

KAZAN TÖRENİ

aziz nesin

KAZAN TÖRENİ

Beşinci Basım

Kazan Töreni, **Aziz Nesin**'in 1957 yılında İtalya'da yapılan Uluslararası Mizah Yarışmasında birincilik alıp ikinci kez **ALTIN PALMİYE** kazanan kitabıdır.

Kazan Töreni bugüne dek Türkiye'de 48 bin, yabancı ülkelerdeyse 250 bin tiraj yapmıştır.

İlk basımı 1957, ikinci basımı yine 1957, üçüncü basımı 1960, dördüncü basımı 1967 yıllarında yapılmış ve çoktan beri tükendiğinden aranmakta olan KAZAN TÖRENİ'nin beşinci basımını **Tekin Yayınevi** kıvançla sunar.

AZİZ NESİN

KAZAN TÖRENİ

HİKÂYELER

Beşinci Basım

TEKİN YAYINEVİ

SUNAR

**Bu kitabın telif hakkı
NESİN VAKFI' nındır**

Aziz Nesin, Türkiye'de ve başka ülkelerde yayınlanacak kitaplarının, sahnelenecek oyunlarının, filme alınacak eserlerinin telif haklarıyla, bütün eserlerinin iç ve dış radyo ve televizyonlarda temsil ve yayınlarından elde edilecek telif haklarını tümüyle NESİN VAKFI'na bağışlamıştır. NESİN VAKFI'nın amacı vakfın yurduna her yıl alınacak dört kimsesiz ve yoksul çocuğu, ilkokuldan başlatarak yüksek okulu, meslek okulunu bitirinceye yada bir meslek edininceye dek, her türlü gereksinimlerini sağlayarak barındırmak, yetiştirmektir. NESİN VAKFI'nın senedi gereğince, bu vakfın amacına uygun olmak koşuluyla, her dileyen hertürlü yardım, katkı ve bağışta bulunabilir.

İsteyenlere Yayınevimiz Nesin Vakfı broşürünü gönderir.

TEKİN YAYINEVİ

Ankara Caddesi. No: 51 İstanbul

Bu kitabın 1957 yılında birinci basımı yapıldı, (8000) tane basıldı.

«Kazan Töreni» adlı hikâye, 1957 yılında İtalya'da yapılan Uluslararası Mizah yarışmasında birincilik alarak ALTIN PALMIYE kazandı.

Birinci basımı kısa zamanda tükendiğinden, aynı yıl içinde (1957) ikinci basımı yapıldı, (10.000) tane basıldı.

1960 yılında üçüncü basımı yapıldı, (8000) tane basıldı.

1967 yılında dördüncü basımı yapıldı, (12.000) tane basıldı.

Tekin Yayınevi, KAZAN TÖRENİ' nin beşinci basımını kıvançla sunar.

KAZAN TÖRENİ

Biri — Buyurun efendim, rica ederim, böyle buyurun! Bizim gazetecilere karşı son derecede şeyimiz vardır. Yaaa...

Başka biri — Tebrik ederim beyefendi.

İkincisi — Teşekkür ederim. Ama anlayamadım,, neyi tebrik ediyorsunuz?

Başka biri — Yeni kazanınızı...

— Haaa.. Evet, evet... Kazanı değil mi? Kazamız olmuyor Beyefendi... Kazan çok mühim...

— Büfeye buyursanıza... Bir aperatif... Vali bey de teşrif edecekler. Neredeyse, bir yerden çıkar gelirler.

Üçüncü — Zâtiâlinizle bir yerden tanışıyoruz, ama nereden?

Başka üçüncü — Simanız bana da hiç yabancı gelmiyor. Sizi bir yerden gözüm ısırıyor. Durun bakayım, siz Mezbahaya yeni yapılan kapının açılış törenine teşrif etmişmiydiniz?

— Maalesef... Efendim, törenleri aynı güne getiriyorlar, yetişemiyoruz. Bendeniz o gün, cam fabrikasına yeni bir baca ilâvesi dolayısıyla yapılan törene gitmişim.

— Ah beyefendi, ben o törene maalesef gelemedim. Arkadaşlar söylediler, bir Çerkestavuğu varmış, anlata anlata bitiremediler. Efendim, insan her tarafa birden yetişemiyor.

— Durun, durun... Sizi şimdi çıkardım, siz Japonya'dan satın alman geminin...

— Tamam, geminin dâvetine gelmişim. Ben de sizi hatırladım. Hattâ o gün hep kremalı turta yiyordunuz da, dikkatimi çekmiştiniz.

— Evet, evet... Pek severim kremalı turtayı. Efendim, daha evvel şeydeki ziyafette biraz fazlaca kaçırdığımdan, o canım etlere el süremedim.

Daha başka biri

— Bu koydukları ne kazanıymış?

Daha daha başka biri

— Vallahi bilmem... Kazan işte... Çamaşır kazanı değil herhalde...

— Üzerinize afiyet, midemden çok muztaribim. Hazımsızlık başladı...

— Bendeniz de öyleyim Beyefendi. Son zamanlarda herkes midesinden şikâyetçi. Sâri bir hastalık oldu. Ben yanımda karbonat taşıyorum, isterseniz bir avuç vereyim, yutun.

— Ah, teşekkür ederim. Bundan sonra öyle yapmalı. Ben de yanımda bulundurayım...

— Yaradı beyefendi... Geçirmek iyidir.

— Öö Ööööö Üüüüü... Aman hindi kızartması pek nefis olmuş. Buyursanıza!...

— Teşekkür ederim, ben börekleri tercih ederim.

İçlerinden biri

— Bu şişman zat kim?

İçlerinden öbürü

— Hangisi? Viski içen mi?

— Hayır öbürü.

— Hani muzı ısırıyor, o mu?

— Öteki...

— Soğuk et yiyor hani?..

— Onun arkasında, elini mayonezli levreğe uzatmış...

— Haaa... Bilmem, hep görürüm ama...

Bir adam — Maksat tören mören değil... Bütün bu ziyafetler filân hep görüşmemize vesile...

Adamın biri — Tabîî, ona ne şüphe... Bu ziyafetler de olmasa, görüşemeyeceğiz vallahi... Efendim, eskiden, bendeniz çocukken, peder merhum, bendenizi elimden tutar, her gün bir tekkeye götürürdü. Pazartesileri Üsküdar'da bir Rüfaî dergâhına giderdik. Salı günleri Kasımpaşa'daki Nakşibendî tekkesine, çarşambaları, Çürüklük'teki Kadiri tekkesine, Perşembeleri, Mevlânakapıdaki Mevlevîhaneye... Her Allanın günü bir tekkeye... Evet, evet... Biz de öyle... Orada lokma ederdik. Gani gani yemekler... Bakır siniler dolar, dolar boşalırdı.

— Maksat yemek değil, muhabbet...

— Elbettee... Ciğerden almıyorsunuz...

— Bendeniz dolmaya bayılıırım da... Güzel de yapmışlar.

— Burası ne fabrikası beyefendi?

— Vallahi iyice bilemiyorum ama, galiba... makinelere filân bakılırsa, bir makine fabrikası olacak.

— Maşallah çok büyük bir fabrika...

- Efendim, ne de olsa medeniyet ilerliyor tabii... Tavsiye ederim, uskumru dolmaları pek güzel...
- Mersi. Buradan çıkınca şeydeki törene gideceğim de...
- O zamana kadar hazmolur beyefendi. Tören mi dediniz? Ben de geleyim bari...
- Aaaaa... Tabiî... Buyurun...
- Efendim, insan takip edemiyor, bâzı törenleri kaçırıyoruz ne de olsa ...
- Maalesef... Geçenlerde gazeteler, Amerika bize atom tesisatı verecekmış diye yazdı. Sakın burası yeni atom fabrikamız olmasın...
- Şurada kazan mazan diye lâf ediyorlar.
- Kazanmalı, kazanmalı beyefendi, çalışıp kazanmak lâzım.

Bir insan

- Kurdelâ kesilmeyecek mi?

Başka bir insan

- Vali Beyefendiyi bekliyorlar.
- Bu fabrikanın sahibi kim beyefendi?
- Amerikalıların olacak...
- Hiç zannetmem. Amerikalılar böyle ziyafet miyafet vermezler adama... Fabrika bizim olmasına bizim ya, acaba Tekel İdaresinin mi, Sular İdaresinin mi?
- Amma yaptınız. Fabrikada su yapılır mı? Ne fabrikası burası?
- Kazan fabrikası...
- Öyleyse Tekelindir. Herhalde rakı kazanları... Şu adamı her törende görürüm.
- Şu baştakiler kim?..
- Davetli mebuslar... Yarın şeydeki açılış törenine gelmiyor musunuz?
- Tabiî... Gitmesem ayıp olur. Bademler bayat, farkında mısınız?

Bir kişi — Memleketin kalkınması her şeyden evvel fabrikalara dayanır birader...

İkinci biri — Keşke her gün bir fabrika açılrsa... İstakozlar pek güzelmiş...

— Siz İstakozu, dünkü törende verilen ziyafette yiyecektiniz. Bu küçük kim? Mahdum mu? Allah bağışlasın.

— Cümleinkini...

— Al oğlum, bak elma mı istersin, portakal mı? Pasta mı? Al yavrum...

— Şişşt!... Beyefendi geldi...

— Kim o?

— Bilmem... Fabrikanın sahibi galiba... Yoksa Bakan mı?

— Umum müdür olmasın... Şey... Bendeniz zatiâlinizi bu kadar zamandır tanırım, her törende, her şölende buluşuruz da, sorması ayıp olmasın ama, zâtîâlinizin ne iş yaptığımı bilmem...

— Bendeniz mi?... Şey... Beyefendi açış nutkuna başlıyor galiba...

— Muhterem vatandaşlar!.. Bugün (çatal bıçak sesleri) açılış törenini yaptığımız Tezgâhtarağa Elektrik santralımızın dördüncü kazanının yerine konması münasebetiyle, hepinizi tebrik ederim. Bu kazanı, Amerikadan hiçbir yardım görmeden, kendi kendimize yerine koyduk. Macar millî takımının 3 — 1 yenen azmimiz, enerjimiz, heyecanımız burada da kendini göstermiş, kazanın tam ocağın üstüne konulmasında, üç Amerikalı mütehassıs, iki mühendis, dört ustabaşından başka hiçbir yabancı kuvvete lüzum gösterilmeksizin, kazanı mezkûr, mahall-i mahsusuna kendi kuvvetlerimiz tarafından vazedilmiştir. Ancak kazan yerine konulduktan sonra, içindeki suyun bir türlü kaynamadığının sebebi araştırılınca, ocağın altı metre kadar kazandan geride kaldığı görülmüştür. Kazan ağır olduğundan, altına. ayrı bir ocak yapılmasına teknisyenler lüzum görmüşlerdir. Bu kazan, Yakın Doğu, Orta Doğu ve Balkanların en büyük kazanıdır. Aynı zamanda kalaylıdır ve bakırdır. Kalaylı ve bakır olmakla beraber yalnız iki yerinden deliği olup, bu delikler, hiçbir Amerikan yardımına lüzum görülmeden kendi tarafımızdan üstüğü, eczalı pamuk ve kara sakızla tıkanmıştır. Deliklerden akan sular kazanın altındaki ocağı söndürmeyecek kadar cüz'i bir hale getirilmiştir. Eğer Terkos suları kesilmemiş olsaydı, şimdi gözünüzün önünde tecrübesini yapardık.

Bu kazan, Kabakçı Mustafa isyanında Yeniçerilerin kaldırdığı kazan olup, oradan Sadrâzam Kırkayak Halil Paşanın konağına götürülmüş ve bu konakta uzun zaman aşure kazanı olarak, kullanılmıştır. Sonradan yandan çarklı araba vapurunun kazanı olarak uzun yıllar vazife görmüştür. Kazanın dokuz kulpu vardır. Biz ona yeni bir kulp uydurarak fabrikaya koyduk. Bu kazanın...

Birisi — Birader, bu kazan uzun sürer ben gidiyorum.

Başka biri — Ben de... Yarın şeydeki törende buluşalım,

— Olur, eyvallah...

— Güle güle...

— Bu kazan...

KEDİ NEDEN KAÇTI?

«Her şeyin, her işin bir nedeni vardır.»

Hayır, olmadı. Ben yazıma daha bir bilgiç lâfla başlayacaktım.

«Ne olursa olsun, insanlar rahatlamak zorundadır.»

Doğrusu, bu da olmadı. Bir insan büyük lâf edebilmek için, önce kendisi büyük adam olmalıdır. Buyüzden kendikendime hep acır dururum. Her konuşmamın başında, bir kocaman lâf, kitaplara geçecek değerde bir büyük lâf ettiğim halde, hiçkimse ne bana, ne de lâfıma metelik vermez. Peki, bu büyük adam dedikleri neler söylemişler sanki... Falan büyük adam «yazın sıcak olur» demiş. Am'an ne espri, aman ne güzel söz... İnsanların yüzyıllar boyu aradığı gerçeği üç kelimeyle vermiş. Büyük adamın ölürken, son sözü «Kapıyı açın!» olsa, artık bundan ne büyük gerçekler çıkarılmaz. «Kapıyı açın!» dedi. Bu söz, büyük adamın insanlığa gösterdiği yoldur. «Kapıyı açın!» ne demek bu? Bu, ne büyük lâftır. Düşünün bikez.. Bū iki kelimeye yüklü, gizli anlamı çözmek için kitaplıklar dolusu kitap yazılsa, yine az. Yâni diyor ki... Ne diyor?

— Ey insanlar!.. Eşek gibi ahıra kapanmayın!

Ahırın kapısını açın da içeriye bilim güneşinin ışıkları dolsun.

Hayır, öyle demiyor. «Kapıyı açın, görüşünüz de dünyaya açılsın. Hapsoldüğünüz kendi zindanın nıztan kurtulsun.» İşin doğrusu, büyük adam da her adam gibi can çekişirken bunalmış, nefes darlığından kurtulmak için «Açın kapıyı!» demiş. İşte bu.

Ölünce, öbür dünyaya gider gitmez, ilk işim Goethe'yi bulup sormak:

— Sizi son nefsinizi verirken «Perdeleri açın, biraz daha, biraz daha ışık!» demişsiniz? Bu büyük sözün anlamı nedir?

Goethe'nin gülerek şu karşılığı vereceğini biliyorum.

— Kim? Ben mi? Ben mi «biraz daha ışık...» demişim? Gözlerimin ferî sönüyordu. Çevremdekileri görmek için demişimdir herhalde...»

Yoldan geçiyordum. Bir evin kapısından, bir kedi can acısıyla bağırarak önüme sıçradı. Sonra alabildiğine kaçtı gitti. İşte beni böyle derin derin düşündüren, 'bu kedi oldu. Kedi neden böyle bağırarak evden fırladı? «Her şeyin, her işin bir nedeni vardır.» Kedi, neden kaçtı? İşte size bunu açıklayacağım. Ama bitürlü açıklama yolunu bulamıyorum. Demokratik bir metodla aşağıdan yukarıya doğru mu anlatayım, yoksa bizim Doğu geleneğimize göre yukarıdan aşağı mı? Yâni kediden Bakana mı çıkayım, yoksa Bakandan kediye mi ineyim? Biz yine geleneklerimizden caymıyalım.

Kedinin dayak yemesi, yediği dayağın acısıyla kapıdan fırlaması olayı şöyle başladı:

Bütün gazeteler, ama hep birden, bir Bakana çok şiddetli saldırıya geçmişlerdi. Bakanın buna canı

çok sıkıldı. Ne yapacağını bilmiyordu. Ne yapacağını bilmediği ve canı çok sıkıldığı zamanlar yaptığı gibi, Müsteşarını çağırdı. Ona bişey sordu. Müsteşar, cevap verdi. Başka bişey sordu. Müsteşar onu da açıkladı.

Bakan, can sıkıntısından kurtulmak, rahat etmek zorundaydı. Çünkü «ne olursa olsun, insanlar rahatlamak zorundadır.»

Bakan, Müsteşardan başka bir şey daha sordu. Müsteşar o işi nasıl yaptığını anlattı. Hayır, o iş öyle yapılmayacaktı. Neden öyle yapmıştı Müsteşar? Olmaz öyle şey...! Olur! Olmaz! Olur işte! Olmaz işte!

Bakan, sonunda bir püf noktası bulunduğuna sevinçli, Müsteşara epeyce söylendi. Rahatladı. Eğer içi rahatlamasa, o can sıkıntısıyla geceki toplantıya gitseydi, ertesi gün dillerde dolaşan başarısını elde edemezdi.

«Ne olursa olsun, insanlar rahatlamak zorundadır.» Müsteşar, nasıl rahatlıyacaktı? İstifa mı etsin? Hayır. Ne diye istifa edecekmiş? Genel Müdüre, falan meseleyi sordu. Genel Müdür falan meseleye cevap verdi. Genel Müdüre filân meseleyi sordu. Genel Müdür, filân meseleye de cevap verdi. Pişmekân meselesi... Ona da cevap verdi. Verdi ama, o fişmekân mesele öyle olmayacaktı ki... Tamam. Sekreterini çağırdı:

— Yaz! dedi.

Müsteşar söyledi, sekreteri yazdı. Ooooh!.. Rahatlamıştı. Eğer içini dökmese patlıyacaktı Müsteşar. Evinin, çoluğunun, çocuğunu rahatını, huzurunu kaçıracaktı.

İyi ama, Genel Müdür ne yapsın şimdi? Müsteşarın yazdıkları yenir yutulur şey mi? Zile hastı:

— Müfettiş Ali Beyi çağırın!

— Ali Bey, on gündür teftişte.

— Veli Beyi çağırın,

— Başüstüne!

Müfettiş Veli Bey geldi.

— Buyurun Beyefendi!

— Şu şey işi ne oldu?

— Oldu Beyefendi!

— Öbür iş?

— O da oldu.

— Nasıl oldu?

— Şöyle, şöyle, şöyle oldu efendim!

— Öyle olmayacaktı ki... Kim dedi size şöyle şöyle şöyle yapın diye?.. Böyle, böyle, böyle olacaktı. Allah, Allah!..

Genel Müdür söylendi, söylendi,... Oooh, dünya varmış. İçini dökmese boğulacaktı.

Müfettiş ne yapsın şimdi? Yâ sabır... Yâ sabırla olmuyor.

— Müdür Bey.

— Efendim!

— Nasıl efendim? Ben size bu sabah ne dedim?

— Bu sabah mı? Bir şey demediniz.

— Nasıl demedim? Bişey dedim, ben size.

— Bu sabah ben sizi görmedim ki...

— Öyleyse dün sabah demişimdir.

— Dün siz rahatsız.

— Öyleyse önceki sabah...

— Evet, söylemişsiniz.;

Hah, söylemişti işte... Ne söylemişti? Söylemişti de neden yapılmamıştı peki? Olmaz böyle şey... Anladınız mı, olmaz. İstemem, Katiyen olmaz !..

Müdürün suratı asıldı. «Ne olursa olsun, insanlar rahatlamak zorundadır.»

— Muavini çağırın bana...

— Başüstüne!

Müdür muavini geldi. Müdür sordu:

— D. cetveli yapıldı mı?

— Yapıldı efendim.

— Tamam mı yapıldı?

— Evet, tamam.

— Liste eklendi mi?

— Eklendi!

Sanki ne diye her şeyi de tastamam yaparlardı?...

— Gönderildi mi?

— Gönderildi.

Biraz geciktirseler olmaz mı?

— Ne gün gönderildi?

— Dün.

— Neee? dün mü? Bu ne ihmâl, bu ne biçim iş? Hiç kimse çalışmıyor. İş çıkarmalı, iş...
Günü gününe iş isterim... Anladınız mı?

Ooooh... İnsan içini döktü mü, ne kadar da rahatlıyor.

Müdür Muavini, kısım âmirinin odasına girdi. Burnundan soluyordu:

— Bunlar ne?

— Muhasebeye gönderilecek evrak.

— Hıh... Tamam. Zaten siz...

Muavin Bey çıkınca, barut kesilen Kısım Âmiri, masaya yumruğunu indirdi:

— Nerede Hasan Bey?

— Hangi Hasan Bey? İkinci kısımdaki Hasan Bey mi, kayıt memuru Hasan Bey mi, evrak kalemindeki Hasan Bey mi, yoksa tahrirattaki kâtip Hasan Bey mi?

— Hangisi olursa... şey... yâni tahrirattaki kâtip Hasan Bey...

— Efendim, paydos zili çaldığından gitmiş...

— Öyleyse sen gel buraya!

— Benim adım Hüseyin.

— Hüseyin müseyin... Ben dinlemem. Ben size diyorum ki...

On dakika kadar bağırdı, çağırdı. Şamandıraya yanaştıktan sonra istim bırakan gemi gibi boşaldı. Rahat rahat daireden çıktı.

Memur Hüseyin Bey, odacıya söylemediğini bırakmadı. Bu camların hali nedir be? Ya şu tavandaki örümcek ağları?... Şu masaların tozu... Yerlerin pisliği... İstemem böyle şey!... İstemem!...

Anladın mı, işte o kadar...

Hüseyin Bey, kıştan çıkıp yaza girerken, sırtından paltosunu atmış adamın hafifliğiyle, rahatlığıyla daireden çıktı.

Canı burnuna gelen odacı, kavga etmek için kapıciyi aradı, bulamadı. Kapıcı gitmişti. Ne yap-sın? «Her ne olursa olsun, insanlar rahatlamak zorundadır.»

Tramvaya bindi.

— Ayağıma bastın. Önüne bak!

Adam aldırmadı. Biletçi geldi.

— Bilet!

— Görmüyor musun kalabalığı. Bir elim askıda, bir elim baskıda... Cüzdan çıkar mı şimdi?

— N'apalım?

— İnerken veririm.

— Olur mu öyle şey?

— Olur!

— Olmaz.

— Bal gibi de olur.

— Kontrol gelir, dinler mi? İn aşağı...

Bir patırdı, bir gürültü. Odacı fırsat yakalamıştı.

— Hay sizin gibi biletçinin de...

Son seferini yapan biletçi, evine döndü. Karısı mutfakta gülüyordu.

— Ne gülüyorsun ulan! İnsan kocasını...

Ver etti sopayı. Sonra geçip sofraya, rahat bir yemek yedi.

Biletçinin karısı ağlıyordu. Ayağının altında dolaşan kedinin sırtına iki maşa indirdi. Kedi can acısıyla kendini sokağa dar attı.

Biletçinin karısı, kocasına sokuldu. Aşkın en iyisi, göz yaşından sonra gelendir. İki de rahattı...

«Her şeyin, her işin bir nedeni vardır.» Eğer gazeteler Bakana saldırıya geçmeselerdi, şu kedi durup dururken böyle bağıra bağıra fırlar mıydı?

İnsanlar rahat... Kedi önümden öyle bir kaçtı ki, rahatlamak için onun ne yaptığını göremedim.

HEM ÇAL HEM OYNA!

AĞZINDA tenekeden megafon, bir adam, pazar meydanında barbar bağıırıyordu:

— Bugün... İstanbuldan gelen... Meşhur... Millî tiyatoraaa.. Sahat.. dörtte... Çınar meydanında... Allo! Allo... Sahat dörtte... Üç perdelik gülünçlü komedi... Ayriyeten üç perde hisseli, kıssalı dıram faaacası...

İki tiyatro ile bir canbazın bir arada buraya gelmeleri pek az görülen şeylerdendi. Buyüzden rakip tiyatronun reklâmcısı, öbüründen daha baskın çıkmak için, iki uzun sopanın üstünde palyaço kılığında, meydanın öbür başından bağıırıyordu:

— Allo... Allo!... Memleketin... En namlı, büyük... millet tiyatorası... On sekiz artizlik büyük kadro... En büyük tiyatro kumpanyası... Hanede Ayten Şakırses... Ayriyeten altı kişilik saz ve caz takımı... Alaturka ve ilâveten alafranga danslar... Rakkase Celile Celâli... En meşhur film yıldızımız bağyaan Ece Yakar...

Canbazlar da, bu iki tiyatrodan aşağı kalmamak için, iki çığırtkan birden çıkarmışlardı:

— Allo... Allo... Memleketin en namlı canbazlarını... İki canbaaz bir ipte. Bugün canbazhaneler kralı Ali Çolak ip üstünde kurban kesecek... İp üstünde psiklet yarışları... Ayriyeten...

Ortalık panayıra dönmüştü. Çadırların önünde trambon, buğülü ve davul, bir çarliston, bir İzmir marşını çalıyordu.

İki gezginci tiyatro ile canbazhane, çok kötü bir zamanda gelmişlerdi. Çünkü aynı gün, Millî Cemaat partisinin lideri de, üç kişilik yurt gezisi ekibiyle gelmiş bulunuyordu. Bütün bu çığırtkanlar, cazlar hep boşunaydı. Ne iki tiyatro, ne de canbazhane bir tek bilet satabilmişti. Taaaa uzak köylerden gelenler meydanı doldurmuşlardı ama, hiçbiri ne tiyatroya, ne de canbazhaneye gitmiyordu. Millî Cemaat partisinin lideri konuşacak olduktan sonra, tiyatroya, canbaza kim gider?

Meydanda çınarın altındaki kahvede şöyle konuşuyorlardı :

— Amanmğ, bi ağnatiyo, bi ağnatiyo... Bıldır diğnedim, güle güle öleyazdım...

— Bu herif hepisünden basgm. Öteki partilerin hiç biri bunun kadar güldüremiyo...

— Bizim Kel İbrââm'ın gaynı Mamut, bi mektup iletmiş, diyokine, buraya geldi, güle güle öldük... diyo... Tüm garı milleti yirlere serildi diyo... Gülmekten gasıkları gevşemiş. Hıdırın gaynanası altına geçirdi, diyo... Buradan oriya geliyo, amanınğ, kaçırman, hepten gidin, diğneyin, diyo... Biz de köyden işi gücü bıraktık, geldük.

— Herüf bi gonuşsun, acep tiyatro kaç para ider?

— Paraynan mı Mustava emmi?

— Yoh bee!.. Herüf sevabına güldürüyü... fi sebilillâh...

— Pekiy, ne zoruna? Heç bi ciharı yok mu?

— Milletin biraz yüzü gülsün deyi... Eyilik ossun deyi... Bi ağnatiyo, töbeler ossun, bir ay yat, gül!...

Millî Cemaat partisinin gezisine katılanlardan hiç biri ortada görünmüyordu. Yalnız meydanı polisler doldurmuştu. Yaya polis, atlı polis, motosikletli polis, motorlu, zırhlı, binmiş, bindirilmiş polis... Komşu dört ilin polisi buraya dolmuştu.

Biraz sonra ağızdan ağıza bir haber yayıldı:

— Meydanda söyletmiyeceklermiş...

— Acep neden ki?...

— Yasah...

— Neden yasah?..

— Besbelli bu tiyatoracılar, işimize keset vuruyo deyi hökûmata şikâyette bulundular. Hökûmat da, madem tiyatoracı gısmısı çadırda numro yapıyor, bunlar da gapalı yerde numro yapsın diyerekten bi ganun çıkardı.

— Sincik n'olacak?

— Sinamadaymış... Düzdaban İrıza'nın sinamasında...

Biraz sonra yeni bir haber çıktı: Düztaban Rıza sinemasını vermiyormuş...

— Ben hokümet işinden gorharım diyesiymiş. Neme gerek diyomuş, elektriğimi bozarlar, bi zor çıkarırlar. Virmem diyormuş...

— Sincik n'olacak?

— Kör Yusuf'un logantasına!..

Lokantanın önü tıklım tıklım dolmuştu. Ama kapıdaki polisler, yalnız partili olanları içeri sokuyor, o partiden olmıyanları lokantaya bırakmıyordu.

Kapıda birikenler konuşuyorlardı:

— Len İsmiyl, ben sana bu partiye girek dimedim miydi? Şimcik bedavadan diğniyecekdik. Ne bilet var, ne bişey... Sincik tiyatroya gaymeyi bayıl, anlın başına gelsin.

— Canım İreşit Dayı, pangadan gredo almahlık için öbürüsüne girdik.

- İki partiye birden girilmiyo mu?
- Get işine!...
- Sincik bu partiye gaydımızı yaptırırsak, içeri gomazlar mı?
- Pulise sor! . . .
- Ben pulisnen gonusmam. Sen sor!

Kapıdan parti kimliklerine bakılıp içeri girenlere, Partinin İl idare heyetinden biri şunları tenbih ediyordu:

- Alkış yoh!... Gülmek yoh!... Bağırıp çağırmak yoh!... Heç bi şey yoh!...
- Mevta gibi duracak mıyız?
- Ben bu partiye girmem Hacı emmi, gülmek olmadıhtan kelli... Partiye gireceğime, tiyaD toraya giderim. Yörü, tiyatoraya! Paralar benden...
- Len, bu gafaylan tiyatoraya gidili mi? İlkın şordan bi şişe imam suyu al da içek, gafaları dutup öyle girek.

Lokanta doldu. Lokantanın bütün pencereleri kalın bezlerle örtüldü. İki polis memuru pencerelerden içerisinin görüleceği delik kalıp kalmadığı denetledi. Karanlık olduğu için, lâmbalar yakıldı. Hava çok sıcaktı. İçerdekiler buram buram terlemeye başladılar.

Ortada yüksek bir yere masa, üzerine bir sürü plâkla, bir de gramafon konuldu. Millî Cemaat partisinin lideri masanın arkasına geçti.

— Vatandaşlar! dedi, biliyorsunuz, son çıkan kanunlardan sonra konuşmak, nutuk vermek çok tehlikeli bir durum aldı. Biz polisi, savcılarını, mahkemeleri meşgul etmemek, kendi başımızı da belâya sokmamak için, bu çareye baş vurduk. Burada benim eskiden söylediğim ve içinde hiçbir suç olmayan plâklar var. Sesimi ve sözlerimi bu plâklardan dinleyeceksiniz.

Şunu da söylemeyi bir borç ve vazife bilirim ki, başka yerlerde, bizi yolumuzdan alıkoymak, geç bırakmak için trenleri geciktirdiler. Bazı yerlerde suyu, bazı yerlerde elektriği kestiler. Burada hiç bir zorlukla karşılaşmadık. Gerek idarecilere, gerek polise huzurunuzda teşekkür ederim. Şimdi nutuk plâklarımı dinleyeceksiniz.

Salonun gerisinde oturan iki polis, bıyık altından kısıks gülüyordu.

Parti lideri en üstteki plâğı gramofona koydu. Bir partili gramofon iğnesini değiştirdi, kolu çevirdi. Salonda çıt yoktu.

Arkadaki iki polis hâlâ kısıks gülüyordu.

İlk plâk dönmeye başladı.

«—Sayın vatandaşlar! Partimiz prensip itibariyle, iki meclisi kabul etmiş olup, Anayasa mahkemesinin kurulmasını da programına almıştır.»

Sıcaktan, havasızlıktan içerdekilere ağırlık basmıştı. Kimi terini siliyor, kimisi de uyukluyordu. İkinci plâk gramafona kondu. Arkada iki polis kıs kıs gülüyordu. İkinci plâk çalmaya başladı:

«Eeeeminem Eminem...

Çakır Eminem!...

Göbeğinin altı

Çukur Eminem!...»

Partilileri bir telâş aldı. Lider ve çevresindekiler gramofona koştular.

— Kaldırın o plâğı...

— Kim koydu onu?...

— Birisi plâkları karıştırmış.

Uyuklayanlar uyanmış, köylüler canlanmıştı. Yer yer:

— Kaldırmayın!

— Bırakın çalsın!...

— Emineyi isteriz!...

— Çakır Emineeee!...

Sesleri yükseliyordu. Üçüncü plâğı koydular:

— Aziz vatandaşlar!... Bir memlekette siyasî hürriyet olmayınca hiçbir şey olmaz...

Bu plâğın sonu şöyle bitiyordu:

— Biz iktidara geçince şunları yapacağız...

Dördüncü plâk kondu:

«Sepetçioğluuuu, bir ananın kuzusu...

Dah da da day daya... D ay da di di di dîîî daaay!...»

Gençler ceketleri çıkarıp ortaya çıkmışlar, oynamaya başlamışlardı. İhtiyarlar elleriyle, ayaklariyle tempo tutuyorlardı.

Plâk bitince oyun durdu. Yeni plâk başladı:

— Hâkim teminatı... Üniversite muhtariyeti... Bağımsız mahkeme. Her vatandaşa bir ev...

«Çadırımın üstüne...

Şıp dedi damladı...

Veresiye vere vere

Kalmadı kalmadı...»

Bu sefer ihtiyarı, genci ortaya döküldü. Hep birden coşmuşlardı.

Nutuk plâkları bir çalgı, bir şarkıyla devam etti. Sonunda parti lideri,

— Vatandaşlar!... dedi. İşin ciddiyeti kaçtı, sululuğu çıktı. Görüyorsunuz ya, bir sabotajla karşı karşıyayız. Plâklarımızın arasına oyun havaları karıştırmışlar. Böyle demokrasi olmaz!

Toplantı dağılırken gençler hâlâ oynuyor, yaşlılar gülüyordu. Buyüzden pekçok kişi Millî Cemaat partisine girdi. Köylüler,

— Dügün dernek canım, bir çengisi eğsükdü... diyorlardı.

DOLMUŞUN KAPISI

Şoför,

— Kurtuluş! der demez, arabanın kapısına saldırdım. Ne yaptımsa kapıyı bitürlü açamam. Kapının kulpu dönmez. Şoför içerden bağıyor:

— Sola kıvır!

Sola kıvırıyorum kıvırmasına ama, kulp kıvrılmıyor. Şoför bağıyor:

— Sola beyim sola!... Allah Allah, askerlik yapmadın mı yahu?...

Solumu, sağımı mı şaşırdım? Dolmuşun arkasına başka arabalar, otobüsler, kamyonlar yığıldı. Trafik memuru, fıırt fıırt düdüğü öttürüyor.

— Sola kıvır be!

— Kıvrılmıyor kardeşim.

Şoför uzanıyor, kapıyı açıyor, içeri giriyorum. Dolmuş yürüyor ama, şoförün de çenesi açıldı:

— Ne adamlar var be dünyada?... Tüh Allah kahretsın... Yahu sağımı solunu daha öğrenmemişler be!

Şoförün çenesi kapanmıyor bitürlü:

— Her yolcuya teker teker anlat. Kapı bu yahu... Sola çevir, tak açılır...

Kendimi övmek gibi olmasın, bir iyi huyum vardır, haksız olduğum zaman karşımdaki ne derse desin, hiç sesimi çıkarmam.

Şoför, hızını alamamış, boyuna dırdır ediyor:

— Bir kapı açmasını öğrenmeyen insan bu dünyada ne diye yaşar bilmem ki...

Utancımдан renkten renge giriyorum. Ne dese adam haklı. Bu sefer yolcular da şoförü tutup ona hak veriyorlar.

Bir şişman adam,

— Efendim, dikkatsizlik... diyor, dikkatsiz insanlar.

Bir şoför, bir o şişman adam söylüyor:

— Bayım, vallahi bıktım artık... Bu adamlara araba kapısı açmasını öğretmek için bir kurs açmalı...

— Yok kardeşim, yok... Medeniyetin mektebi yoktur. İnsanın kendisinde olmazsa ne yapsan boş...

Eminönü'nde şişman adam arabadan inmek istiyor. İstiyor ama, bitürlü kapıyı açamıyor. Şoför, bu sefer ona bağıyor:

— Bayın, sağa çevir kulpu...

— Çevrilmiyor kardeşim.

— Sola çeviriyorsun bayım.. Yahu bu cenabet, dışardan sola, içerden sağa çevrilecek...

— Kardeşim, ne sola dönüyor, ne sağa... Kıpırdamıyor körolası...

Bir hayli çekişiyorlar. Sihirli define kapısı gibi, kapı bitürlü açılmıyor.

Şoför uzanıp kapıyı açıyor. Şişman adam kendini zor dışarı atıyor. Büsbütün kızan şoför söylenip duruyor. Neredeyse küfüre başlayacak. Herifin pis ağzına dayanılır gibi değil. Kurtuluş'a gitmekten vaz geçtim ama, ya kapıyı açamazsam diye korkumdan inemiyorum.

— Odun oğlu odunlar... Yarmalar!...

— Bay şoför, ben burada ineceğim.

Kapının kulpuna yapıştım. Açabilmek için az

önce şoföre öyle dikkat etmişim ki... Sağa çeviriyorum. Ooooh, çok şükür, dışardayım. Başka bir araba bekliyorum.

— Kurtuluş?

— Evet...

Araba önümde. Şoför paylamasın diye, az önce öğrendiğim gibi, kapının kulpunu sola çeviriyorum, olmuyor. Sağa çeviriyorum, olmuyor. Bir daha zorluyorum, bir daha, öyle ki elime kan Oturuyor.

Şoför bağıyor:

— Yukarı kaldır yahu, yukarı...

Yukarı kaldırınca kulpu, kapı açılıyor. Şimdi bu şoför başladı:

— Buradan başka İstanbul yok...

Yolculardan biri şoföre hak veriyor:

— Boşu boşuna kaldırım çiğniyorlar.

— Artık bir taksi kapısı açamıyan da insanım diye yaşamamalı dünyada...

Bu ağır sözlere nasıl dayanılır? Şoför de, yolcular da hep beni haksız çıkarıyorlar.

Karaköy'de bir yolcu inmek istiyor. Ama kapı açılmaz. Şoför,

— Yukarı kaldır! diye barbar bağılıyor.

Yolcu,

— Kalkmıyor! diye bağılıyor.

— Asıl be !

— Asılıyorum, kalkmıyor.

Şoför kapıyı açıyor, adam çıkar çıkmaz, ne olur ne olmaz ben de kapıyı açamam diye dışarı atıyorum kendimi. Şimdi Karaköy'deyim. Zarzor bir araba buluyorum. Kapının kulpunu sola çeviriyorum, olmuyor; sağa çevir, olmuyor; yukarı, a-feh, aşağı, ıh... Bre aman. Şoförden paparayı yiyeceğim sağlam, asılıp duruyorum. Kulpu dört yöne çeviriyorum, bana mısın demiyor.

— İt be it!...

Şoföre soruyorum:

— Nereye iteyim?

— Nereye itilir yahu?... İt!... İtmesini de mi bilmiyorsun... İçeri doğru it!

Hiç böyle içeri doğru itilip de açılan kapı görmedim.

— Kapıyı itme be! Kulpu it!..

Hele şükür kapı açılıyor. Şoför durur mu?

— Her müşteriye teker teker öğret...

Bir yolcu,

— Kaz gibi adamlar! diyor.

Bunu söyleyen yolcu kapının yanında oturuyor. Şoför onu,

— Kapı açık! diye tersliyor.

Adam kapıyı açıp küt diye kapıyor.

— Olmadı!... Kapanmadı.

Adam bir daha deniyor, yine kapanmıyor.

— Kapanmadı!

Yanıdaki yolcu,

— Hızlı çek! diyor.

Çat!... Pat!... Küt!...

Şoför,

— Yavaş yahu, diyor yavaş be!... Alt tarafı yirmi beş kuruş vereceksiniz be!...

Şoför uzanıp kapıyor kapıyı ama çenesini açıyor:

— Haftada bir kapı tamiri. Kazan kazan kapı tamirine ver. İş mi bu yâni... Sizin evinizde kapı yok mu? Saat gibi kapı bu, yavaşça tık diye kapatacağın.

Bir yolcu Galatasaray'da inmek istiyor. Yine kapı açılmaz. Bir patırtı, kıyamet, sağa, sola, yukarı, aşağı... Sonunda kapı açılıyor. Yolcunun arkasından kendimi sokağa fırlatıyorum.

— Kurtuluş?

— Evet, buyurun!

Buyurması kolay ama, nasıl buyuracaksın? Kapının kulpuna yapışıyorum. Yukarı kaldır kalkmaz, aşağı indir inmez, sağa sola dönmez, it ilmez... Tüh Allah kahretsin... Bütün kuvvetimi deniyorum. Koca Yusuf pehlivan kalksa mezardan bu kapıyı açamaz.

— Kendine çek!

Bu kapı da kendine çekilince açılırmış. Kaç para eder, bay şoför başlıyor söylenmeye... Ama yooo, bu kadarına dayanarham artık.

— Birader, diyorum, hepsinin kapısı bir başka çeşit bunların. Bizim ne suçumuz var bunda? Kimini sağa, kimini sola çevireceksin. Kimi yukarı, kimi aşağı... Bir kısmını iteceksin, bir kısmını çekeceksin...

Şoför, büsbütün kızıyor:

— İnsan bu kadarcık şeyi de bilmez mi be... Ford arabalarının kulpunu sola, Studebaker'leri sağa çevireceksin. Şevrole oldu mu iteceksin kulpu. Hilman'ları kendine doğru çekeceksin. Fiat arabası oldu mu önce bir sağa çevirir, sonra üstüne basarsın. Buick'ler en kolayı, bir sola, bir sağa çevirir, kulpu kendine doğru biraz çeker, sonra biraz yukarı kaldırır, kuvvetlice aşağı indirirsin, sonra kendine doğru çekip te, hafifçe üstüne basar, itersen, çıt diye açılır kapı...

Şoför, durmadan her marka otomobil kapısının nasıl açılacağını anlatıyordu. Ben tatlı tatlı dinliyordum ama lâfının sonunu kötü bağladı:

— İnsanın bu kadarcık bir şeyi öğrenmemesi için mankafa olması lâzım.

Yolculardan biri şoförden de baskın çıkıyor:

— Dangalaklık efendim. Düpedüz dangalaklık bu... Alt yanı yirmi otuz çeşit otomobil var. İstanbul gibi bir şehirde yaşayan insan bu kadarcık bişeyi öğrenemezse, kaldırsın kendini denize atsın...

Şoför onaylıyor:

— Öyle ya, ölsün be!... Ölsün daha iyi.

— Koy önüne bir torba saman, yesin.

Bana sövüp sayan yolcu Taksiim'de iniyor.

Tam kapıdan çıkarken:

— Vaaay... Aman!... diye bağıyor.

— Ne oldu? Ne var?

İyi olmuş kerataya. Kapıyı kaparken baş parmağı araya sıkışmış. Elinden şakır şakır kanlar akarken kapıya sövüp sayıyor:

— Namussuz kapı... Hiç böyle kapı görmedim.

Herif aman zaman diye bağıradursun, şoför

gaza basıyor, Harbiye'ye uçuyoruz. Harbiye'de bir müşteri daha binmek istiyor ama ne mümkün... Otomobil kapısı değil, kale kapısı namussuz. İstanbul surlarının kapısını bir haftada açan Fatih Sultan Mehmet gelse açamaz. Şoför,

— Bastır! Bastır be!... diye bağıyor.

— Neresini bastırayım?

— Ömründe hiç arabaya binmedin mi? Düğmesini bastır!

— Düğme nerede yahu?

— Kilit düğmesi be!...

Düğme dediği nerede biliyor musunuz? Kapıyla, kilitle, kulpla hiç ilgisi olmayan bir yerde, arabanın iç yanında, pencere camının altında.. Ben düğmeye basıyorum, adam kulpa, kapı açılıyor. Açılır açılmaz da canımı dar atıyorum dışarı.

Artık yürümeye karar verdim.

Yanımda bir araba duruyor.

— Nereye bayım?

— Kurtuluş.

Şoföre bakıyorum, yaşlıca bir adam. Artık bu küfür filân etmez, diyorum içimden. İçerde de üç yolcu daha var. Acaba kapıyı açmayı... Bilirim bunları, her birinin ayrı bir huyu vardır. Elimi kapı kulpuna atmadan soruyorum.

— Arabanız ne marka?

— De Soto !...

«De Soto» mu? Bu nasıl açılır? Zaten kapının kulpu da yok.

— İt!...

İtiyorum.

— Bastır!

Bastırıyorum.

— Çek!... Kendine çek!... Döndür!

— D öndürdüm .

Kaç defa döndürdün?

— İki.

— Olmaz, baştan döndür. Üç defa...

Şoför yardıma geliyor, o da açamıyor. Yolcularla şoför, içerden ben dışardan zar zor kapıyı açıyoruz. Bu sefer de bitürlü kapanmaz. Ben çekerim, şoför çeker, kapı kapanmaz. Bütün kuvvetimle kapıyı çektim. Eski araba sarsıldı. Küüt diye bir ses... Şoför.

— Hah, kapandı şimdi... dedi.

Gidiyoruz, şoför anlatıyor durmadan. Ellibin liralık arabaymış. Yolcular bir yılda hurdaya çıkarmışlar. Dolmuşa inip binmesini, kapıyı açıp kapamalarını bilmiyorlarmış. Ayda bir kere kapıyı tamire götürürmüş. Şoför sövüp sayıyor. Bereket, bu seferkiler bana değil, başkalarına.

Kurtuluş'a geliyoruz. Araba duruyor. Bir yolcu kapıyı açmak istiyor. Açılmaz...

— Bu araba De Soto, diye öğrendiklerimi satıyorum, yukarı al, sola it...

Öbür yolcu işe karışıyor, üçüncüsü yardım ediyor. Şoför söylenerek kapıya uzamıyor. Hiç birimiz açamıyoruz, Öbür yandaki kapıyı kurcalıyoruz, zorluyoruz, o da açılmıyor. Kaldık mı arabanın içinde... Kan-ter içinde kalan şoförde küfürün bini bir para... Bir kısmımız sağ, bir kısmımız sol kapıda uğraşıyoruz. Masallardaki sihirli kapı gibi, ne yapsan açılmaz.

— Sustayı çekin! Hadi!... Dayanın!...

Tramvaylar, arabalar arkamıza yığılmış. Trafik memuru sesleniyor. Şoför arabayı kenara çekiyor. Bir erkek yolcu ceketini çıkarmış, kapıyı

açmaya çalışırken, biri de öbür kapıyı tekmeliyor. Kadın yolcu avazı çıktığı kadar,

— İmdaati... diye bağıyor.

— Sus hanım, ortalığı telâşa verme. Kadın kaçırıyor zannedecekler.

Polis koşup geliyor. Etrafımızı kalabalık çeviriyor.

— Ne var?

— İçerde kaldık, kapı açılmıyor.

Kadıncık çığlık çığığa, şoför kapı kilidinin sustasını bozan müşterilere küfür eder, dışardakiler güler hâlimize...

— Bir keser yok mu, keser...

— Keserle açılmaz, varyoz lâzım.

— Bir çilingir çağırın en iyisi...

Karanlık bastı, biz hâlâ dolmuşta mahpusuz. Seyirciler gittikçe artıyor. Ne içerden açılıyor, ne dışardan... Başka bir şoför bizimkine,

— Arkadaş, diyor, bunu açsa açsa Yenişehir'de tamirci Yanko açar. Geçen gün Büyükdere'ye müşteri götürmüştüm!. Benim de başıma geldi. Öldür Allah kapı açılmadı. Sonra müşterileri tersyüzü getirdim, beş tamirhane dolaştıktan sonra Yanko usta açtı.

Yenişehir'de Yanko ustanın tamirhanesine gidiyoruz. Usta evine gitmiş. Ustaya haber gidiyor. Biz içerde artık patlıyacağız. Bir saat mi, iki saat mi sonra usta geliyor. Bir zaman da o uğraşiyor.

— Siz bunu Tarlabaşı'nda kilitçi İbo var, ona götürün diyor.

Kilitçi İbo'ya gidiyoruz.

— Sustanın dili dişliye geçmiş, diyor.

— Ne yapacağız?

— Gece vakti olmaz. Bunun bir günlük işi var. Gündüz gözüyle inşallah...

İçerde yalvarmaya başladık:

— Aman İbo usta, ocağına düştük. Bizi buradan kurtar. Ne istersen verelim, yüz, iki yüz... Kadın ağlamaya başladı:

— Ah n'olur, kocama bir haber verin bâri...

Hâlimize acıyan İbo usta işe girişti. Gecenin onikisinde,

— Olmıyor, dedi, bunun işi uzun... Pencereden çıkın!...

İlkin kadının canını kurtardık. Pencereden başını uzattı. Ayaklarından biz tuttuk, başından dışardakiler, karga tulumba kadını çıkardık. Yolcunun biri şişman olduğu için ne yaptıkça dışarı çıkaramadık. Sonra beni çıkardılar. Hürriyet havasını ciğerlerime çektim. Şişman yolcuyu çıkarmaya çalışıyorlardı. Bana da: «Yardım et» dediler. Çeke çeke adamı yarı beline kadar dışarı çıkardık. Ama tam beline gelince, ne içeri, ne dışarı, adam pencereye takılı kaldı; yarısı içerde, yarısı dışarda.

— Vazgeçtim, içeri sokun! diye yalvarıyor. İçeri de sokamıyoruz.

Ben artık oradan uzaklaştım. Ne yaptılar bilmiyorum. Tabîî Kurtuluş'a yaya gittiğimi, o günden sonra dolmuşa binmeye tövbe ettiğimi tahmin edersiniz.

GAÇINCI GİLİNİK?

ELİMİZDE tavsiye kartı vardı; işe girmek için değil, hastaneye girmek için. Hastanelik bir hastamızı, yer yok diye kapı dışarı etmemeleri için... İki değil, üç hastayı koyun koyuna yatırırsalar razıydık. Uluslararası tanınmış ordinaryüs profesöre tavsiye kartını buyüzden götürmüştük. Yakınlarımdan olan hasta, bir başka yakınımla içeri girmişti. Ben kapıda bekliyordum. Yerde, sıralarda, ayakta hastalar bekleyip duruyorlardı.

Ben hastaneden korkarım. Onun için kapıya kadar gelmiş, içeri girmemişim.

Hastanenin, bahçeye açılan çift kanatlı geniş, camlı kapısı iki üç dakikada bir, açılıyor, baştan aşağı beyazlar giyinmiş erkekler, kadınlar girip çıkıyorlardı. Kapı kanadı iki yana da açılıyor, hem içeri, hem dışarı. Bu beyaz elbiselilerden biri içeri girdi, yada dışarı çıktı mı, arkasından camlı kapı hızını kesemiyor, içeri dışarı gidip geliyordu. Kapı kanadının sallantısı bitmeden, yeni bir beyaz elbiseli kapıdan geçiyordu.

Gözüm, camlı kapı kanatlarındaydı. Bu beyaz elbiseliler, her halde doktor olacaklardı, doktor, mütehassıs, asistan, doçent, stajyer, filân... Kiminin üstünde kahve rengi pelerin de vardı. Bu beyaz elbiselilere dikkatle baktıkça onları birbirlerinden ayırt etmeye başladım, rütbelerini anlıyordum. Çünkü hademeler, hizmetçiler, doktorlar hiç ayırtmaz, hep beyaz giyiyorlardı. Bembeyaz elbiseleri içinde kimler daha çok doktora benzemek istiyorsa, işte onlar hademeydi. Saçı taranmamış, hattâ birazcık sakalı çıkmış doktorlar vardı. Ama hademelerin içinde böylesi hiç yoktu. Doktorlar, her yerde yürüdükleri gibi ellerini kollarını sallıya sallıya yürüyorlardı; oysa hademeler kasıla, kasıla, teftişe çıkmış feldmareşal gibi yürüyorlardı. Doktorlar gülüyor, hademeler surat asıyorlardı.

İçeri gönderdiğimiz hastadan her nedense haber çıkmadığı için, ben kapı ağzında bu beyaz elbiselileri inceliyip duruyordum.

Doktorlar, basbayağı doktordular. Ama hademeler; doktorlardan daha çok doktordular. Yalnız bir yerlerinde bir işaretleri vardı ki, işte o işaretten şıp diye hademe oldukları anlaşılıyordu. O işaret mi? Çoraplarının yırtığı... Gömlek bembeyaz. Ceket gıcır gıcır. Pantolon tığ gibi ütülü. Ayakkabı, çorap, beyaz. Beyaz olmasına beyaz ama, arkadan bakınca ökçeden topuğa kadar yırtık görünüyor. Hele pantolon paçaları kısa olanların topuklamadaki kocaman çorap yırtıkları büsbütün göze batıyordu. Yırtıksız olanlar da vardı ama, eoğununki yırtıktı. Sanki doktorlarla ayırt edilsinler diye, isteyerek yırtık, yamalı çorap giyiyorlardı.

Bir tanesi koridorda aşağı yukarı dolaşıp duruyordu, elleri arkasında, başı tavanda, burnu havada... Yanma gittim,

— Affedersiniz, dedim.

Yürümeyi bırakmadı. Lâfımı tamamlamak için, ben de yanında yürümeye başladım.

— Affedersiniz, bir hastamız muayene olmak için...

Başımı çevirip bakmıyor, pasa yürüyordu.

— Bir hastamız muayene...

Burnu, pencerenin üst pervazını gösteriyordu.

— Bir hasta...

Baktığı yoktu.

— Bir...

Yürüdü, içeri girdi. O sırada muayene olmak için bekleyenlerden bir adam kendini taşların üzerine fırlattı. Kıvırkıvır kıvraniyor, acı çığlıklar atıyordu. Çorabının arkası yırtık olan beyaz gömleklilerden biri, yerde kıvranan adamla,

— Öte var be! diye bağırdı, yolu kapama!..

Ayağını adamın üstünden aşırıp geçti. Yerde

inleyen adamın durumuna dayanamadım, o beyaz gömleklilerden birine,

— N'olur, doktora haber verseniz, dedim, belki bir uyuşturucu iğne filân yaparlar...

Şöyle bir saçımdan tırnağıma kadar süzdükten sonra,

— Sen bu herüfün nisi oluyor? dedi.

— Hiç...

— Mademâki heç, sen bu herüfün hışmı, ahrabası olmuyon. da, ne demiye garışıyon?

— İnsanlık adına,

— İnsaniyetlik yapacak bir sen mi gusur galdın?

Kızgın yürüdü, gitti. Hiç olmazsa soruma karşılık vermişti.

Yerdeki adam bağırmasını yükseltince, başka, bir beyaz gömlekliyi tuttum,

— Günahtır, doktora haber verin, n'olur, dedim .

Dişleri göründü, gülüyordu. Çok bilmişçesine elini salladı:

— Ohoo... Ne nümere yapıyo be! Ağnamadınğ?.. Biz neler görmüşüz. Garşıdan bakıncak, şıp diye nümereyi ağnarım.

— Böyle numara olur mu? Ne diye numara yapsın?

— Hastaneye yatsın deyi...

Kurnaz kurnaz güldü. Güle güle de gitti. Adam bir zaman kıvrandı. Öbür bekleyenler de, beyaz gömlekliler gibi, ona aldırış etmiyorlardı. Yalnız bir kadın ara sıra,

— Vah vah! diyordu.

Ayakları tekerlekli bir arabada, iki beyaz gömlekli bir hastayı götürüyordu. İkisinin de saçları pırıl pırıl taralı. Gömlekleri, pantolonlan ütülü. Yalnız çoraplarında o işaret var, topuklarında, kaz yumurtası biçimi kocaman bir yırtık.. Gülüşe oynaşa, itişe kakışa arabayı kapıdan çıkardılar. Arabadaki hasta belki ameliyattan çıkmıştı, halsizdi. Arkadaki, arabayı koşturmaya başladı. Parkeden, hastanenin kumlu yoluna birden düşünce araba, sarsıntıdan tekerleğin biri fırladı. Araba yana yattı. Karantina sarısı, değnek gibi bir bacak, arabadan sarktı... İki beyaz gömlekli, tekerleği yerine geçirmeye çalışıyorlar, bitürlü beceremiyorlar. Kızmışlar, boyuna sövüyorlardı:

— Dingiline... ettiğimin arabası...

— Dingilini... tiğimin namussuzu...

— Ulan deliği nirde bu ölüsü gandillinin?.. Bul şu deliği!..

Ben kapıda onları seyrederken, bir sakallı ihtiyar geldi. Ayaklarına kaim, kaba lâstikler; yün çoraplarını, aba pantolonunun üstüne çekmiş. Pantolonun yamalarından asıl kumaşın hangisi olduğu ayırt edilmiyor. Belindeki kuşak, sırtında, miadını enaz on kere doldurmuş bir asker ceketi. Başındaki kasketi bile delinmiş.

İhtiyar, kapıda durdu. Etrafına bakındı, sonra, elleri arkasında bağlı duran bir beyaz gömlekliye gitti:

— Birinci hariciyenin, üçüncü servisi nire? Yırtık çoraplı, beyaz gömlekli bilgiç, adama yukardan baktı:

— Üçüncü hariciyenin birinci zervisi mi, yohsam birinci hariciyenin üçüncü zervisi mi?

İhtiyar duraladı. Birdenbire şaşalamıştı.

Beyaz gömlekli, ihtiyara yardım etmek istiyordu :

— Beri bah, dedi. Üçüncü hariciyenin birinci zervisi va, birinci hariciyenin üçüncü zervisi va... Hangisi senin aradığın?

İhtiyarın büsbütün aklı karıştı:

— Biri üç, biri bir emme, hangisi üç, hangisi bir şaşırttım.

— İkinci hariciye de va. Sakın ola ki ikinci hariciyenin üçüncü zervisini aramayasın?

İhtiyar, gözlerini büzdü, başını kaşıdı,

— Tüm garıştırdım, dedi.

— Gılinik nümeresini anlında duttun mu?

İhtiyar.

— İki miydi ne? diye söylendi.

— Sakın, birinci hâriciyenin ikinci zervisinin, üçüncü gliniğinde olmasın? Düşün biyol...

— Sincik tüm garıştırdım. Düşündükçe garıştırıyorum.

— İnsan bellemez mi canım.. Bah, ikinci ha-riciyenin üçüncü zervisi va... Onun da birinci gliniği va...

İhtiyar,

— Biri üç, biri bir... diye tekrarladı.

— İyi düşün... İkinci gılmik yoh mu?

— Var besbelli... var ya... Birinci de var, üçüncü de...

— Üçüncü zervis, ikinci hariciye mi, yohsam ikinci hariciye, birinci zervis, ikinci gılinik mi?

İhtiyar, kuşağının arasından tabakasını çıkardı. Bir cigara sardı. Aklının başına gelmesi için cigarayı tüttürdü. Düşündü, düşündü,

— Helbet biri ya, hangisi? dedi. Sen kaçmcı gılinik dedin?

Beyaz gömlekle bilgiç bilgiç saymaya başladı:

— Canım ağnamıyacak ni va?... Üçüncü hari-ciyenin birinci zervisinin ikinci gılmiğiynen, bir de efendime deyim, birinci hariciyenin üçüncü hariciyesinin ikinci gliniğinin, birinci gliniğinin, dördüncü zervisinin... Amanıñ emmi, beni de sasıttın be!.. Ben de garıştırdım, bah bi daha baştan alıyorum. Şimcik üçüncü zervisin ikinci gliniğinin birinci hariciyesinde mi, yohsam...

Beyaz gömlekle boyuna «birinci, üçüncü, ikinci» dedikçe, ihtiyar gözlerini kırpıştıra kırpıştıra hayranlıkla onu dinliyordu., Sonunda

— Eşgossun!.. dedi, bu gadar şeyi nasıl da biliyon, bir bir sayıyon, akılda galır şey değel...

Yırtık çoraplı, beyaz gömlekle, burnunun ucunu havaya kaldırdı,

— Golay mı emmi, dedi, golay mı? Vazife bu...

İhtiyar bir daha,

— Eşgossun!.. dedi.

— Sincik bir iyi düşün, yeni baştan. Bah ben sana diyyim. Birinci hariciyenin üçüncü zervisi, ikinci gıliniği va... Bunu bi kerem anında dut. Ondan kelli üçüncü...

Beyaz gömlekle, yeni baştan saymıya başladı.

İhtiyar, aklına gelmiş gibi,

— Dur hele, dedi. Ben sana ilkin ne demiştim? Gaçmcı hariciye dimiştim? Gaçmcı zervis dimiştim? ilkin her ne didiysem, işte orasını arıyom. İlk dediğim doğrusuydu...

— İlkin dediğin mi?

Bu sefer ikisi de düşündü. İlk denileni hatırlayamadılar. Yırtık çoraplı, beyaz gömlekle sordu:

— Sen orada kimi anyon?

— Oğlum vardı. Köyden emeliyat için geldi.

— Sen var git, adresini bi iyi gaf anda zaptet. Sonra gel...

— Edresesi memlekâta...

— Başka bir zaman gel!..

— Hey oğul, otobosun pilâtmı, neyi de almıştım. Dokuz gayme verdim, yansın mı sincik? İkindileyin kalkacak otobos. Bak işi, gördün mü sen?

— Gismet değelmış, oğlanı görmeyeceğiz. Hey Ya rabbi sen biling... Üçüncü hariciye miydi?

— Birinci olmasın... Birinci hariciyenin ilkinci zervisinin ikinci gliniği mi yohsam...

— Dur hele. Adı **Mamut**. Gamında bir illet çıktı. İrecep oğlu Mamut. Eğerim görürsen, buban geldi, gitti, dersin. Govuşun nümeresini garıştırttı, gitti dırsin. Acep üçüncü zervis miydi? Haydi sağlıcaklan gal... Gaçıncı glinikti acep... Allah'a emanet ol!...

— Gule gule emmi...

İhtiyar,

— Üçüncü, birinci... diye diye gitti. Çorabı yırtık, beyaz gömlekle, arkasında bağı ellerini çözdü, sol elini cebine soktu, içeri girdi...

ISLATIR MI ISLATMAZ MI?

İşsizlik canıma tak demişti. Ne iş olsa yapacaktım. Ama ne iş olursa, çöpçülükten, lüpçülüğe kadar...

Bir tanıdığım,

— Ragıp Beyin bir adama ihtiyacı varmış, seni ona göndereyim, dedi.

— Madem adam arıyor, benden iyi adam mı bulacak? Ne iş için?

— Vallahi bilmiyorum.

Bir kart yazdı, beni Ragıp Beye gönderdi.

Ben yazıhanesinden içeri girdiğim zaman, Ragıp Bey iki adama şöyle söylemekteydi:

— Benim elimde bir şişe su olsa... Efendim.. Bu bir şişe su ile bütün buralarını ıslatabilir miyim, ıslatamaz mıyım?.. Efendim?.. Elbette ıslatamam. Binaenaleyh madem ki ıslatamam...

Getirdiğim kartı uzattım.

— Buyurun, oturun, dedi.

Biraz daha konuştular, o iki adam gitti. Yalnız kalınca,

— Ben elli altı yaşındayım, dedi. Başımdan çok şeyler geçti. Hayat tecrübelerimden en sonunda şunu öğrendim ki...

Elli altı yıllık hayat deneylerinden elde ettiği sonucu kavrayabilmek için gözümü de, kulağımı da açmıştım.

— Hayattan şunun öğrendim. Meselâ, benim elimde bir şişe su olsa... Efendim? Bu bir şişe su ile bu yazıhaneyi ıslatabilir miyim, ıslatamaz mıyım? Efendimi?

Öyle bir soruşu vardı ki, ille bir karşılık vermek gerekti. Acaba ne dersem hoşuna giderdi? İslatır mı demeliydim, yoksa ıslatmaz mı? Biraz önce, yine bu soruyu sormuş kendi sorusuna kendisi, ıslatmaz, diye cevap vermişti.

Benim düşündüğümü görünce, sorusunu tekrarladı :

— İslatır mı?.. Efendim?

Lise bitirme sınavındaymışım gibi titredim.

Bulduğumuz yahıhanenin taban yüzeyini göz kararlaması ölçmeye çalıştım. Eni dört metre var, boyu da altı metre kadar.

— İslatır mı, ıslatmaz mı? Efendim? . .

— Şişe ne kadar dedim.

Şaşırdı.

— Ne şişesi?. . Hangi şişe?

— Buralarını ıslatacağımız su şişesi...

Böyle bir soru ile karşılaşacağını ummadığı
suratından belliydi.

— Şey... Basbayağı şişe işte... su şişesi.

— İslatmaz efendim.

— Gördünüz mü, ıslatmaz işte... Binaenaleyh, her insanın bu hakikati bilerek, ona göre... değil mi?

— Evet...

— Sizi işe aldım. Burada bir adamım var.

Kendisine şimdi, sizin yanınızda yol vereceğim.

Zor bir durumda kalmıştım. Demek adam benim yüzümden işinden olacaktı. Buna vicdanım
elvermedi.

— Beyefendi, dedim, başka birini ekmeğinden etmek, ayağını kaydırmak istemem...

— Hayır, dedi, sizi almasam da yine ona yol verecektim. Ben böyle inatçı adam görmedim. Bakın,
çağırayım da, siz de görün...

Zile bastı. Gelen odacısına,

— Bir şişe su getir, Mümtaz Beyi de buraya çağır! dedi.

Önce Mümtaz Bey içeri girdi. Adamı görür görmez kanım kaynadı. Güler yüzlü, sevimli, bir adam.
Hiç öyle inatçı bir görünüşü yok. Patrona,

— Buyurun Beyefendi, bendenizi emretmişsiniz, dedi.

O sırada odacı bir şişe iyi su getirmişti. Suyu görünce, adamın yüzü ekşidi, kaşları çatıldı, yüz kasları
gerildi, şakakları atmaya, çene kemikleri oynamaya başladı. O sevimli yüzdeki bu birden değişmeye
şaştım. Hani bitakım romanlarda, korkunç filmlerde gündüz insan, gece ay çıkınca canavarlaşan
yaratıklar vardır; Mümtaz Beyin yüzü de öyle oldu.

Patron eline şişeyi alıp sordu:

—• Bu şişenin içindeki suyu buraya döksem, burasını ıslatır mı, ıslatmaz mı?.. Efendim?..

Mümjtaz Bey?

— Islatır! diye bağırdı.

Bu, bağırmaktan çok hırlamaya benziyordu.

Mümtaz Beyin yüzü değişe değişe, tıpkı iri bir buldog köpeğinin suratına dönmüştü.

Patron,

— Islatmaz! dedi.

Mümtaz Bey, dişlerinin arasından,

— Islatır! diye hırladı.

— Islatmaz!

— Islatır!

— Islatmaz!

— Islatır!

Patron bana,

— Görüyorsun, ya, dedi, göz göre göre bir gerçeği nasıl da inkâr ediyor... Şimdi bu elimdeki bir şişe su, burasını ıslatır mı, ıslatmaz mı? Efendim?...

— Islatmaz, dedim.

— Tabiî ıslatmaz. Mademki ıslatmaz, öyle ise böyle bir adamla bir arada çalışılmaz!

Mümtaz Beye döndü,

— Artık sizinle beraber çalışamayacağız. Hemen ilginizi kesip, buradan gidin!

Mümtaz Beyin yüzü yine değişmiş, o sevimliliğini almıştı,

— Teşekkür ederim Beyefendi, Allaha ısmarladık! dedi.

Şaşırıp kalmıştım.

— Beyefendi ne iş yapacağımı öğrenebilir miyim? dedim, belki Mümtaz Beyin yaptığı işi yapa-m

am.

— Bana mantık sahibi birisi lâzım, dedi. Her şeyden önce mantık. Anladınız mı? Şimdi bu şişenin içindeki suyu buraya döksem, burasını ıslatır mı? Efendim?..

— Islatmaz.

— Tamaaam... Benim istediğim de işte bu... Şimdi içeriki odaya gidin. Demirbaş eşyayı Mümtaz Beyden teslim alın.

— Baş üstüne.

Yandaki odaya geçtim. Mümtaz Bey kendi eşyalarını topluyordu. Ne kadar güler yüzlü, sevimli bir adamdı. Bu kadar tatlı bir adam, demin patronun karşısında nasıl da kurtlaşmıştı. Utanarak yanma sokuldum,

— Çok üzgünüm, dedim, benim yüzümden, işinizden olmuşsunuz gibi geliyor.

Gülerek,

— Yok canım, dedi, neden sizin yüzünüzden olsun? Siz olmasanız, başka birisi gelecekti.

— Affedersiniz ama, sanki siz de ıslatmaz deseniz ne olurdu?

— Şimdi ne desem boş, anlatamam... Sonra siz de anlarsınız. Ben bir sene içinde değiştirdiği beşinci adamım. Ancak ikibuçuk ay dayanabildim. İşsizliğin ne olduğunu bilirim. Onun için gözünüzü korkutmak istemiyorum. Allaha ısmarladık. Allah size de sabırlar versin ...

— Güle güle...

Mümtaz Bey çantasını aldı, gitti. Ben ne yapacağımı, ne iş göreceğimi bilmiyordum. Masanın başına geçtim. Sandalyeye oturdum. Biraz sonra patronun odasından, gürültülü tartışma sesleri duyuldu. Odacı geldi,

— Sizi çağırıyor! dedi.

Patronun odasında üç kişi daha vardı. Ne olduğunu anlayamadığım bir satış işi üzerinde konuşuyorlardı.

— Bir şişe suyu buraya döksem, buralarını ıslatır mı, ıslatmaz mı? Efendim?..

— Islatmaz! dedim.

— Tamam, dedi.

Öbürlerine döndü:

— Gördünüz mü, ıslatmaz. Siz göz göre göre...

Adamlardan biri,

— Bu işin ıslatıp ıslatmamakla bir ilgisi yok, dedi. Yüzde beşten fazla veremeyiz.

Patron,

— Önce mantık, dedi. Her işin esası mantıktır.

O gün beni patron dört defa odasına çağırdı. Her yanma gidişimde hep o soruyu sordu. Ben de,

— Islatmaz! diye cevap verdim.

Ertesi gün yine öyle, bütün bir hafta böyle geçti. Günde dört, bazı da beşaltı kere, «ıslatmaz» diyordum. Cumartesi günü yüz lira haftalık aldım. Patron, bütün hayat deneylerinin sonunda, bu büyük mantık gerçeğine inanmıştı: «Bir kova suyun ıslatabileceği bir yeri, insanlar bir şişe su ile ıslatmaya kalkmamalıdır.» Bunu, bir atasözü gibi, büyük bir felsefe, bir büyük özleyiş gibi dilinden düşürmüyordu. Benim ödevim de bu gerçeği onaylamaktı.

Bir ay çalıştıktan sonra, ödevimi çok iyi yaptığım için, haftalığımı yüzeni liraya çıkardı. Artık beni her yere yanında götürüyor, kendi işine gelmeyen bir şey oldu mu, hemen,

— Bir şişe suyu döksem, burasını ıslatır mı, ıslatmaz mı? Efendim?., diye soruyordu.

— Islatmaz! diyordum.

Günde yirmi, otuz kere «ıslatmaz» diyordum ama, haftalığımı da iki yüz liraya çıkarmıştı. Artık beni evine götürüyordu. Patrondan, bir yattığım zamanlar ayrılıyordum. Karışa bişey istese, oğlu para, kız manto istese, hemen patron,

— Ben onu bunu bilmem, diyordu. Bu kadar sene yaşadım, neticede şunu öğrendim ki... Elimde bir şişe su olsa da döksem, burasını ıslatır mı, ıslatmaz mı? Efendim?..

O daha lâfını tamamlamadan, ben bağıırıyordum :

— Islatmaz!..

O zaman akar sular duruyordu. Ben yüksek düşüncenin şu kısacık tek cümlesile, patron hep haklı çıkıyordu. Mantık bu, hiç şaşar mı?... Kendi kendisini haklı çıkarması, haklı olduğuna inandırması, mantıklı iş yaptığına güvenmesi için, bir şişe suyun geniş bir döşemeyi ıslatmıyacağını onaylamak gerekti.

Beş ay çalışabildim. Haftalığım iki yüz elli liraya çıktı. Bütün işim gücüm, günde kırk, elli kere,

— Islatmaz! demekti.

O güne kadar bu işi benim kadar uzun zaman yapabilen, dayanan hiç kimse çıkmamış. Benim de canım burnuma gelmişti. Sırtımda yük taşımaya, işsiz, aç susuz sürünmeye bile katlanacaktım. Ama bu, dayanılır bir iş değildi.

Bigün yine, bir mal satışı üzerinde, yüzdeydi, yok yüzdeseviz diye tartışıyorlardı. Patron beni çağırdı:

— Bu bir şişe suyu buraya döksem, ıslatır mı, ıslatmaz mı? Efendim?., diye sordu.

— Islatır! diye bağırdım.

— Ne?..

Birden donup kalmıştı, şaşırılmıştı.

— Islatır mı?

— Islatır!

Hakk olduğuna o kadar güveniyordu ki, şişedeki suyu yere boşalttı. Dökülen, su döşemenin beşte birini bile ıslatmamıştı.

Tıpkı vaktiyle Mümtaz Beyin suratının değiştiği gibi, suratı değişmişti. Dişlerinin arasından:

— Islatır mı, ıslatmaz mı? diye hırladı.

— Islatır! dedim.

Karşısındaki adamlar gülüyorlardı.

— Islatır mı?

— Islatır.

— Islatmağı

— Islatır.

— Islatmağı.

Avazım çıktığı kadar bağırdım:

— Islatır Ulan, ıslatır! Islatılır, ıslatmır!..

— Defool!.. Gözüm görmesin! diye bağırdı.

Elimi kolumu sallaya sallaya sokağa çıktım.

Ama tam bir yıl patronun hayali, gözümün önünden gitmedi. Sokaklarda dolaşırken, yolda giderken, vapurda, tramvayda hattâ uyurken,

— İslatır, ıslatır!.. İslatır da ıslatır!.. diye kendikendime söylendim durdum. Patronu kaç kere ıslatmaz cliye onayladımsa, o kadar da «ıslatır» diye bağırıcîktan sonra bu hastalıktan çok şükür kurtuldum..

VEREM OLMAK LÂZİM

EVLENDİK ya... Evleninince insan ne yapar? Ne yapılacağını biliniyordun da, ne diye evlendin? Bilmez olur muymuşum? Bal gibi biliyorum işte... İnsan evlendi miydi, ilk işi kışlık kömürünü almaktır. Eşe dosta sorduk, bunun yolu nedir?

— Ooooo.. dediler, alamazsınız.

— Neden?

— Alamazsınız da ondan...

— Hakkım değil mi yahu? Allah Allah!..

Kim bana, kömür alamazsın dediyse, ona haktan, hukuktan sıkı bir konferans çektim.

Mahallemizin muhtarına gittim. On dakika kadar ihtiyarın öksürük nöbetinin geçmesini bekledikten sonra,

— Hangi takımı tutuyorsunuz? diye sordum.

— Demokratları, dedi.

— Hah!.. Een de o takımdanım, dedim, ben falan sokakta, filân numarada oturuyorum. Kömür almak istiyorum. Takım arkadaşı olduğumuza göre artık bizi gör.

— Şimdiye kadar nasıl kömür alıyordun?

— Hiç almadım. İlk alacağım.

— Buraya nereden geldin?

— Efendim, ben mutlu bir aile yuvası kurdum. Bundan önce nerede akşam orda sabah. Şimdi mutlu aile yuvamızdaki kuşların kışın sıcak yuvamızda ısınmaları için kömür almak istiyorum.

— Sizin ve eşinizin geldiği yerden birer beyanname getirin!

Acele telgraflar, yıldırımlar, cevaplı, teahhütlü mektuplarla birbuçuk ayda beyannamelerimiz geldi. Bu kez muhtar,

— Kömür Tevzi Müessesesine dilekçe vereceksin! dedi.

Dilekçelerimizi verdik. Muhtarlıktan doldurulacak bir kâğıt verdiler. Kim demiş kömür alamazmışım diye?.. İşte kâğıdını aldık. Muhtar kâğıdımızı doldurdu. Tekrar kömür dağıtma yerine götürdük. Bir imza... Tamaaam... Kömür alır mıyım, alamaz mıyım, görsünler. İşte imzasını aldık. Efendim bizim halkımız istiyor ki, cebine koysun parasını, «Ver bana bir ton kömür!» desin, şıp diye kömürünü alsın!

Hiç olur mu öyle şey? Burası bakkal dükkânı mı be? Bakkal dükkânına bile gidince sıranı beklersin. Burada bu kadar memur var, onlar ne iş yapacak? Oradan başka bir imzaya... İmzalar bitince en son masadaki memur gülerek,

— Kömür mü? dedi.

— Evet... Kömür, dedim.

Memurun yüzündeki gülümseyiş biraz genişledi :

— Demek kömür istiyorsunuz?

Neş'eli insanlara bayılırım. Ben de bu neş'eli, sevimli memur gibi gülümsemeye çalışarak,

— Ya... Kömür... Kömür istiyorum, dedim.

Dikkat ettiniz mi bilmem, bizde memurların çoğunun suratı asıktır. Halk hizmetinde olan bir adamın, halka surat asmasının anlamını bitürlü anlıyamam. Memur büsbütün gülmeye başladı. Sesli sesli gülüyordu.

— Kömür değil mi?

Ben de onun kadar gülerek,

— Kömür ya... Kömür! dedim.

Bir kahkaha koyuverdi. O kahkahayla güler de ben durur muyum? Bir kahkaha da ben patlattım. Karşınızdaki gülerken somurtacak değilsiniz ya... O güler, ben gülerim. Allah hepimizi güldürsün.

— Demek, hah hah hah!... Kömür ha! Hah hah hah!...

İnsan makaraları bir koyuverdi mi, artık tutamaz. Ben ondan çok gülüyorum.

— Kömür... Hah, hah, hah...

Kasıklarımızı tuta tuta gülüyoruz, gözlerimizden yaş geliyor. Artık nerdeyse katılacağım.

— Kömür mü?... Hah hah hah...

— Hah hah hah... Kömür ya...

— Yok ki ...

— Neee?.. Yok mu? Peki, neden gülüyorsun?..

— Yok da ona gülüyorum, hah, hah, hah!...

Benim artık gülmemem, hattâ ağlamam gerekir ama, kendimi tutamıyorum ki,.. Boyuna gülüyoruz. Bir

sinir gülmesi bu. Allah razı olsun, bir sandalyeye oturtular, bir bardak su verdiler, yanaklarımı tokatladılar, kolonya koklattılar. Biraz kendime geldikten sonra.

— Eskidenberi alanlara bile zor veriyoruz. Siz daha yenisiniz. Size yok, dedi.

— Peki, kış kıyamette bizim mutlu aile yuvamız ne olacak?

— Bir şartla alabilirsiniz.

— Nedir?

— Evinizde romatizmalı biri varsa, bir rapor getirirsiniz. O zaman çeyrek ton veririz.

Eve koştum. Bizimkilere,

— İçinizde romatizmalı olan var mı? dedim.

Kaynanam,

— Aman, yeni bir ilâç mı bulunmuş? On yıldır şu romatizmadan neler çekiyorum, Allah bilir... dedi.

Kaynana deyip geçmeyin, kaynananın romatizmalısı işte böyle bazan işe de yarar. Doktor raporu da aldık.

Eh, bir de şu kömürü alırsam, bana, kömür alamazsın diyenlere neler yapacağımı ben bilirim. Kötümser insanlar! Hastalar dururken sağlıklıya kömür verilecek değil ya... Sen de romatizma ol, sana da kömür versinler.

Raporu götürdüm.

Bu rapor geçmez! dediler.

Galiba sahte sanmışlardı.

Hakları var, şimdi o kadar çok sahte mühendis, sahte doktor ortaya çıktı ki, raporu veren doktorun sahte olup olmadığını nereden anlasınlar? Onun için heyet raporu istiyorlar. Bütün bir heyet de sahte olacak değil ya...

Heyetten rapor almak, kömür almaktan çok daha zor. Uğraş, didin, bir ayda heyetten raporu aldım. Raporu elime alınca, bir de geniş soluk aldım. Kömür verilmiyor diyorlar, elbette vermezler. Sen raporu almazsan sana kömürü nasıl versinler?

Raporu götürdüm.

— Maalesef...

— Neden? İşte rapor!

— Bu sizinki romatizma raporu.

— Siz romatizma raporu istediniz, romatizma raporu getirdik. Kanser raporu isteseydiniz, evvel Allah kanser raporu da getirirdik.

— Eskiden romatizmalılara kömür veriyorduk ama, şimdi romatizmalılara da kömür yetişmediğinden, onlara da veremiyoruz.

— Eyvah!.. Biz mutlu aile yuvamızı nasıl ısıtacağız?

— Evinizde veremli var mı, veremli. Şimdi yalnız veremlilere kömür veriyoruz.

— Yok.

— Yoksa biz ne yapalım? Kömür almak için verem olmak lâzım.

Öyle kızıyorum ki şu karamsarlara. Bir de kömür verilmiyor, derler. Pekâlâ da işte veremlilere veriyorlar. Göreceksiniz, inşallah bu kışı sağ salım geçirelim, seneye hepimize kömür verilecek. Nasıl olsa soğuktan; evimizde verem olmayan bir kişi kalmaz.

Şunu vereceksiniz madem, verem etmeden versenize! Olmaaaaz!... Verem olunca da,

— Kömür almak için ölmek lâzım, diyecekler, biz kömürü yalnız, ölüyü yıkamak için su kaynatmaya veriyoruz.

Bir de kömür vermiyorlarmış. Resmî muamele bu... Bir kere usûl konmuş. Sen ölmezsen onlar nasıl kömür versin?.. Hele şu kömürü bir alayım, kömür alamazsın diyenlerin, götürüp gözüne sokacağım.

ZAMANIN DEĞERİ

TARİFEYE baktım, vapurun kalkmasına otuz üç dakika var. Bir dolmuş bulabilsem, iyi. Yoksa kırk beş dakika beklemek gerekecek. Boğaz'da oturmanın da bu zorluğu var. Bir vapur kaçırdınız mı, yorgun argın, gece yarısı eve gidiyorsunuz. Kaç defa kanter içinde tam iskeleye geldim, demir kapılar yüzüme kapandı. Çok kötü oluyor insan. Artık küfür mü edeceksin, beddua mı edeceksin, insan şaşırıyor da, ağzından pepeme gibi, kekeme gibi, tükürkle karışık acaip, mânâsız heceler çıkıyor.

Otuz üç dakika var. Eğer biraz koşarsam, bir dolmuş bulursam yetişirim.

— Âbidin Bey, cetveli tanzim ettiniz mi?

— Dur birader, sırası mı cetvelin?

Allah Allah... Daire paydos, herkes gitmiş, o bana, hâlâ cetvel soruyor. Basamakları üçer üçer atladım.

— Âbidin Beeeeeey!...

— Ne var kardeşim? Hay yerin dibine batsın bu Âbidin Bey.

— Müdür bey çağınıyor.

Hah!.. Tam müdür de çağıracak sırayı buldu. Ters yüzü döndüm. Nefes nefese, soluya soluya müdürün odasına girdim. Müdür beni öyle görünce bir telâşlandı:

— Ne oldu? Ne var Âbidin Bey?..

— Hiç beyefendi, sağlığımız.

— Nefes nefesesisiniz.

— Koştum da...

— Buyurun!

Müdür bana bakıyor, ben müdüre bakıyorum.

— Bendenizi emir buyurmuşsunuz.

— Ben mi? Yooo... Ben sizi çağırmadım.

— Odacı söyledi.

Müdür zile bastı. Odacı geldi.

— Ben sana Âbidin Beyi çağır mı dedim?

— Evet.

— Ne zaman?

— Az önce. . .

— Haaa... Sahi... Neydi? Ben sizi bişey için çağırılmışım ama, dur bakayım. Tuh Allah kahretsin. İhtiyarladık be Âbidin Bey... Vallahi ihtiyarladık.

Yan gözle saate baktım, otuz dakika var. Hızlı koşarsam, bir dolmuşa da rastlarsam, yetişebilirim.

— Eeee, ne olacak be Âbidin Bey, yirmi dört sene devlet kapısında hizmet kolay mı? Akıl mı kalıyor insanda? Ama neydi benim sana söyleyeceğim? Mühim bir şeydi ama, neydi?.. Her neyse, aklıma gelmedi. Yarına kadar gelirse bir yere not ederim.

— Gidebilir miyim beyefendi?

— Acele işin mi var?

— Vapura yetişeceğim de...

— Haaa... O başka. Haydi gülegüle...

Kapıdan fırladım.

— Âbidin Bey, Âbidin Bey!

— Buyurun Beyefendi!

— Hatırladım yahu, sen geçen gün kuluçka yatırdım demiştin hani... Legorin yumurtası bulmuşsun. Nereden aldın?

— Ziraat Mektebinden beyefendi...

— Nerede o ziraat mektebi?

— Halkalı'da beyefendi.

— Teşekkür ederim. Hadi sen geç kalma, güle güle!

Saate baktım, yirmi yedi dakika var. Kendimi bir caddeye atsam.

— Âbidin Beeey!..

Müdür pencereden bağılıyor.

— Efendim.

- Yumurtalar pahalı mı?
- Elli kuruş beyefendi.
- Pahalı değilmiş. Haydi sen geç kalma. Güle güle.

Atlaya atlaya gidiyorum.

- Çüş ulan dangalak!

Başımı çevirdim, herif kaldırımın üstünde boylu boyuna uzanmış, küfür ediyor. Cevap versem vapura yetişemeyeceğim.

- Yavaş yürü be Odun!

Adamın hakkı da yok değil. Yollar da öyle kalabalık ki, çarpmadan yürünmüyor.

- Vay öküz vay!..

İçimden: «Öküz senin bey pederindir» dedim,

Hep ben çarpacak değilim ya, bu sefer bir omuzla beni yere devirdiler. Hiç sesimi çıkarmadım. Yerden fırladım, hababam koşuyorum. Vapurun kalkmasına yirmi iki dakika var.

- Dolmuş! Nereye?
- Sen nereye bayım?
- Canım söylesene nereye gidiyorsun?
- Sen söylesene!
- Karaköy...
- Yarın sabah gel, götüreyim.

Kendi kendime, «uyma kör şeytana» dedim.

- Vay Âbidinciğim, vay... Şükür görüştürene yahu!...

Herif, duvar gibi önümü kapadı. Ama tanıdığım kimse değil.

- Ne bu telâşın yahu?
- Vapura yetişeceğim de...
- Vapura mı? Hangi vapura?

— Boğaz vapuru...

— Haaa, yakınmış. Ben Karadeniz seferine filân çıkıyorsun zannettim. Eee, ne var ne yok Âbidinciğim?

— İyilik sağlık. Ne olsun?

— Biz seninle görüşmeyeli ne kadar oldu?

— Epeyce oldu.

— En son ne zaman görüşmüştük?

— Vallahi... Galiba... Neresiydi?...

Saate baktım, on sekiz dakika var. Epi yol geldim ama, herif paçamı bırakmıyor ki...

— Asker arkadaşlığı başka oluyor Âbidin.

Asker der demez hatırladım. Kendisini mareşal sanan bir onbaşığıydı.

— Bana müsaade, vapuru kaçıracağım, dedim, yürüdüm.

— Görüşelim yine Âbidin.

— İnşallah... Dolmuş!... Nereye oğlum? Karaköy mü?

Cevap bile vermedi.

— Höst be!.. Önüne ardına bak ulan!..

Aldırmaaa!... Sırtımdan ter süzülüyor. Bu kadar koştuktan sonra yetişemezsem kötü.

— Ulan hıyar ağası... Andavallı!...

Sesimi çıkarmıyorum, hababam koşuyorum.

— Dolmuş!

Araba durdu. Bir koşu, tam yetiştim, kalktı. Yirmi metre kadar ilerde yine durdu. Bir koşu daha. Elimi arabanın kapısına atacakken yine kalktı. Ben durunca o da duruyor. Ben koşuyorum, o kalkıyor. Ama trafik lâmbasının dibinde yakaladım.

— Yahu, benimle alay mı ediyorsun?

— Estağfurullah paşam. Sizinle ne diye alay edeyim?

— Öyleyse ne diye durup durup kalkıyorsun?

- Sana ne yahu? İstersem dururum, istersem kalkarım.
- Nereye gidiyorsun?
- Eve!
- Numaran kaç?
- Yaka numarası mı, ayakkabı numarası mı?
- Yok, elektrik saatinin numarası.

Yeşil trafik lâmbası yandı. Şoför gaza bastı. O kadar kızdım ki, arkasından koştum. Yine durdu. Ama yetiştim. Aaaa... Bir de bakayım ki, araba dolu değil mi? Açtım ağzımı, yumdum gözümü.

- Siz ne biçim şoförsünüz be! İçerde beş kişi var, hâlâ yolcu çağırıyorsunuz.
- Efendi, zatiâlinizi kim çağırdı?
- Duruyorsun ya...
- Dururum, kalkarım, size ne? Siz beni dolmuş şoförü zannettiniz galiba...

Hay Allah kahretsin, hususî araba değil miymiş!...

Özür diledim:

- Aceleden akıl kalmadı beyefendi. Vapura on üç dakika kaldı da...

İyi bir adammış:

- Buyur, biz de Karaköye gidiyoruz.
- Rahatsız etmiyeyim.
- Estağfurullah... Buyurun.

Allah razı olsun, beni de aldılar arabaya, Motorun bir yeri bozulmuş da, ondan öyle gidip gidip duruyormuş. Birkaç sefer daha durdu. Adam indi. radyatörü açtı, tamire başladı. Bak şu aksiliğe. İnsem, yürüsem ayıp olacak. Adam,

- Biraz itmek lâzım, dedi.

O, direksiyona geçti. Biz başladık arabayı arkasından itmeye. Kanter içinde kaldım,. Motor bir kere «hırrr!» diye hırlıyor, sonra zınk, duruyor.

Araba yüz metre ya gitti, ya gitmedi, ama üç yüz metre ittik.

— Çok affedersiniz baylar, dedim, ayıp olacak ama, bendeniz vapuru kaçıracağım da...

Bir koşu tutturdum.

— Çüşüşüş!..

— Önüne bak!..

— Ulan şey oğlu şey!

Küfürün bini bir para. Ne kadar küfür varsa, arkamdan hepsini savuruyorlar. Ben fırtına gibi uçuyorum. Kalabalığı, Yunus balığı denizi yarar gibi yarıp geçiyorum.

— Âbidin beeeey!..

Arkamdan biri bağılıyor ama, aldırduğım yok.

— Âbidin Bey yahu... Kardeşim, Âbidin beeeey!..

Vapurun kalkmasına altı dakika var. Neredeyse düşüp kalacağım.

— Âbidin Beeeey!..

Köprü başında eli omuzuma yapıştı:

— Aşkolsun be Âbidin Bey. Nereye böyle?

— Vapura...

Lâfim ağzımda kaldı.

— Affedersiniz, sizi birisine benzettim.

— Olur efendim.

— İyi ki, başınızı çevirdiniz. Arkadan Âbidin Bey denen hergeleye o kadar benziyorsunuz ki, az kalsın o diye kötü bir şey yapacaktım. Efendim, siz bu Âbidin'i bilmezsiniz. Bunun kadar namussuz herif dünyaya gelmemiş. Benim bir kaşık koleksiyonum var.

— Beyefendi, vapura yetişeceğim de, onun için...

— Ya öyle mi?. Bu Âbidin olacak hergele, geçen pazar bize misafir gelmişti.

Adam iri yarı. Koluma da girdi. Bir türlü kurtulamıyorum.

— Benim kaşık koleksiyonumdan Sadrâzam Çukurkazanzâde Yusuf paşanın hoşaf kaşığına çalması mı? Alçak!.. Namussuz herif!..

Saate baktım, eyvah!.. Vapur kalktı. Ama bir ümit var. Bazan birkaç dakika geç kalkıyor vapurlar.

— Bendeniz Defterdarlıkta çalışıyorum beyefendi. Adım Meftun... Defterdarlıkta kime sorsanız Meftun diye beni bilir. Eğer bir işiniz düşerse beklerim. Bir acı kahvemizi içersiniz. İsm-i âliniz beyefendi?..

— Âbidin.

— Ne benzerlik!.. Şaşılacak şey... Adınız da aynı.

Adamın dalgınlığından faydalanıp fırladım. O arkamdan,

— Âbidin Bey! diye bağırırken iskele merdivenini indim. Ooooh, çok şükür vapur iskelede. Kendimi içeri attım. Külçe gibi peykeye düştüm.

O kadar küfür yedim ama, vapura da yetiştim. Yolculara bakıyorum, hiç acele eden yok. Hepsi de sallana sallana geliyorlar. Beş dakika geçti, on dakika geçti, vapur kalkmaz. İskeleye çıktım. Memura,

— Tarife mi değişti? dedim.

— Hayır, yaz tarifesi, dedi, on beş gün sonra değişecek.

— Peki, neden vapur kalkmıyor? Bu ne lâubalilik!.. Ne rezalet!... Herkesin işi gücü var. Zaten biz işte böyleyiz. Zamanın hiç değeri yok. Değil on dakika, on saatin, on günün bile değeri yok. Vakit, ne demektir vakit?..

Artık söylemediğimi bırakmadım. Biz neden ilerlemiyoruz? Çünkü zamanla, saatle hiç ilgimiz yok. Memur bişey söylemek için çabalıyor ama ona fırsat bırakmıyorum. Kalabalıkla çevrilmişim. Kalabalık arttıkça sesim de yükseliyor:

— Avrupalılar neden ilerliyor? Çünkü efendim, herifler saniyenin değerini bilirler.

Kalabalıktan, beni destekliyen sesler yükseliyordu:

— Çok doğru beyefendi.

— Bizde bu gidiş varken...

Hattâ sözlerimi yer yer alkışlarla kesiyorlardı.

— Bir vapurun tarifedeki saatinden yirmi dakika geç kalktığı nerde görülmüş?

Kalabalık beni tasdik ediyordu:

— Rezalet...

— Olur şey değil...

— Ayıp yahu...

İskele memuru,

— Sizininki geri kalmış, dedi, altıyı otuz yedî geçiyor.

— Altıyı otuz beş geçiyor!

Birisi,

— Yanlış, dedi, benimki radyo ayarıdır, altıyı otuz beş değil, otuz dört geçiyor.

Başka birisi de ona,

— Sizininki geri kalmış, dedi, altıyı otuz yedi geçiyor.

Onlar tartışmaya başladılar. Ben,

— Tarife değişmemiş, saat yanlış değil, peki neye kalkmıyor bu vapur? diye sordum.

Memur,

— Neye kalksın? dedi, daha on dakika var kalkmasına.

Birden şaşırdım:

— Allah Allah... Ben her akşam hürdan...

— Nereye gideceksiniz?

—Paşabahçeye...

Demindenberi her sözümü destekliyen kalabalık kahkahayla gülmeye başladı. Memur,

— Bayım, öbür iskeleye, dedi, sizin vapur kalkalı yarım saat oluyor.

Ben aceleyle, bir ayak önce yetişeyim diye, bir üstteki iskeleye gelmemiş miyim?

Arkamdan bağıryorlardı:

— Herif pusulayı şaşırmış!

— Üüüü!.. Bunamış be!..

— Yuuuuu!.. Sersem tavuk..

YAŞASIN ZÜĞÜRTLÜK

BANKADAN ev çıkıyor, bankadan apartıman çıkıyor, para çıkıyor, seyahat çıkıyor, ikramiye çıkıyor, hayat boyunca gelir, aylık çıkıyor, herşey çıkıyor. Ne çıkmıyor ki bu bankalardan? Yeter ki, bir yerden yüz lira uydur, koş hemen bankaya yatır. Şansın yokmuş da, hiç bişey çıkmamış diyelim. Ne kaybedersin? Paran yine para, üstelik faizi de işliyor.

Gelgelelim, yıllar yılı ben işte o yüz liracığı bir araya getirip de bankalardan birine yatıradım. Sıkırım dişimi, dayanırım, dayanırım, seksen olur, doksan olur, tam yüz olacakken ille bir yerden bir dert çıkar, gider paracıklar.

Sanki paralar, biz bu adamın cebinde bir araya gelmiyelim, yüz lirayı bir arada görmesin şu adam, diye inat etmişler. Onlar inat etti, ben inat ettim, sonunda o yüz adet Türk lirasını bir araya getirebildim. Yine elimden gider korkusuyla, hemen götürüp yatıracaktım bankaya ama, o akşam da geç kaldığımdan bankalar kapanmıştı.

O kadar gözüm korkmuş ki, paralar cıva gibi tanelenerek elimden kayıp gidecek sanıyorum.

Görmemişin oğlu olunca ne yapar? Ben de öyleyim işte... Ne diye övünecekmişim, doğrusu bu.

Paracıklarımı yastığımanın altına koydum, yattım. Bitürlü uyuyamıyorum. Yüz lirayı bir araya getirdim ya, artık durmadan ahkâm yürütüyorum:

— Azmin elinden hiçbişey kurtulmaz. İnsan bişeyi isterse mutlaka yapar. Yok az kazanıyorum, yok hayat pahalı, yok efendim geçim zor, bunlar hep bahane.. Bak, nasıl yüz lirayı biriktirdim. Demek, istesem, ikiyüz de, beşyüz de biriktin rebilirim, bin de biriktiririm, onbin de...

Ondan sonra dalga geçmeye başlıyorum;. Bin, onbin oluyor, onbin yüzbin oluyor, yüzbin yüz milyon oluyor. Boyuna dizi dizi sıfırları hizaya sokuyorum; sonra gecenin karanlığında onları sağdan üçer üçer ayırıp okuyorum: Yüz milyon, bir milyar, on milyar, yüz milyar... Evet, azmin elinden hiç bişey kurtulamaz.

Eskiden gazetelerde milyonerlerin hayatını yazarlardı. Zamanımızda öyle milyonerler çıktı ki, milyonlar bozuk para gibi kaldı. Ben önce milyoner oluyorum, sonra milyarder oluyorum.. Daha sonra trilyoner.. Dünya yüzüne şimdiye kadar tirilyoner gelmiş mi? Yok... İşte ben trilyoner oluyorum.. Milyoner, milyarder babam da olur. İş trilyoner olmakta... Trilyon be!.. Birin önünde., efendime söylüyeyim.. Kafamı bitürlü toparlıyamıyorum ki.. Parmağımla karanlığa bir «bir» çiziyorum, sonra yine parmağımla birin önüne sıfırları koyuyorum. Bir sıfır, iki sıfır, üç sıfır., beş sıfır... on sıfır, onbir... oniki, tam oniki tane sıfır... Ama birin önünde, ya ikinin önüne olursa? İki trilyon...

Alt tarafı sıfır, elimi yorganın altından çıkarıp parmağımla karanlığa bir yuvarlak daha çiziyorum. Etti üç yüz trilyon. Sıfırlar, reklâm ışıkları gibi karanlıkta asılı duruyor. Bazısı kayıyor düşüyor, kaçıyor. Yaramazları tutup yerlerine koyuyorum. Yine kaçıyorlar, yine tutuyorum. Hep demezler miydi bize, parayı kazanmak bişey değil, iş onu tutmakta diye... Gerçekten öyle oluyor. Sıfırları bitürlü tutamıyorum. Bilya taneleri gibi kaçıyorlar, yuvarlanıyorlar. Ne yapsalar elimden kurtulamazlar, bir

kere artık zengin olmaya karar verdim mi, vermedim mi?

Yataktan doğrulup bir cigara içiyorum. Keyifle sıfırlarımı seyrediyorum. Maşallah, hepsi de tombul tombul, fıstık gibi. Genç, güzel kadınların dudaklarına, kalçalarına, omuzlarına, bellerine, göğüslerine benziyor. Zengin olmak ne de zevkmiş...

Güneş doğuyor. Hemen elimi yastığım altına atıyorum, yüz liram oracıkta. Doğru bankaya koşuyorum. Daha bankalar değil, dükkânlar bile açılmamış. Bankanın kapısında bekliyorum. Bir arkadaş rastlıyor.

— Ne o? diyor, ne oldu saha?

— Yooo... bişey yok, diyorum.

— Gözlerin kanlanmış, rengin sararmış.

— Bu gece uyumadım da.. Çok işim vardı, çalıştım.

Bankaya para yatırdığımı görmesin diye arkadaşımı savıyorum. Banka açılıyor. Çekine çekine içeri giriyorum. Aman Zarabbi... Ne büyük, ne süslü yer. Çiçekler, vazolar, güzel güzel kadınlar, şık beyler... Tavanda koca koça avizeler. Saraya girdim sandım. İçeride belki yirmi memur var. Her yer gıcır gıcır. Stil mobilyalar. İçime bir korku düşüyor. Demek bütün bu adamlar benim verdiğim paranın geliriyle geçinecek ha?... Bu koca binalar benim paracıklarım, bu lüks eşyalar benim paraD cıklarım, hesap makineleri, daktilolar hep benim paracıklarım... Olmaz böyle şey... Ben para vereyim, onlar yaşasın.

— Buyurun efendim, bir emriniz mi var?

Ne kadar da nâzik insan bu bankacılar... Bu nezaket karşısında dönüp gidemedim. Paracıklarımı verdim. Güler yüzlü memur iki dakikada işimi gördü. Banka cüzdanından başka, bir de hediye cep defteri verdi.

Dairede o gün arkadaşlar,

— Sen ayakta uyuyorsun!., diye takıldılar. Hiçbirine yüz vermedim. Öğleyin bir arkadaşım,

— Haydi lokantaya! dedi.

— Karnım tok, dedim.

Sabahleyin de bişey yememiştim. İştten artmaz, dışten artar. Akşam bir simitle nefsimi körlettim. Bir gece önceden uykusuz olduğum için erkenden yatağa girdim. Başımı yastığa kor komaz sıfırlar cirit oynamaya başladı. Tekrar dün gece kaldığım yerden dalga geçmeye başladım.

Havada, saydam, ışıklı bir kelebek gibi bir sıfır uçtu, uçtu, geldi yüzün önüne kondu. Oldu bin... onbin, yüzbin, milyon... Sıfırlar, sıfırlar, sıfırlar... Bir parmak oynatışta, bir sıfır yapıp, yerine oturtuyorum. Sonra onlara,

— Uslu durun! diyorum, ben öyle haylazlıktan hoşlanmam. Hayatta düzenli olmak şarttır. Her sıfır kendi yerine, marş, marş!..

Sıfırlar korkudan titreyerek yerlerine geçiyorlar. Bir komutan gibi komut vererek sıfırlarıma talim yaptırıyorum:

— Hizaya geeel!...

Sıfırlar yan yana diziliyor.

— Uygun adııım!.. Marş...

Rap, rap, rap !...

— Bir, iki, üç, dört, bin, yüzbin, milyon!...

Sıfırlara on dakika mola veriyorum,

— Sağool!... diye bağıyorlar.

Sıfırlara talim yaptırarak sabahı ettim. Sahana sallana evden çıktım. Ayaklarım kendiliğinden bankaya götürdü beni. Sanki bana, banka batacakmış gibi geliyor, yahut bankayı sırtlayıp götürecekler, paracıklarımın üstüne oturacaklar.

O gün de peynir ekmekle akşamı ettim. Uyku gözlerimden akıyordu. Erkenden yattım. Gözümü yumsam da, açsam da olmuyor. Sıfırlar gecenin içinde göbek atıyorlar, mambo oynuyorlar.

Banka ikramiyesinden bir apartıman çıkıyor,, apartmanı beş yıllık peşin kira, ayrıca hava parasıyla kiraya veriyorum. Kendim ucuz bir yerde oturuyorum. Aklıma geldi, ben bu eve yüzyirmi lira kira veriyorum, yazık değil mi? Hemen yarın sa bah ucuz bir yere taşınmalıyım. Kenar mahallelerde yirmi liraya bir oda bulurum. Ayda yüz lira bana kalır, bankaya yatırırım. Yılda binikiyüz lira eder. On yılda onikibin, yüz yılda yüzyirmibin... Havadan para işte... Müsrifliğin sırası mı?

Yine sabahı ettim. Bankanın önünden geçtim. Arkadaşlar eskisi gibi benimle ahbaplık etmiyorlar. Aman etmesinler. Çay kahve ısmarlamaktan kurtuldum, daha iyi. Sevgilim telefon etti. Kendim için,

— Bugün gelmedi, dedim.

Oysa onunla evlenecektim. Ama şimdi vazgeçtim. Bankaya para yatırdığımdan beri onu görmek istemiyorum. Evlilik masraf kapısıdır.

Çeki taşı asılmış gibi göz kapaklarım kapanıyordu. Dosyanın üzerine başımı koyup uyumaya hazırlanırken sıfırlar, varyete kızları gibi karşıma dizildi. Uyumak elimde mi!

Uyku hapı almayı düşünmedim değil... Arkadaşlardan birinde varmış, hâlime acıdı, verdi. Uyku hapı da etkisiz. O gece, öyle zengin oldum, öyle zengin oldum ki... Sonra bir ara iflâs etmiyeyim mi? Bütün milyarlarım elimden uçtu gitti. İflâs eden milyonerlerin geleneğine uyup az kalsın intihar edecektim.

Bankadaki yüz liram aklıma gelince intihardan vazgeçtim. Yeniden zengin oldum. Öyle zengin oldum ki, dünya yüzündeki bütün paraları topladım, kimsede metelik kalmadı. Gazeteciler gelip röportaj yapıyorlar.

— Nasıl zengin oldunuz? Nasıl başarı kazandınız?

Doğrusunu hiç söyler miyim?

— Çalışmakla... Hayata beş parasız atıldım.

Bir konferans çekiyorum. Sonra yoksullara iyilik etmeye başlıyorum. Sömürdüğüm insanların çocuklarına bayram hediyesi çorap dağıtıyorum. Hasta işçiler için günde bir öğün piyaz verdiriyorum. Elinden topraklarını aldığım köylülere avuç avuç toprak dağıtıyorum. Yapmadığım iyilik kalmıyor. Herkes benden «Ne iyiliksever adam!» diye sözediyor.

Gece de iyilik yapmakla sabahı ettim. Açlıktan, uykusuzluktan ayakta zor duruyordum. Doğru bankaya gittim.. Cüzdanı memurun önüne attım,

— Versene sen benim yüz liramı!., dedim.

— Hepsini mi, istiyorsunuz? diye sordu.

— Hepsini, hepsini!, diye bağırdım, yeter be!.. Eşimden dostumdan oldum, insanlığımdan oldum, sağlığımdan, mutluluğumdan oldum... Allah kahretsin!... Hay o paranın ben içine...

Sinirlerim iyice bozulduğu için, kendimi tutamıyordum. Bütün banka memurları yöremi çevirdi, beni yatıştırmaya çalışıyorlardı.

— Verelim beyefendi, dediler.

Paramı aldım. Cebimde de seksen liram vardı. Hemen bir lokantaya koştum. Ver ondan, ver ondan, ver ondan... Oradan en lüks otele... Üç gün üç gece uyumuşum. Ooooh, dünya varmış be!... Bütün paramı ezdim.

Zenginlerin çektiklerini düşünüyorum da, kendi halime şükrediyorum. Zavallıların uykusuzluktan, açlıktan, iflâs korkusundan, batmaktan, hırsız tehlikesinden neler çektiklerini ben bilirim.

Yaşasın züğürtlük!...

ARAŞTIRMA

BİR hafta içinde dört vak'a birden görülmesi, hem sağlık işleriyle uğraşanları, hem yönetmenleri telâşa düşürdü. Bu dört vak'adan sonra bir gün içinde şehrin ayrı ve uzak yerlerinden üç hasta daha gelince şaşkınlık büsbütün arttı. Telefonlar işliyor, haberler gidip geliyor, raporlar yazılıyordu.

Vali,

— Bu ne biçim hastalık? diye sordu.

Uzman yetkisine dayanarak,

— Çok kötü bir hastalık, dedi.

Hastalık günden güne yayılıyordu. Bir ayda otuz vak'a görülmüştü.

Sağlık işlerinden yirmi kişi bir toplantı yaptı. Toplantının başkanı,

— Bilgi verin, dedi doktorlara.

Kadın hastalıkları ve doğum uzmanı olan doktor.

— Çok kötü bir hastalık, diye tekrarladı.

Vali,

— Anladık, dedi, yâni ne kadar kötü?

Doğum uzmanı,

— Çok, dedi, o kadar kötü ki, insanı öldürür. Bir kere de öldürdü mü artık kurtuluş yoktur.

— Yaaa!.. öldürür ha?

— Öldürür efendim. Hem de çok kötü öldürür.

Kırkbeş yaş sularında bir genç doktor, hastalık yayılmaya başlayınca tıp ansiklopedisini açmış, bu hastalık için yazılan yarım sayfalık yazıyı okumuştı.

— Müsaade buyurulursa hastalık hakkında gerekli bilgiyi vereyim, dedi. Çünkü Amerikada ihtisasımı yaparken bu hastalık üzerinde uzun çalışma yapmıştım.

Doğum mütehassısı yaşlı doktor, genç doktora sert sert baktı,

— Siz dedi, idrar yolları hastalıkları üzerinde ihtisas yapmak için Amerikaya gitmemiş miydiniz?

İhtiyar kurt, kırkbeşlik genç doktoru kalp beşlik gibi bozmuştu. Öyle ya, memleket fedakârlık edip,

idrar yolları hastalıkları üzerine ihtisas yapсын diye onu tâ Amerikalara göndersin, o gitsin başka işler yapсын...

Hastalık için aydınlatıcı bir bilgi alamamış olan Vali,

— Aman anlatın, çok rica ederim, dedi.

Doktor anlatmaya başladı:

— Bu hastalığın üç çeşidi vardır. Denizden ve sineklerden geçer. Hastalığın mikropları lâğımlarda olur. Denize dökülen lâğımlardaki mikroplar, orada yüzenlere...

Vali, umutsuzca,

— Öyleyse önleyemeyiz, dedi, nasıl önleriz bu hastalığı? Koca şehrin dört bir yanı deniz, denizin de her yanı lâğım...

Gözlüğünü sıkıntıyla düzeltti. Bir çıkar yol bulun, der gibi doktorların yüzlerine battı. Bir doktor,

— Peki, dedi, bu hastalık denize akan lâğımlardan geliyorsa, bu şehirde lâğım ve deniz yeni icat edilmedi ya... Halbuki bu hastalığın adını daha yeni duyuyoruz.

Kırkbeşlik doktor, hastalığın tarihçesini yaptı:

— Bu hastalık önce Amerikada görülmüştür, sonraları Amerikadan Avrupaya geçti. Bilindiği gibi, biz maalesef Amerikayla geç ilişkiye geçtik. Bu ilişkinin on yıllık bir geçmişi vardır. Her şey bize Amerikadan gelmeye başladı. Eh böyle olunca...

Vali anlamıştı,

— Evet, dedi, bu kadar sıkı ilişkiden sonra... Pekiy şimdi ne yapacağız? İlâcı yok mu bunun?

Tıb Ansiklopedisinden hastalığı öğrenen doktor,

— Yok, dedi, daha ilâcı bulunamadı.

Vali kızdı:

— Yani, eli kolu bağlı duracak mıyız?

Doktorlar bakıştılar. En yaşlısı,

— Bir araştırma kurulu kuralım, dedi.

Bu öneri yerinde görüldü. Onbir kişilik bir heyet kuruldu. Heyet üyelerinden biri Amerika'ya bakterioloji öğrenimine gitmiş ve okuduğu üniversitenin basketbol takımında kaptanlığa kadar yükselerek, bizi hâlâ barbar, fesli, kavuklu ve erkeklerimizi dört karılı bilen Amerikalılara

memleketimizi tanıtmıştı. Biri veterinerdi... Biri jandarma subaylığından emekliydi. Öbürleri de doktor, kimyager, eczacı ve birkaç büyük hastalık geçirdikleri için gayet tabii olarak, bu işle çok yakından ilgilenen kişilerdi.

Bu kurulun ödevi, hastalığı, mikrobu, nerelerde ürediğini, nerden, nasıl geçtiğini, aşısını, ilâcını, korunma yollarını araştırmaktı.

Kurul, o gün dağılmadan önce, toplantının başkanı,

— Arkadaşlar, dedi, şimdi sizlere çok önemli bir iş düşüyor.

Bir doktor,

— Evet, diye karşılık verdi, gece gündüz çalışarak hastalığın bulaşmasını önlemek.

— Hayır, bundan da önemlisi var. Nedir o, biliyor musunuz? Gizlilik. Bu işler çok gizli olmalıdır. Hiç kimse duymamalıdır. Ama hiç kimse!

Bir doktor,

— Evet anlıyoruz, dedi, araştırmalarımızı yabancıların öğrenmesini istemiyorsunuz.

— Hayır. Yabancılar öğrensin. Zaten sizin bu araştırmanızdan bişey de bulacağınızı ummuyorum. Ama boş durmak olmaz, onun için boş duracağınıza araştırın.

Kuruldan birisi,

— Yabancılardan gizlemeyeceksek, kimden saklıyalım Beyefendi? diye sordu.

— Bizimkilerden. Halk sakın duymasın. Siz halk psikolojisini benim kadar bilmezsiniz. Memlekete böyle bulaşıcı bir hastalık geldiğini duyarlarsa hepsi birden hasta olur. Nezle olan, başı ağrıyan, kirayı veremiyen, kocasıyla kavga eden, sevgilisinden ayrılan, romatizması ağrıyan, sınıfta, kalan hep bu hastalığa tutuldum sanır. Bir telâş, bir panik olur ki, bir daha önünü alamayız. İşte bunun için hastalığın sineklerden, denize akan lâğımlardan geçtiğini kimse duymamalıdır.

Bu kesin yasak emrinden sonra, ertesi gün çalışmalarına başlamak üzere, bilimsel araştırma kurulu dağılmıştı. Ama ertesi gün gazetelerde kıyametler koptu. Bir gazete yirmi vak'a görüldüğünü yazdı. Memleketimizde ilk görülen bu hastalık korkunçtu. Mikrobu, bir milimetrenin elli binde biri küçüklüğündeydi. Gazeteler her şeyi hattâ hastalığın denize akan lâğımlardan bulaştığını bile yazmışlardı.

Yönetmenlerin ve bilimsel araştırma kurulunun ilk işi gazetelere yalanlama göndermek oldu. «Hastalık filân yoktur. Ne hastalığı? Denizlerimiz onsekizinde bir genç kız kalbi kadar temiz, saf, bakir ve berraktır.»

Gazeteciler bu konuda konuşmak için Valiyi buldular.

— Yirmi hasta varmış, dediler.

Vali,

— Kırk hasta normaldir, dedi, hattâ normalden bile az.

— Eskiden hastalık hiç yokken anormal miydik?

Vali kızdı,

— Yâni eski idareyi mi beğeniyorsunuz, dedi, elbette yirmi vak'a normaldir. Bugün dünyanın en normal memleketi olan Amerika'da yılda yüzyirmi bin kişi bu hastalığa tutuluyor. Bizimki o kadar az ki, normal bile değil.

Vali, gazetecilerle bu konuşmadan sonra bilimsel araştırma kuruluna koştu. Kurul daha yeni toplanmıştı. Vali, suratı asık,

— Baylar, dedi, ben size gizliliğe uyun, hiç bir haber sızmasın, dedim, böyleyken gazeteler her şeyi yazdı. Şimdi size bir iş düşüyor. Bu haberi çıkararı, yayarı araştırmak!

Bu iş, hastalığı iyi etme yolunun araştırmaktan daha eğlenceliydi. Bilimsel Araştırma Kurulu, büyük bir merakla suçluyu araştırmaya başladı. Herkes birbirinden kuşkulanıyordu. Bu araştırma çok yorucu oluyordu. Bir yandan da yukardan, suçluyu bulmaları için sıkıştırıyorlardı.

Araştırmayı büyük bir hızla yürüten bakteriolog bigün,

— Buldum! diye bağırdı, buldum arkadaşlar.

Hepsi merakla sordular:

— Neyi? Mikrobu mu?

— Hayır, suçluyu. Gizli haberi yayarı...

— Hangi hain? Kimmiş?

Bakteriolog,

— Hastalar, dedi, hastaların kendileri... Hastalara, bu hastalığın gizli tutulacağı, hasta olduklarını söylemenin yasak olduğu bildirilmemişti.

İhtiyar doktor,

— Evet, dedi, raporumuzu hemen yazalım.

Çok güzel bir rapor yazıldı:

«.....yüksek makamına».

«Memleketimizde yeni görülen «X» hastalığının mikrobunu, tedavisini, ilâç ve korunma yollarını araştırmak için kurulan Bilimsel Araştırma Kurulu, iki aylık uzun ve yorucu araştırmasından sonra, hastalığın ve bu hastalığın denize akan lâğımlardan geldiği haberini yayarak, halkın huzurunu kaçıranların, hastalığa tutulanların kendileri olduğunu meydana çıkarmıştır. Saygılarımızla arzederiz.»

Bu rapordan sonra, işini tamamlamış olan Bilimsel Araştırma Kurulu dağıldı.

AYA GİDİYORUZ

YALNIZ Amerika'da olmaz, bizde de olur. Duyuyoruz ya gazetelerden: Amerika'da «Altı Parmaklılar Cemiyeti» «47 numaradan Büyük Kundura Giyenler Derneği», «Karılarından Her-gün Dayak Yiyen Kocalar Kulübü» gibi birlikler, dernekler varmış. Bizimi neyiz eksik onlardan? İşte bizde de «Aya Gidecekler Derneği» kurulmuş. Bu dernek tam bana göre. Paris'e, Nevyork'a, değil, Ankara'ya, İzmir'e bile gidemem. En uzun yolculuğum, Şişli □ Sirkeci tramvayında geçer. Hiç bir yere gidemediğime göre, hiç olmazsa aya gideyim. «Aya Gidecekler Derneği»ne üye oldum. Aya gitme umudunun sevinciyle eve geldim. Tıka basa yedik. Tok karnıma, sobanın da karşısına kurulunca içim geçmiş. Sanki, derimin altında, et, kemik, kan boşaldı, içime saman dumanı gibi hafif bir gaz doldu. İpi kopan renkli balonlar gibi uçmaya başladım.

— Uç baba torik!...

Yükseldim, yükseldim... Önce odun, kömür fiyatlarının, sonra ev kiralarının, daha sonra karaborsanın üstüne çıktım.

Yüksel ki yerin bu yer değildir,

Dünyaya geliş hüner değildir.

Bir yüksekliğe çıktıktan sonra, içimdeki gazlar, vücudumun delik deşiklerinden sızmaya başladı. Felâket... Bu kadar yükseklikten sonra, iktidar sandalyesinden düşen ikbal sarhoşu gibi, kaçım yere vurunca ayılmak hoş olmazdı... Borçtan, harçtan öyle de delik deşik olmuşum ki, bir ayıbımı kapasam, öbür delik açılıyor.

— İmdaat!.. diye bağırmaya başladım.

— Sık dişini, aya yolun az kaldı...

— Dişimi sıkamak kolay, delikler büyüdü, sıkılmıyor. Kimseniz yardım edin, yoksa düşeceğim!

— Burası ay devleti... Yardım fonundan size iki çuval vapur dumanı gönderiyoruz.

Bu yardımla birdenbire yükseldim, kendimi ayda buldum. Çevremi, tıpkı bize benzeyen insanlar aldı.

— Hoş geldiniz!

— Hoş bulduk...

Beni hiç görmediğim acaip bir şeye bindirdiler. Göz açıp kapayınca kadar büyük bir şehre girdik. Üstünde «Ay Üniversitesi» yazılı bir binaya daldık. Ben konuşmak istedikçe ay adamları,

— Burası sizin dünya değil, lâfla geçirecek vaktimiz yok! diye beni tersliyorlardı.

Stadyum kadar geniş, bir anfiteatr dersaneye girdik. Her taraf tıpkı bizdeki futbol maçları gibi, tıklım

tıklım doluydu. Yalnız onlar, bağırmıyorD lar, sessiz oturuyorlardı. Beni kürsüye çıkardılar. Profesör kendisini ilgiyle dinleyenlere anlatmaya başladı:

— Geçen derslerimizde size anlattığım, dünya hayvanlarından birini görüyorsunuz! Sizlere dünyanın kuruluşunu bir kere daha tekrarlıyorum. Dünya hayvanları, ayın kendi dünyalarından koptuğunu sanırlar. Gerçek bunun tersidir. Bundan ellibin ışık yılı önce, ayda çılgınlar, sapıklar, deliler çoğalmıştı. Yaptığımız tımarhaneler doldu, taştı. Bu sapıklar günden güne işi azıtıyorlardı. Daha kötüsü, çocuklarımızın ahlâkını bozuyorlar, akli başında insanları da baştan çıkarıyorlardı. Bunlar ne kadar tutuklansa, kapatılsa, başa çıkılamadı. Dağ başlarına, çöllere attılar, kamplara koydular, olmadı.

Sonunda bu çılgınlardan, delilerden, ay insanlarını temizlemek için, bunları, aydan ayrı, uzak bir yere atmayı düşündüler. Ayın en berbat bir parçasını, boşluğa fırlattık. Bu «dünya» oldu. Bütün delileri buraya attık. Yani dünya, bir tımarhanedir. O zamandanberi onlarla bağımızı kopardık, ilgimizi kestik. Delilerin yaşaması için kendilerine zehirli kokmuş hava lâzımdı. Onun için dünyanın etrafını da hava ile kapladılar. Şimdi dünyadaki insanlar, havasız yaşayamazlar.

O zamana kadar sıralarda sessiz dinleyenler birden ayaklandı, yumruklarını bana doğru sıkıp,

— Mikrop!.. Mikrop!.. diye bağırmaya başladılar.

Profesör devam etti:

— Ayın tımarhanesi olan dünyaya bu delileri atarken, yanlışlıkla aralarına bir kaç da akıllı karışmış. Arasına bu akıllıların çocukları dünyada görünür. Fakat dünya delileri, bu akıllı adamları deli diye tımarhaneye kaparlar.

Dinleyicilerin heyecanı artmıştı, bağıriyorlardı:

— Asalım!..

— Keselim!..

Ortalık birden karıştı. Üzerime atıldılar. Gırtlığımı eller sarıldı.

— Hır, hır, hırrrr! ...

Gırtlığımdan son nefesim çıkıyordu.

— Baba, horluyorsun!.. diye biri dürttü. Gözümü açtım. Sobanın karşısında uyuya kalmışım. Etrafıma baktım, göğsüme derin derin havayı çektim :

— Oooh, dünya varmış!. dedim.

GİNA TERZİHANESİ

- Bak kocacığım, beğendin mi elbisemi?
- Güzel.. Çok güzel ama, şimdilik senin elbiseye ihtiyacın yoktu.
- Nasıl yoktu... Bir yere giderken giyecek, iki¹ kişinin arasına çıkacak bişeyim var mı?
- Yavrum, daha geçen gün gri üzerine sarı çizgili elbise yaptırmadın mı?
- Bu mevsimde o giyilir mi nonoşum?
- Kırmızı puvanlı var...
- Aman, onun modası geçti.
- Bir tane de kumlu bej yaptırdın.
- Her elbisenin bir zamanı var. Çok anlayışsızsın yâni...
- Değil şekerim, vallahi değil.. Şey meselesi..
- Canım, ben başkaları gibi pahalı kumaşlar almıyorum ki... Bak, meselâ, bunun metresi kaç dersen?
- Bilmem ki...
- Söyle bişey...

Adam düşündü. Eliyle şöyle bir kumaşı yokladı. Arasına kumaş mağazalarının vitrinlerine bakar, etiketleri görünce rengi uçardı. Erkek kumaşlarıyla bir orantı kurdu. Karısının üstündekine benzer bir kumaşın vitrinlerde 43 lira olduğunu hatırlıyordu. Karısı, bu kadar pahalısını alamazdı.

- Yirmi lira mı? diye attı.

Kadın güldü:

- Ayol, nerde o kadar para? Bende yirmi lira verecek göz var mı? Bu, ikibuçuk metrelik bir parçaydı. Hepsine onsekiz lira verdim. Sen bilirsin, nasıl çekişe çekişe pazarlık ettiğimi...

Erkek, karısını öptü. Onunla övünüyordu. O gün dairede her fırsatta karısını övdü. Arkadaşı Melih,

- Bizim hanım da pek tutumludur, diye başladı...

Bir o söylüyor, bir öbürü söylüyordu. Akşam daireden iki arkadaş birlikte çıktılar. Bir kumaş mağazasının vitrini önünde durdular.

- Bak Melihciğim, şu kumaşa bak, 49 lira. Bizim hanım, bunun tıpkısının ikibuçuk metresini kaç aalsa iyi... Onsekize almış vallahi...
- Bizimki de bundan bir elbise yaptırmıştı. Metresini beş liraya mı ne almış. Bizimki bir pazarlık eder, görme...
- Benimki de..
- Birader, hiç olmazsa kadınlardan yana şansımız var.
- Tutumlu kadınlara düşmüşüz...
- Yoksa, bu aylıkla nasıl geçinirdik?

Eve gidince, boynuna sarılıp öpen karısının üstünde açık yeşil üzerine koyu yollu başka bir yeni elbise görünce kaşlarını çatı.

- Ayol, ne öyle surat ediyorsun? Alt tarafı oniki lira... Karından iyi mi?
- Değil, değil ama yavrum, ya bunun dikişi? Kimbilir kaç diktirdin?
- Aaaa.. Aşkolsun. Bizim mahallede bir Nebahat var. Akşam Kız Sanata gidiyor. Eline bir ikibuçuk verdim mi, oynaya oynaya dikiyor.

Erkek, karısının işbirliğinden sevinçliydi.

- Güzel olmamış mıyım?
- Çok güzelsin hayatım.

Dairede bütün memurlar, Cevat'm etrafına toplanmışlardı. Cevat, her gün arkadaşlarına ballandıra ballandıra o yeri anlatırdı.

- Azizim, dikizin zevki başka oluyor. Öbür işlere benzemiyor. Ne kadınlar be... Boy boy, biçim biçim, renk renk... Hangi yaşta istersen... Dün belki altmış yaşında bir karı seyrettim, on sekizinde kıza değişmem... Bizim gibiler için en iyisi bu. Yoksa bu aylıkla başa mı çıkılır? Vallahi evlenmekten iyi...

Hepsi, ağızlarının suyu akarak Cevat'ı dinliyordu. Cevat, arkadaşlarından birini her gün kandırır, oraya götürürdü. Ama öbürleri Cevat gibi açıkça anlatmazlar, oraya gittiklerini söylemezlerdi. Hattâ bu yıl emekliye ayrılacak olan Hüsamettin Bey bile gitmiş, sonra bir hafta hasta yatmış, dairede alay konusu olmuştu.

Melih arkadaşına,

- Şuraya biz de gidelim, dedi.

— Duyulursak rezil oluruz.

O akşam yine Cevat'la birlikte çıktılar. Cevat,

— Öyle fena bir yer değil, diyordu, basbayağı

namuslu müessese... Kadınların haberi yok diyorlar ama yalan... Haberleri olmasa, hiç öyle soyunurlar da dakikalarca dururlar mı?

— Kaç para vereceğiz?

— Deliğine göre... Üst kat odalardaki deliklere paradi diyorlar, orada dikiz üç lira. Ben ay sonlarına doğru paradiden dikizliyorum. Yere boylu boyunca uzanıp deliğe gözünü uydurması iyi oluyor ama, kuşbakışı bir şey görünmüyor. En iyi alttaki odalardan dikizlemek. Ayna gibi... Oraya lüks koltuk diyorlar. Aybaşlarında ikiüç gün lüks koltuktan dikizliyorum. Tavana bakmaktan bir hafta boynum tutuluyor. Bir de yan odalar var. Orası balkon... En rahat orası... Saati on lira... Ben bir kere de balkondan dikizledim. Bir de localar varmış. Oraya zenginler, yaşlı büyük adamlar giriyor... Ayna tertibatı yapmışlar. Oturduğun yerden, bütün manzarayı tabak gibi görüyorsun.

— Bilet kesiyorlar mı?

— Bilet olur mu? Mithat Paşa stadyomu mu ıburası? Avrupa'da biletlisi varmış, hattâ abonman kartı alıyormuşsun... Bizde nerede o kadarı... Her şey kendimize göre...

Üç arkadaş apartımanın merdivenlerini çıktılar. Kılavuz Cevat önden gidiyordu. Öbür ikisi utandıklarından arkadaydılar. Cevat,

— Korkacak bişey yok, dedi, iki kapısı var. Erkekler önden, kadınlar arkadan işliyorlar.

Cevat, üzerindeki levhada altın yıldızla «Gina Terzihanesi» yazılı kapıyı açtı. Kapının dikiz deliğine bir göz geldiği belli oldu. Sonra kapı açıldı:

— Buyurun!..

Üç erkek, içeri girdi., Kapıyı açan kadın sordu:

— Neresi? Loca mı? Balkonda yer yok. Pazara kadar bütün yerler kapalı. Lüks koltuk isterseniz, bir kişilik yerimiz var.

Melih,

— Ucuz olsun, diye Cevat'a fısıldadı.

Cevat,

— Üç paradi, dedi.

Katın içine yapılmış merdivenleri çıktılar. Burası geniş bir tavan arasıydı. Yerlere bir sürü adam uzanmıştı, heyecan içinde olduklarından yeni gelenlerin farkında olmadılar.

Onları getiren kadın, yakalarından tutup, üç kişiyi ayağa kaldırdı,

— Hadi bakalım, vaktiniz doldu,dedi.

Üstlerini, başlarını düzeldenlerden biri:

— N'olur, beş dakikacık daha... diye yalvardı.

Kadın hiç acımadan,

— Seans bitti... dedi.

Boşalan deliklere, üç arkadaş yere uzanıp, gözlerini uydurdular. Aşağıda konuşulanlar da duyuluyordu.

— Bir manto istiyorum. Bej tüylü... Bol spor.

— Peki şekerim..

— Şu modelden...

— Ah şekerim, çok pahalı... Metresi doksan lira... Dikiş... Hepsi senin cici hatırın için yediyüz... Demek ki, yarımşar saatten on gün, günde üç seans poz vereceksin.

— Pahalı ama...

— Değil vallahi... Senin vücudun biçimli de ondan. Başkasına dünyada yapmam. Kurtarmaz nono şum.

— Pekiy...

— Soyun yavrucum.

— Çıkar çıkar...

— Sutyenini de çıkar. Ölçünü iyi alamam sonra... Dön şöyle. Maşallah, ne göğüs! Şu yana... Basenlerin ideal:...

— Teşekkür ederim, yarın provaya gelirim. Başka bir kadın girdi.

— Senin tayyörün hazır yavrucum. Soyunun güzelim!

— Çoraplarımızı da...

— Güzel oturdu. Ne tayyör. Bu mavi üzerine çizgiler bu senenin modası.. Uydu mu cicim?

— Mersi...

Akşam eve gidince karısı boynuna atıldı, öptü:

— Nasıl yeni tayyörüm? Bu yıl mavi çok moda.. Yakışmış mı? Ama surat asma öyle... Bilirsin, nasıl pazarlılc ettiğimi... Çekişe çekişe pazarlık ettim. İkibuçuk metrelik bir parçaydı, kaç aksam iyi? Söylesem şaşarsın.. Şaşmaz mısın? Vallahi şaşarsın... Ondört lira... Aman gül birazcık.. Bizim Nebahat'a da on lira verdim, güle oynaya dikti... Güzel değil mi? Yakışmış mı karıcığına? Sen beni sevmiyorsun vallahi...

Erkek,

— Seviyorum... diye inledi.

MUHASEBECİ

BECERİKSİZLİĞİMİN ve kültürümün sağlam kanıtı olarak, • elimde iki resmî belge var; biri Edebiyat Fakültesi Türkoloji, biri de Felsefe bölümü diploması. Tuvalet kâğıdının bile karaborsaya çıktığı bu çağda, elimdeki kapı kadar bu iki diploma kâğıdı, bir çuval dolusu eski Beyaz Rus parası kadar olsun değer taşıyor. Aptallığımın bu iki belgesi yetmezmiş gibi, bir de doktora yaptım, edebiyat doktoru oldum.

Benim gittiğim Fakülteye gelenlerin çoğu, ya koca bulmaya çalışan kızlar, yada kültür edinmek, biyandan da gönül eğlendirmek için gelen, üst tabakanın para kazanmaya ihtiyacı olmayan rahat gençleriydi. İçimizde benim gibi birkaç tane de felsefe dalında okumakla filosof, Edebiyat Fakültesinde okumakla da, edebiyatçı olunacağını sanan eksik akıllılar vardı. Felsefe tarihinde okuduğumuz filosofların, edebiyat tarihinde okuduğumuz edebiyatçıların hiç birinin ne felsefe bölümünde, ne Edebiyat Fakültesinde, hattâ çoğunun Üniversitede bile okumadıklarını öğrendiğim zaman, ben çoktan bu iki diplomayı almış, kendimi işsizlik uçurumuna atmıştım.

Nereye başvurduğumsa, gülünç olmamdan başka bir işe yaramadı. Kant'ı, Durkaym'ı, Bergson'u bilmiş olmam, hiç bir işe yaramıyordu.

Bir zaman, anlaşılmamış genç bir bilgin durumunda yırtık pabuçla sürttüm durdum.. Spinoza, Laypniç üstüne geniş bilgim, bir öğün bile karnımı doyurmama yaramıyordu.

Benim gibi olanlar, biz ortada kaldık, derken öbürleri işin kolayını buldular; ticaret evlerinin vergi ve hesap defterini tutmaya başladılar.. Gelir vergisi, işimize yaradı. Gelir vergisinden hükümetin ne kazandığını bilemem ama, biz bu yüzden bir odacı kadar kazanmaya başladık. Yalnız odacılardan bir farkımız vardı, onlara bahşiş falan verirler, biz yüksek öğrenim gördüğümüzden bundan da yoksun kalırdık..

Muhasebecilik kitapları aldım, gelir vergisi kanunu aldım. Başladım çalışmaya. Nasıl «defter-i kebir» tutulacağını, «muzaaf usul» ile, yahut «Amerikan usulü» ile nasıl muhasebe tutulacağını öğrendim,

Bigün Köprü'den geçerken, bir adam şöyle bağıırıyordu:

— Gelir vergisinden mâfolan «mahvolan» esnafı kurtuldu... Yeni kanun çıktı.

Şaşırıp kaldım. Gelir vergisinden mahvolan esnaf!... Tuhaf şey! Yirmibeş kuruş verdim, bir tane kanun satın aldım. Meğer zavallı satıcı «muaf»ı bilmediği için «Gelir vergisinden muaf olan esnaf» diyeceğine, «Gelir vergisinden mahvolan esnaf!» diye bağıırıyormuş.

O gün iş aramak için birkaç yere daha gitmiştim. En son gittiğim yerdeki adam sordu:

— Hangi okuldan yetiştiniz?

— Türk edebiyatı ile Felsefe bölümlerinden...

— Yaaaa !...

Adam önce şaşırıldı, sonra güldü. Beni oturttu. İşi de olmamalıydı ki, bana Nedim'den gazeller, Bâki'den, Fuzulî'den kasideler okuttu. Boyuna gülüyordu. Sonra,

— Sizi bir yere göndereceğim, dedi.

— Teşekkür ederim, dedim.

Bir adres verdi.

— Orada bir madam vardır, ticarethane işletir. Ona gidin, size iş verir!

Söylediği adrese gittim. Orası bir başka yerdi. Sokağın iki yanındaki evlerin kapılarına yarı çıplak, ipek pijamalarla kadınlar çıkmış, bitakım evlerin kapılarına da erkekler birikmişti.

Benim iş isteyeceğim evin kapısı tıklımtıklım doluydu. Herhalde madamın ticareti yolunda olacaktı. Memnun oldum. Kalabalığı omuzlayarak kapıya geldim. Demir kapının avuç kadar deliğinden içeri baktım. Burası kadınlar hamamı gibi bir yerdi. Salonda, merdiven basamaklarında ipekli iç çamaşırlarıyla oturmuş kadınlar vardı. Kapıyı vurdum, açtılar. İçeri girdim. Renk, renk, boy boy, türlü türlü, biçim biçim çıplak kadınları görünce, doğrusu utandım. Ne yapacağımı şaşırıldım. İçlerinden ağır sıklet bir kadın beni salona aldı. Ben oturur oturmaz, o da kucağıma oturdu. Halbuki salonda boş sandalyeler vardı. Oldum olası ağır-başlıyım,dir,

— Bayan, sululuktan hiç hoşlanmam, dedim.

— Peki şekerim, beni beğenmedinse, başkası gelsin, dedi.

Sonra, ufaktefek bir kadına,

— Leylâ, bak seni istiyor, diye seslendi.

O ufaktefek kadın geldi, boynuma sarıldı. Elimle ittim..

— Benim Leylâ'yı falan istediğim yok, dedim.

— Peki, kimi istiyorsun?

— Madam Fofu'yu.

Bütün kadınlar kahkahayla gülmeye, neşelerinden yerlere yuvarlanmaya başladılar. Neden sonra içlerinden bir esmer,

— Bu da başka bir çeşit, dedi.

Saçları kanarya sarısına boyalı bir kadın,

— Madam Fofu ev sahibi yavrum, dedi.

— Biliyorum. Ben de ev sahibi ile görüŖeceğim.

Yine bir gülmedir tutturdular. Sonra hepsi birden,

— Anne!.. Anneee!.. diye seslendiler.

Odalardan birinden belki yüzelli kilo ağırlığında, her bir bacağı gövdem kalınlığında, gerdanı memelerinin üstüne, memeleri göbeğinin üstüne, göbeğı baldırlarının üstüne düşmüş, altmışıncı baharını çoktan geçmiş bir kadın çıktı. Ayaklarını sürüye sürüye yürüyordu. Kolları bileğinden dirseğine kadar altın bileziklerle, parmakları ışıll ışıll yüzüklerle doluydu. Kulaklarında küpeler, boynunda gerdanlık vardı. Dişleri hep altın kaplamaydı. Zengin bir patronun yanında çalışacağım için sevindim.

— Ne var kızlar? diye sordu.

Sesi, dolmuş arabaları değnekçilerinininki gibi boğuk ve kalındı. Kahkahadan kırılan kızlar beni göstererek,

— Seninle görüşmek istiyormuş, dediler, bizimle görüş dedik, beğenmedi. İlle patronla görüşeceğim diye tutturu.

Bayan patron kızgınlıkla yanıma geldi.. Sesini büsbütün büyük gemilerin düdüğü gibi kalınlaştırarak,

— Sen benimle görüşmeye utanmıyor musun? dedi.

— Affedersiniz ama, bunda utanacak ne var? Siz de insansınız, ben de... Şimdi demokrasi var. Bir insan isterse parti başkanıyla bile görüşür.

Kızlar hep birden,

— Tûûû, terbiyesiz! diye bağırdılar.

Bayan patrona,

— Maşallah bu kadar çok kız yetiştirmişsiniz, darılmayın ama ben buraya sululuk için gelmedim. İş yapmaya geldim. İşimize bakalım... dedim.

Madam Fofu,

— Benimle mi iş yapmaya geldin? dedi.

— Eğer siz kabul ederseniz, tabii... dedim. Sonra ben buraya kendiliğimden gelmedim. Tavsiye ile geldim. Tanıdığım biri gönderdi, bir bildik...

Madam Fofu,

— Kimleri tanırısın? Kimleri bilirsın? diye sordu.

Beni işe almak için imtihan ediyor sandım.

— Tâ eski Yunandan günümüze kadar. Sokrat'tan, Aristo'dan tutun, Bertrand Russel'e kadar hepsini bilirim, dedim.

— Hep yabancı mı?

— Yerlilerden de bilirim. Nedim, Nabi, Baki... Mercimek Ahmet, Çizmeci Zati, Şeyh Galip...

Madam Fofö yumuşar gibi oldu,

— Aslanım, dedi, artık ben iş yapmıyorum... Bak kızlardan hangisini istersen onunla görüş...

Anlaşıldı, Madam Fofö yaşlandığı için, işi kızları yönetiyordu.

— Benim için hepsi bir, görüşelim, dedim...

İçlerinden çöpur yüzlü biri yanıma geldi.

— Görüşmek istediğim konu... diye söze başlarken kızlar kahkahalarıyla beni susturdular.

— Ayol, burada görüşülmez. Haydi odamıza çıkalım.

— Neden? Burada da görüşebilirdik... dedim.

— Aaaa... Herkesin içinde mi?

— Gizli değil ki...

Kızlar her lâfıma gülüyorlardı. Madam Fofö, o boğuk sesiyle hırlar gibi,

— Olmaz, odaya çıkın! dedi.

Tam merdivenden çıkarken Madam Fofö,

— Bizde para peşin! dedi.

Demek sağlam müesseseydi.

— Teşekkür ederim, dedim çalıştıktan sonra da alsam zararı yok madam. Benim size güvenim var.

Kızlar bir kahkaha daha tutturdular. Madam,

— On lira, dedi.

— Çok iyi, dedim, ben saat üzerine çalışmayı tercih ederim.

Kızlar kahkahadan yerlere serilmişlerdi. Madam Fofu.

— O sana kalmış, nasıl istersen... dedi.

Şöyle bir aklımdan hesapladım, günde ortalama sekiz saat çalışırsam, seksen lira para kazanacaktım. İnanılır şey değil!.. Arkadaşlarım bu parayı ancak bir haftada alabiliyorlardı.

— Ben gerekirse günde on saat bile çalışırım, hattâ gece işi de yaparım, dedim.

Kızlar kahkahadan boğuluyorlardı. Madam Fofu, beni bir iyi süzdükten sonra,

— Hiç göstermiyorsun ama... dedi, haydi gel benimle!

Zekâmı anlamış olacaktı ki, Madam Fofu kendisi benimle görüşmek istiyordu.

Merdiveni çıktık. Madamın bürosuna gidiyoruz sanmıştım. Oysa, beni bir yatak odasına aldı.

— Efendim, dedim, görüşeceğimiz mesele. . .

— Bırak meseleyi!..

— İş için sizi rahatsız ediyorum.

— Rahatsız olur muymuş canım.. Ne rahatsızlığı? Haydi soyun!

Madam beni işe almak için sağlık muayenesinden geçirecekti herhalde.

— Hiçbir hastalığım yoktur Madam Fofu, dedim, isterseniz doktordan rapor getireyim.

— Bende de hastalık yoktur, dedi, haydi soyunun bakalım.

Madam yatağa uzandı. Madam Fofu'da, mabeyincisini yatak odasına almış bir kraliçe hali vardı. Anlatmaya başladım:

— Efendim, biliyorsunuz, şimdi bütün esnaf gelir vergisine tâbi. Ben muhasebeciyim. Bütün muamelenizi tutarım. Gireni çıkanı deftere işlerim.

Madam Fofu kocaman vücudu ile yataktan fırladı. Belimin ortasında, Ortaçağ düşman kalelerinin kapılarını kırmak için kullanılan «Koç başı» gibi bir ağırlık duydum, sonra da kendimi merdivenin altında buldum.

Ama Madam Fofu hiç de kötü kalbli bir kadın değilmiş. Beni hemen işe aldı. Şimdi Madam Fofunun evinde defter tutuyorum. Madam Fofu'nun sermayesi de çok, işleri de iyi. Bana ayda yüzelli lira veriyor.

Sabah sekizden gece on ikiye kadar çalışıyorum. Bazı muameleleri deftere işlemiyoruz. Artık bu kadarını da bütün ticarethaneler yapıyor. Kaçak çalışan kızlar da var...

İşler o kadar çok ki, edebiyat ve felsefeyle uğraşacak pek vakit bulamıyorum. Arasıra Mevlâna'nın Mesnevisini, Nedim'in Divanını okuyorum. Geceleri de Russo'yu, Adam Smith'i, Kant'ı, Dekart'ı okuyorum. Diplomalaram yatağımın başucunda, duvara asılı.

Yalnız şu Madam Fofu hiç de iyi bir kadın değil vallahi. Elimden günde şu kadar muamele geçiyor da, bana bişey koklatmıyorlar. Bal tutan parmağını yalar derler, ben hâlâ avucumu yalıyorum.

BİR AHLÂK DERSİ

BİR sınıfta öğrencilere ahlâk dersi veriliyor:

— Ahlâk, çok iyi bişeydir çocuklar. Eğer bir insan ahlâksız olursa çok fena olur.

— Öğretmeniiiiim!

— Ne var?

— Şu Çetin'e baksanıza!

— Susun! İnsan, ahlâk sahibi olmalı. Ahlâkın iyilikleri o kadar çoktur ki... saymakla bitmez. Bir insan ahlâksız olursa çok fena olur.

— Ne olur öğretmenim?

— Ne olacak, herkes ona ahlâksız adam, der. Kötü şeydir ahlâksızlık. Onun için ahlâklı olmalı. Ahlâkın iyi bişey olduğu şuradan da belli ki, okullarda ders diye okutuluyor. Öyle değil mi? Kötü bişey olsaydı hiç size öğretir miydik? Sonra ahlâk... ne demiştik?

— İyi bişey demiştiniz?

— Evet, iyi bişeydir. Neden dersiniz? Şuradan da belli ki iyi bişey olduğu, bütün büyük adamlar hep, ahlâkın iyi bişey olduğunu söylemişlerdir.

— Öğretmeniiiiim!...

— Yine ne var? Ne oldu?

— Altan'a bişey söyleyin, arkadan tekmeliyor.

— Susun çocuklar. Bakın size kitaptan ahlâkın ne olduğunu okuyorum: «Ahlâk, toplum kurallarına, gelenek ve göreneklere aykırı davranmamak, yasalara karşı gelmemek, demektir.» Anladınız değil mi? Çevrenizdeki çoğunluk, büyükleriniz ne yapıyorsa, siz de öyle yapacaksınız. Kalk bakayım Sunay. Karaborsacılık nasıl bişeydir?

— Çok iyi bişeydir öğretmenim.

— Çok iyi mi?

— Tabii. Ahlâk kurallarına uygundur öğretmenim. Çünkü bir toplumda çoğunluğa aykırı davranmak ahlâksızlık olur. Onun için iyi ahlâk sahipleri hep karaborsacı olduğundan...

— O nasıl söz?

— Vallâ öyle öğretmenim. Kasap, bakkal, kömürcü, manav, hepsi karaborsa yapıyorlar. Bizim bir

tanıdığımız var, çok zengin adam. Babam, onun karaborsa yaptığını söylüyordu. Geçenlerde onlara misafir gitmiştik. O adam da bana «her bişey ahlâkla elde edilir» dedi. Büyüyünce çok ahlâklı olacağım. Boyuna apartımanlarım olacak. Babam gibi ahlâksız adam görmedim.

— Sus!.. İnsan babasına...

— Söylerim tabiî... Evin kirasını bile veremiyor.

— Otur yerine!.. Çocuklar, hiç bir zaman ahlâk kurallarının dışına çıkmayın.

— Öğretmenim!

— Söyle Ergun.

— Benim bir amcam var. «Hep bu ahlâk yüzünden iki yakam bir araya gelmedi» diyor. Ben ahlâksız olacağım.

— Sus bakayım. Ahlâksız olursa insana sonra ne derler? Haa?... Hep beraber söyleyin bakayım, ne derler?

— Ahlâksız derler.

— Gördünüz mü? İnsanın isterse milyonları olsun, ahlâksız olduktan sonra neye yarar?

— Rahat eder öğretmenim!

— İnsanın vicdanı rahat olmalı. Bütün büyük adamlar hep ahlâklıydı.

— Eskidenmiş o öğretmenim. Bizim mahallede bir büyük adam var. Üç tane Kadillâk arabası var. Pamuk Kralı, hem de...

— Ben size büyük adam diyorum. Yâni büyük bilgin, büyük düşünür, büyük san'atçı... Meselâ Sokrat...

— Sokrat'ı tanıyorum öğretmenim.

— Tabiî tanırırsınız.

— Bizim tarafta dükkânı var, elbise temizleyicisi... Ama o kadar çok zengin değil. Ondan daha ahlâklı neler var...

— Ben size eski Yunan Filozofu Sokrat'ı söylüyorum. Sokrat, Aristo, Galile gibi ahlâklı olun!

— Öğretmenim, yâni o Sokrat dediğiniz adam, bizim tanıdığımız bir demir tüccarı Ahmet Bey var, ondan daha mı ahlâklıymış?

— Çocuklar! Ahlâkın parayla pulla ilgisi yok. Tarihte öyle iyi ahlâklı insanlar vardır ki, açlıktan

ölmüşlerdir. Ama ahlâklarına leke sürmemişlerdir.

— Öğretmenim, yâni bu ahlâk iyi bişey değil galiba...

— Çok iyi şeydir. Ahlâklı insan doğru bildiği şeyi korkmadan söyler.

— Ama benim bir dayım var, doğruyu söylemiş diye partiden kovmuşlar.

— O başka şey... Ben size siyaset söylemiyorum, ahlâkı anlatıyorum. Söyle bakayım Oğuz, yalan nasıl bişeydir?

— Çok iyi bişeydir öğretmenim. Eğer yuttunrabilirsen çok iyidir. Evde yalan söylemesem her gün dayak yerim.

— Ben size ne dedim? İnsan büyüklerini örnek almalı...

— İyi ya öğretmenim. Ablam anneme yalan söylüyor, annem de babama... Babam da alacaklı geldi mi, kendini evde yok dedirtiyor.

— Çık dışarı! Çık! Terbiyesiz!

— Öğretmenim siz demediniz mi ahlâklı adam doğru söyler diye...

— Otur yerine... Çocuklar, ahlâk son derece iyi bişeydir. Hepiniz ahlâklı olmalısınız. Örneğin, birisine bir söz verdiniz mi, ne olursa olsun, sözünüzü tutmalısınız.

— Ama öğretmenim, babam söyledi ama adını unuttum, birisi varmış, hayatı ucuzlatacağım demiş...

— Sus bakayım... Üstüne düşmeyen işlere karışma!... Çocuklar! Ahlâk gibi iyi bişey yoktur. Ahlâk üzerine yazılan kitapları okursanız, şaşırır kalırsınız. Peygamberler bile söylüyor. Siz daha mı iyi biliyorsunuz? Ahlâk çok, ama çok iyi bişeydir. O kadar iyidir ki... Ahlâk çok iyi şeydir. Vallahi billahi çok iyi şeydir, namussuzum çok iyidir.

«Zırrrr!» Paydos zili çalar, öğretmen alnındaki terleri siler,

— Oooooh!... çeker.

DURUP BAKAN ADAM

YARIM saat erken gelmişim. Köprü üstüne çıktım. İnsan arasına böyle başıboş saatler arıyor doğrusu. Her gün koşar adım önünden geçip gittiğimiz yerlerin hiç farkında bile değiliz. Dirseklerimi köprü parmaklığının başlığına dayadım. Limandaki canlılığı seyrediyorum. Kayıkta taze taze balık tavası yapıyorlar, sıcak yarım ekmeğin arasına koyup, satıyorlar. Başka bir kayıkta şeftali, üzüm satılıyor. Dubaların üstünde balık avlıyorlar. Sağ yanıma birisi daha geldi. O da dirseklerini dayadı. Boğaz'a, Adalara vapurlar kalkıyor. Dolmuş motorları, mavnalar, çatanalar, istimbotlar geçiyor. .

Sol yanıma da biri gedi, arkadan iki kişi daha geldi.

Sarayburnu'na akıntı öyle çarpıyor ki, sanki Sarayburnu, denizde giden büyük bir geminin burnu.

Arkamdan itmeye başladılar. Başımı çevirdim. Beş on kişi yığılmış, sağıma, soluma da toplanmışlar.

Güneşin battığı bu saatte, karşı kıyıdaki evlerin her pencere camında bir güneş yanıyor.

— Ne varmış?

— Bilmem.

— Neye toplanmışlar?

Arkamdakiler, sağımda solumdakiler konuşuyor. Martılara bakıyorum. Martılar havada dönüyor.

— Jet uçağı değil mi?

— Bulutlara girdi.

— Müsaade edin de, çocuk da baksın.

— Ne zaman gelecekmiş?

— Kim?

— Krala bakmıyor musunuz?

— Haaa... Kral değil mi?

— Efendim, ne itiyorsun?

— Kim itti yahu?... Baksana, arkadan dayanıyorlar.

Kalabalık gittikçe arttı.

— Muhalefetin kudretine bak beyim, iktidar partisinden biri gelseydi bu kadar kalabalık olur muydu?

Amma yaptın? Bu gelen muhalif değil ki... Yaşar bey geliyor yahu...

Yaşar bey mi? Müsaade edin de, ben çıkayım.

— Kardeşim, yüklenme öyle...

— Pardon...

— İtmeyin yahu!...

— Kim itiyor be!...

— Kaç gemiymiş?

— Ne kaç gemisi?

— Aaaa... Haberin yok mu? En büyük Amerikan filosu geliyor...

— Yaaa!..

— Pekiy, haberin yok da neye geldin?

— Ben gelmedim kardeşim. Akıntıya kapıldık. Sonra da önümüz tılandı, buraya takıldık kaldık işte...

— Oğlum, biraz başını şu yana çeksene!..

— Şu küçüğü öne alın da, o da görüversin, sevaptır.

— İtmeyin yahu... Gebe kadın var...

— Kral motorla mı gelecek?

— Sanmam. Zırhlıya biner.

— Karısı da varmış değil mi?

— Karısı denmez. Koca Kral be!.. Kraliçe denir..

— Çek şu dirseğini!..

— Boğulan olmuş mu?

— Kurtarmışlar, iyi ki yine limanda çarpışmışlar. Açıkta olsaydı, ikisi de batmıştı.

— Deniz kazası çok fenadır birader. Biz bir tarihte...

— Öfff Çekil arkandan! Ne utanmaz adamsın!..

- Namusuna mı dokunduk?.. Pek o kadar titizsen kralı motorda karşılasaydın.
- Terbiyesiz!.
- Sensin.
- Çek elini diyorum.
- Balık değil mi? Lüfer mi tutuyorlar?
- Ne balığı yahu? Balık için bu kadar kalabalık birikir mi?
- Nedir peki?..
- Yeni gemi yaptı ya bizim tersane. İşte o geminin tecrübesi yapılacak.
- Amma gemi!.. Motörü Almanyadan, makinesi Amerika'dan, boyası İtalya'dan...
- Olsun. Eskiden o kadarını da yapamazdık ya...
- Şişşt.. Geliyorlar galiba!..
- Kim geliyor?
- Ay, haberin yok mu? Bu kadar millet, aslanlarımızı bekliyor. Dünya şampiyonu oldular ya... Güreşçilerimiz Avrupa'dan vapurla geliyor.
- Öff!.. Nedir bu sıkış sıkış... Açılın, biraz nefes alayım.
- Aşkolsun pehlivanlarımıza, onlar da olmasa, işimiz bitik.
- Bitürlü kendimi kalabalıktan kurtaramıyorum. Halk yığıldıkça yığıldı. Artık itiş, kakış... Her kafadan bir ses çıkıyor.
- Nutuk verecek başka yer bulamamış mı kuzum? Köprü üstünde de nutuk verilir miymiş?
- Sen hiç Cafer beyi dinledin mi?
- Hayır.
- Dinle de gör. Neredeyse şimdi gelir.
- Ne toplanmışlar orada? Sinek kâğıdı mı satılıyor?
- Yok teyze. Gazeteler yazdı ya... hani Sarışın Bomba gelecek diye.
- O mu gelecek? Aman göreyim.

- Beşon dakika sonra gelir. Gemiyle karşılamaya gittiler. Buradan geçecek.
- Aman dikkat et kardeşim, böyle kalabalıkta yankesiciler dalar araya.
- İstanbul'a Hareket Ordusunun girişini hatırlar mısınız? O zaman da böyle kalabalıktı.
- Ben İstanbul'a Millî Kurtuluş Ordusunun girişini hatırlıyorum. Ne kalabalıktı, iğne atsan, yere düşmez. Eh, o zaman da bu kadar kalabalık vardı. Bu kral hazretleri nerden geliyor?
- Kral değil, Cumhurbaşkanıymış.
- Kardeşim, ne itip duruyorsun. Gelince hep göreceğiz.
- Arkadan itiyorlar vallahi..
- Fenerbahçeyi yener bunlar, değil mi?
- Kimler?
- Brezilya takımı gelecek ya.. Millet onu bekliyor.
- Brezilya takımı mı?
- Ayağıma bastın be! Kör müsün?
- Bu geçit resmi ne zaman olacak?
- Şimdi geçerler. Baksana millet bekliyor.
- Ne bayramıymış bu?
- Çocuk bayramı.
- Yavrukurtlarımız geçecek mi ?
- Tabii...
- Biraz dikkatli ol be kardeşim.
- Affedersiniz.. İnsan gibi bakmıyorlar ki...
- Siz gördünüz mü?
- Gördüm, şu tarafa doğru uçtu. Sonra şu öküz başı biçimindeki bulut var ya... Onun içine girdi, kayboldu.
- Bu uçan daireler nerden geliyor acaba? Merihten mi?

— Uçan daire değil ki, uçan puro...

— İşte, işte!...

— Aaaa... Bakın!.. Amma da gidiyor!..

— Vay anasını..

— Yahu, o uçurtma be!.. İpini koparmış gidiyor.

Ezile, çiğnene, kalabalıktan sıyrıldım. Trafik durmuş, köprünün üstü mahşer gibi kalabalıklaşmıştı. Polisler düdük öttürüyor, yol açmaya çalışıyorlardı, kanter içinde kalmışlardı. Kolonyel şapkalı bir polise yaklaştım,

— Affedersiniz, ne var? dedim.

— Bilmem.. Ya Kral geliyor, ya bir futbol takımı, dedi. Sonra düdüğüne asıldı:

— Pır pırrrrr!.. Çekilin şöyle yahu!...

FUHUŞLA MÜCADELE

Gazetelerden:

«Şehrimizde film yıldızlığı gibi parlak vaatler le kandırılan ve baştan çıkarılan kızların sayısı birkaç bini bulmaktadır. Biz birlik olarak kendi üyemiz bulunan genç kadınlardan bazılarını bu ajan taklaklarına bizzat müracaat ettirerek suçüstü yapmak için, gerekli hazırlıklarımızı tamamladık. Bu hususta Emniyet Müdürlüğü, kadın elemanları ile bizi destekliyecekti.»

Kadınlar Birliği Başkanı

Kadınlar Birliği toplantısında:

- Arkadaşlar, önceden aldığımız bir karara, göre, biliyorsunuz...
- Hangisi? Hangi karar o? O kadar karar aldık ki, insanın aklında mı kalıyor?
- Müsaade ederseniz söyleyeyim...
- Aman kardeş, sana söyleme diyen var mı?
- Şu filmciler meselesi. Genç kızları film artisti yapacağız, diyerek...
- Film dediniz de akıma geldi. Siz «Bakire Aşkını gördünüz mü? Aman ne film...
- Hanımlar, rica ederim, söyleyim mi?
- Söylersen söyle ayol... Sen söylersen biz susar mıyız sanıyorsun...
- Bazı ahlâk düşkünleri, genç kızları yıldız yapacağız diyerekten kandırıyorlar.
- Yazıklar olsun...
- Ne yalancı erkekler var şu dünyada...
- Bir defa az kalsın ben de yıldız olacaktım. Ama öyle çok değil, az bişey...
- Şimdi aranızda yıldız olmaya gönüllü var mı?

«Hep birden ayağa kalkarlar. Ellerini havaya kaldırırılar. Başkanın kürsüsünü çevirirler.»

- Ben varım!
- Bu yaştan sonra seni yıldız yaparlar mı?

- Beni seçmezsen darılıırım vallahi..
- Sana karakter rolleri gider.
- Öyle ya... Filmde kaynana da lâzım!
- Anlaşıldı. Demek ki hepiniz bu hayırlı işe isteklisiniz.
- Ama ben figüranlık istemem!
- Baş rol vermezlerse dünyada oynamam!
- Ben acıklı filmde oynarım... Aşkî olmalı...
- Ben danslı filmlere bayılırım. Bir step yapsam, ağzın açık kalır!
- Bayanlar! Yanlış anlaşıldı sanırım. Biz bu meseleyi önce de görüşmüştük: artist olacak değiliz!
- Yalancılıktan mı?
- Maksudumuz, artist acentelerinin genç kızları nasıl...
- Ben vazgeçtim!
- Aaaa... İstemem. Ben sahici artistlik zannettim!
- Benim adımlı silin!
- Hiç kimse istemiyor mu?
- Beni yazın!... Ben isterim.

Bir film şirketi yazıhanesinde:

Rejisör — Gördün mü kadınları?..

Prodüktör — Sabah gelenleri mi? İçlerinde işe yarar parça yok.

Rejisör — Değil canım. Gazeteler ne yazıyor, "baksanıza!..

Bir kadın — Ne varmış gazetelerde?

Rejisör — Kadınlar Birliği...

(Hepsi gazetenin etrafına üşüşür. Havadisi «okurlar.»)

Kadın yıldız — Ay, hiç güleceğim yoktu.

Fotoğrafçı — Hah hah hah!!..

Prodüktör — Tamam!.. Arkadaşlar, bunda iş var. İyi iş çıkarabiliriz şimdi. Yavrum Gülperi, al eline bir kâğıt, söylediklerimizi yaz. «Artist araniyor! Yeni çevrilecek beş yerli film için, yıldız olmaya meraklı, her yaşta kadın araniyor.»

Altına adresimizi yaz. Hasan, oğlum, hemen gazetelere koş, ilân ver.

Emniyet Müdürlüğünde :

(Sivil komiserle bir kadın polis memur):

- Meliha hanım!
- Buyurun komiser bey.
- Size çok önemli bir görev çıktı.
- Yine bir üfürükçü mü yoksa?
- Hayır.
- Gizli evlerse...
- Değil... Bu, tam sizin başaracağınız bir iş. Artist ajanları varmış...
- Evet... evet...
- Film çevirmek için artist arıyorlarmış.
- Evet komiserim.
- Müracaat edeceksiniz.
- Sahi mi?
- Artist olacaksınız.
- Aman, ne iyi...
- Genç kızları düşürmek için...
- İyi bir rol verseler bari...
- Rolünüz çok önemli. Bu adrese müracaat edeceksiniz.

— Sizin tavsiye ettiğinizi söylerim.

— Genç kızları nasıl kandırdıklarını, hangi yollarla... Anlıyorsunuz, değil mi?

— Ah!... Yarabbim!.. Teşekkür ederim efendim.

— Bakın gazetedeki ilâna! Bu ilân bir tuzak.

— Tabiî... Tabiî komiser bey, ah, acıklı film olsa...

— Göreyim sizi.

— Hiç merak etmeyin. Baş üstüne! Şimdi, hemen gidiyorum.

Film yazıhanesinde:

Bir bayan — Gazetedeki ilânınızı gördüm de efendim. Küçük yaştanberi artistliğe karşı... Ah bilseniz öyle bir merakım vardır ki.. Hattâ bir zaman gazeteye yıldız müsabakasına resmimi göndermişim, hakkımı yediler.

Prodüktür — Evvelce oynadınız mı?

Bayan — Mektep müsamerelerine çıkardım. Öyle alkışlardı ki, görmeyin. Taklit de yaparım. Yapayım mı?

(Kadın polis girer):

Kadın polis — Burası değil mi efendim? Artist arıyorrrruşsunuz... Affedersiniz... birdenbire... O kadar şeyim ki.. Yani... Kalbim heyecandan küt küt atıyor..

Prodüktör— Şöyle buyurun! Heyecanlanacak bişey yok. Bir kere alışmçaya kadar. Alıştınız mı pişersiniz. Şöyle gelin de rejisör muayene etsin. Ölçülerinize baksın.

Bayan — Benim ölçülerim gayetle muntazamdır.

Kadın polis — Belli!.. Allah için...

Bayan — Göğüslerimi Brigida'nınkine benzetiyorlar.

Kadın polis — Bana Marlin Melâhat derler. Bakın!...

Rejisör — Lütfen eteğinizi... Biraz daha... Gü-zeeel!...

Bayan — Neresi güzelmiş!.. Hiç mi güzel bacak görmedik?

Rejisör — Beliniz? Hımmm.. İyi.

Bayan — Benim belim çok incedir. Basenlerim ...

Rejisör — Göğüsler de mükemmel... Enfes!..

Bayan — Benimkiler takma değil ama rejisör bey... Vallahi takma değil, kendimin. Bakın!.

Rejisör — Bir kere denemek lâzım. Fotojeninizi denemek lâzım.

Bayan — Benim fotojeniğim üstüne yoktur. Kendimi methetme gibi olmasın ama, kaç kişi bana resimden âşık oldu.

Kadın polis — Fotoğraflarımda, olduğumdan daha da güzel çıkarım.

Prodüktör — Şimdi sizin kaydınızı yapsınlar.

Bayan — Ne kaydı?

Prodüktör — Adınızı deftere geçireceğiz. Lütfen yirmi beş lira kaydiye veriniz.

Kadın polis — Verelim.

Bayan — Buyurun!..

Prodüktör — Sonra gider, bizim fotoğraf stüdyosunda resimlerinizi çektirirsiniz. Artistik pozlar olacak. Önden, arkadan, yandan, yukarıdan, aşağıdan...

Kadın polis — Sonra?

Bayan — Ne zaman oynıyacağız?

Prodüktör — Evvelâ tecrübe filmi çevireceksiniz. Eğer beğenirsek, muvaffak olursanız, o zaman sizi memleketimizin medarı iftiharını bir yıldız yapacağız.

Bayan — Ah Yarabbim!

Kadın polis — Çok teşekkür ederim.

Bayan — Rejisör bey, size hususî bir şey söyleyeceğim.

Kadın polis — Ben de söyleyeceğim. Gizli..

(Rejisörle bayan, yan odaya girerler.)

Bayan — Bu kadına hiç güvenmeyin! Bir defa bacakları çok çirkin, değil mi? Beli de kaim. Nedir o göbek?

Rejisör — Yok, göbeğine diyecek yok maşallah.

Bayan — Siz bilirsiniz. Size bişey daha söyliyeciğim ama...

Rejisör — Söyleyin, söyleyin!

Bayan — Eğer o kadına rol vermezseniz söylerim. O kadın var ya... Vallahi billahi sizi haber verecek. Anladınız mı? Ben, sanat aşkına... ya., sanat aşkı için..

(Prodüktörle kadın polis arasında):

Kadın polis — Beyefendi, ben mükemmel rol yaparım. Canım istediği zaman hüngür hüngür ağlarım. Sonra da -hiç yoktan katıla katıla gülerim. Hem acıklı rollere gelirim, hem komik rollere...

Prodüktör — Bana ne söyliyeciğinz?

— Eğer başrolü bana verirseniz.. Vereceksiniz değil mi? Ne olur, o kadına vermeyin. Çünkü o...

— Evet?...

— Çünkü o, buraya başka şey için geldi.

— Yaaa... Teşekkür ederim. İkinize de rol vereceğim..

— Ah ne iyi, ne iyi!..

BİZİM SOKAĞIN FENERİ

BİZİM sokak halkı, milletvekili seçimlerinin dört yılda bir olmasından şikâyetçi. Bir milletvekili torpilimiz mi var, dayımız, arkamız var da ondan mı? Ne gezer...

Sokağımızdan bir milletvekili mi çıkaracağız? Ne münasebet... Bizim sokağa milletvekili ne girer, ne de girse bir daha çıkabilir. İlk otomobili işlemez, tramvay işlemez, vapur işlemez, araba işlemez, katır bile işlemez. İşleyecek ne varsa bizim sokakta işleyemez. Bu sokaktan geçeyim demeyin, cebinizdeki saat bile işlemez. Hattâ bu büyük şehirde böyle bir sokağı gören medenî adamın beyni bile işlemez.

Katırın bile işleyemediği bizim sokaktan, biz işleriz. Takunyeli kızlar, yalınayak çocuklar işler. Ne yapalım, bizim sokak işte, atsan atılmaz, satsan satılmaz, işlemeyip de ne yapacaksın?..

Bizim sokak halkı, şimdi boyundan büyük işlere kalkmış, çizmeden yukarı çıkıyor. Dört yılda bir seçim istemiyor.

— Yahu, dedim, siz küm, seçim kim, milletvekili kim...

Gel de anlat. Anlarlar mı? Hakları da var, elbette anlamazlar. Ne olacak, katırın bile işleyemediği yolda işliyorlar.

— Peki, dedim, dört yılda bir değil de, sekiz yılda bir mi seçim yapılınsın?

— Hayır, dediler, daha çabuk, daha sık ...

— İki yılda bir mi?

— Yok canım... Her gece, karanlık bastı mı, milletvekili seçimi de yapılınsın...

Eeeh, dedim, sağlam bizim sokak halkı toptan çıldırdı.

Bizim sokak bir acayıptır, hepimizin uçan kuşa bile borcumuz var. Evsahipleri evden kovar. Alacaklılar her gün kapıya dayanır. Kapı kanatlarında sütçünün, sucunun, ekmekçinin çakı ile, kalemle, tebeşirle çetele yapacağı boş yer kalmamıştır artık. Kuşlarla beraber uyanır, öğleye kadar alacak verecek kavgası ederiz. Öğleden ikindiye kadar analar çocuklarını döver. İkindiden akşama kadar çocuklar birbirini döver Ocakta kavru lan soğan kokusu, dedikodulara karışır. Bu arada kadınlar birbirleriyle, akşamdan sabaha kadar da kocalarıyla kavga ederler. Dünya yüzünde savaş bitmiş, kimin umurunda... Bizim sokakta savaş bitmiyecek.

Uzatmayalım efendim, bizim sokak halkı bu kadar dert, mihnet, gam, kasavet arasında çıldırdı, dedim.

— Yahu arkadaşlar, hiç her gece seçim olur mu?

İş benim bildiğim gibi değilmiş. Mesele şu: Bizim sokağın başında bir fener vardır. Yalan söylemesini sevmem. Bizim sokağın başında fener yoktur, fenerin adı vardır. Çünkü camı yok, çerçevesi yok, lâmbası yok, yani bir fenerde olması gereken ne varsa, onların hiç biri yok, yalnız bir demir sırık... Ama dil alışkanlığı, biz ona fener deriz.

Bizim sokakta oturanlar ebenced bu fenerin sokağı aydınlatacağını akıllarına bile getirmemişlerdir. Köşe başına kakılı bu demir kazık bir süs gibi orada durur. Çocukların da eğiencesidir. Bu demir kazığın tepesine bir karga konmaya görsün. Çocukların taşlarına hedef olur.

Bu feneri kim yaptı? Bir hayır sahibi mi, bir hayır cemiyeti mi, devlet mi, hükümet mi, belediye mi? Orası bizce bilinmez. Ne zaman yapıldı, Nemize gerek... Yalnız, bugün yarın aramızdan eksik olacak bir ayağı çukurda ihtiyarların rivayetine göre bu fener Sultan Reşad'm tahta çıktığı gece yanmış. Sonra Meşrutiyette de biriki gece yanmış. Sonra Cumhuriyet ilân olunduğu zaman yanıp yanmadığı pek belli değil. Bir kısmı yandı, bir kısmı yanmadı diyor.

Şimdi bir de bizim sokak halkını dinleyelim. Bir ihtiyar,

— Hani, dedi, bir seçim olmuştu ya geçenlerde... İşte o günkü bizim fenere cam, çerçeve takıldı, lâmba kondu, o gece havagazi yandı. Sokağımız şenlendi. O gün bugündür de yandığı yok.

Meseleyi çok şükür anlayabildim. Bizim sokaktaki fenerin yanabilmesi için, bizim sokak halkı, seçimlerin her gece, karanlıklar basınca yapılmasını istiyor. Doğrusu ben de hak verdim.

(1946 da Markopaşa'da çıkmıştır).

78 SANTIMLİK ARSA KES!

KAÇ gecedir uykusuzdum. Çok çalışmaktan sinirlerim bozulmuş, uykum var ama bitürlü uyuyamıyorum..

Sinir doktoruna gittim.

— Günde kaç saat çalışıyorsun? dedi.

— Onaltı ile yirmi saat arası, dedim. İnanmadı.

— Yorgunsun, dedi, neden bu kadar çalışıyorsun?

Cevap yerine içimden herife sövmek geldi. Bu da lâf mı yâni?.. Keyfimden çalışmıyorum ya... Sinir yatıştırıcı ilâçlar, uyku hapları verdi. Hiç biri yaramadı. Yatağa uzanıyorum, tam dalacakken, biriken üç aylık ev kirası aklıma geliyor. Ondan sonra uyuyabilirsen uyu.

Başlıyorum hesaplara... 360... yirmibeşini çıkar., sıfırdan beş çıkmaz, altıdan bir alırlız, veririz, eder on... ondan beş çıkarsa beş kalır. Dörtten iki çıkarsa iki kalır.. Üç aşağı.. 325... 96 daha... Beş, altı daha onbir.. Bire bir, elde var bir.

Hesabı aklımdan doğrultamaymca, hadi yataktan fırlıyorum. Bu sefer kâğıt üstünde hesaplara başlıyorum. Bir uyku hapi daha alıyorum. Uykum gelir gibi olunca yatağa uzanıyorum. Tam dalacakkeeen, ayda 10 lira koysam bir kenara diyorum, yılda ne eder?.. Şu ev kirası öldürüyor beni.. Başımızı sokacak bir dam sahibi olamadık şu dünyada.

Bütün bir hafta, beş saat ya uyudum, ya uyumadım. Uykusuz geçen döndürcü günün gecesi artık duracak halim kalmadı. Elime gazeteyi aldım. Okurken uyumak istiyordum.

Birinci sayfada bir havadis gördüm: «Taksim'de bir arsa 4 milyon liraya satıldı.»

Dört milyon lira... Arsa 1624 metre kare imiş.. Dört milyonu 1624'e bölmeye kalktım. Hesapsız adam olduğum halde hesaba çok meraklıyım. Arsanın metre karesi, 2500 liraya geliyor.

Acaba, dedim kendi kendime, ben bu arsayı almaya kalksaydım... Ha?... Dört milyon lira. Ben ne kazanıyorum ayda?.. Beşyüz.

Karım geldi,

— Uyusana artık!.. diye yalvarmaya başladı.

— Git başımdan; görmüyor musun, hesap yapıyorum!., diye tersledim.

Ayda beşyüz... Dişimi sıksam sıksam, ne biriktirebilirim? Hiç bişey biriktiremem ya.. Neyse... Her ay yüz liracık bir kenara koysam, yılda eder 1200 lira. On yılda 12000, yüz yılda 120.000 lira!.. Bin yıl daha yaşasam, her ay da dişimden tırnağımdan 100 liracık arttırsam, 1 milyon ikiyüz bin lira. Yine

hesap yok.

Ne olursa olsun, bu arsayı almaya niyet ettim. Horozlar ötmeye başladı.

Bende bu hesap merakı eskidir. Lisedeyken de, hiç durmadan, yemeden, içmeden koşsam, aya, güneşe, merihe kaç milyon yılda gidebileceğimi hesaplardım .

Yaptığım hesaplara göre; güneşe yürüyerek gitmek, bu arsayı satın almaktan daha kolaydı.

Sabah oldu, ben hâlâ hesabın içinden çıkamadım .

Üçbin yıl yaşasam bile olmuyor. Bu sefer hesabı değiştirdim. Ayda kazandığım beşyüz liraya hiç dokunmasam, hepsini biriktirsem... Ne olur? Hesap kitap, tam 666 yıl daha yaşamam, çalışmam gerekiyor. Bu hesap da olmadı. Üstüste iki uyku hapi daha aldım, yatağa uzandım. Aklım fikrim arsada olduğu için gözüme uyku girmiyor ki... Tekrar kalktım.

Günde 16 saat yerine 24 saat çalışıp aylık kazancımı bin liraya çıkarsâm, bunun da bir kuruşuna dokunmadan biriktirsem. Efendime söyleyeyim, bu arsayı almak için, bu tarihten sonra 333 yıl daha yaşamam gerekli...

Kızım yalvarmaya başladı:

— Babacığım, uyuşana!.. Ne olur...

— Defol!.. diye onu payladım.

Arsayı alamazsam uyuyamıyacağım. Bu sefer hesabı ters yandan tuttum. Ayda kaç bin lira kazanmalıyım, kaç bin lira biriktirmeliyim ki, bu arsayı satın alabileyim? Ayda 2 bin lira biriktirsem 167 yıl yaşamam gerekli.

Hay Allah cezasını versin!.. Bitürlü arsayı alamıyorum .

Kendi kendime,

— Bak, bu arsayı alanlar da insan, diyorum, çalışmış, kazanmış, işten artmaz dışten artar, demiş... Hayır, hem işten, hem dışten artar demiş... Ooooff!.. Ne demişse demiş işte! Dört milyonu saymış, almış arsayı...

— Bir hap daha alır mısın?

Bir uyku hapi daha yutuyorum. Midem ecza dolabına döndü.

— Hadi, n'oolursun uyu canım!

— Gidin başımdan be!..

Peki, bu dört milyonu sayan adam, bu parayı nasıl kazandı? Haydi al sana yeni bir hesap

daha... Arsaya dört milyon verdiğine göre, geriye en az bir dört milyonu daha kalmıştır, sekiz milyon...

Bu adam necidir?.. Barende en yüksek dereceli memur olsa, ayda alsa alsa 1500 lira alır. Dört milyonu biriktirmesi için, maaşına hiç dokunmadan, 276 yıl, maaş alması gerekir.

Hay Allah kahretsin, kafam çatlayacak. Bu adam, olsa olsa doktor olur. Doktorlar çok kazanır. Her muayeneden otuz lira alsa...

— Sabah oldu, birazcık yat..

— Kafamı karıştırmayın diyorum size!...

Günde on kişi muayene etse, üçyüz lira eder.

Ayda dokuzbin... Bunun altı binini bir kenara koysa... Bir doktorun bu arsayı alabilmesi için, 67 yıl doktorluk etmesi gerekir... Hayır, bu arsanın sahibi doktor da olamaz. Tüccar olsa, her ay ortalama onbin kazansa... olmuyor be!

— Beşinci gecedir uykusuzsun... Biraz uzan, belki uyursun.

Başımı yastığa koyuyorum, gözlerimi yumuyorum. Uyuyabilirsen uyu.. Hah, buldum. Bir insan randevu evi işletse... Elinde fıstık gibi beş kız sermayesi olsa. Her kız günde yüz kâğıt getirse, beş kere yüz, beşyüz... Otuz kere beşyüz, ayda onbeş bin... Kirası, masrafı, harcı, elde kalır diyelim ki, on bin. Yılda yüzyirmi bin... Otuz yılda... Tuh, Allah kahretsin, randevuculuk bile yapsam yine arsayı alamıyorum.

Kaçakçılık yapsam.. Bu düşünce uygun geliyor, yataktan fırlıyorum. Hesap kitap, bu da olmuyor.

Kafamda yeni bir düşünce şimşek gibi çaktı. Ceplerimi karıştırdım, on iki buçuk lira var.

— Sizde ne kadar var?..

Karımdan beş, çocuklardan iki lira çıktı. Eder hepsi ondokuzbuçuk lira... Şart değil arsanın hepsini almak, paramın yettiği kadarını alırım. Arsanın metre karesi 2500 lira olduğuna göre, bir metre kare alamam. Desimetre karesi 25 lira eder. Desimetre karesini de alamıyorum. Santimetre karesi eder 25 kuruş. Bende var, ondokuzbuçuk lira... Cebimdeki parayla 78 santimetre kare arsa alabilirim. Saate baktım, sabaha daha iki saat var. Sabah erkenden giderim,

— Kes, surdan bana 78 santimetrelik bir arsa!... derim.

Evdekiler yalvarmaya başladılar:

— Haydi uyu.. Biraz uyu!..

78 santimetre karelik toprak.. Ebedi uykuma yatmak için uzansam, kendi arsama sığamıyorum, bacaklarımı, komşunun ebedî istirahatgâhına giriyor. Arsayı alıp, ayakta durmaktan

başka çare yok..

Karıma, çocuklara,

— Size yer yok, dedim. Size yer yok.. Ben kendime, bu dünyada ancak ayaklarımı basacak bir toprak parçası buldum. Hadi defolun!.. Siz de kendi başınızın çaresine bakın!..

— Uykusuzluk başına vurdu!., diye söylenerek, korkuyla çekildiler.

Size de salık veririm; şu dört milyonu nasıl kazanabileceğinizi, kaç santimlik arsa alabileceğinizi, bir de siz hesaplayın. Sonra leblebi gibi uyku hâpı yutarsanız. Ve.. Akıl hastanesinin 8 numaralı koğuşunda sizinle buluşuruz. Ben kapının yanındaki yatakta yatıyorum.

GEL DE ANLAT

Yollar tamir edildiği için dolmuş arabaları, genelevlerin bulunduğu sokaktan geçiyordu.

SOFÖR'ün yanında onbir, oniki yaşlarında bir erkek çocuk vardı. Ben de çocuğun yanına oturdum. Arkada bir erkek, bir genç ve bir yaşlı kadınla bir de küçük kız çocuğu var. Konuşmalarından bu dört kişinin bir aile oldukları anlaşılıyor; baba, anne, iki çocuk ve büyük anne... İki çocuk da çok meraklı. Kız, durmadan soruyor. Oğlan kendisine söz sırası gelmeyince kızıyor. O da geriye dönüp, «Baba şu ne, bu ne?» diye durmadan soruyor.

Taksim'den araba sağa saptı, ara sokaklardan geçiyoruz. Bir ara sokak daha... Derken efendim, o sokağa girmiyelim mi? Hani, şu sokak canım... Herkes bilir de adını söylemek istemez. Kadınların geçmediği, evli erkeklerin geçmek isteyip geçemediği, yada gizli gizli geçtikleri, bekârların geçmek istemedikleri halde, geçtikleri sokak... İşte o sokak... Evlerin önü tıklım tıklım.

Erkek yolcu çok kötü kızdı. Şoföre çıkıştı:

— Gececek başka yol bulamadın mı?

Şoför, adamdan daha çok kızdı:

— Ne yapalım? Biz isteyerek mi geçiyoruz yâni?.. Allah Allah... Bütün yolcular da sorar: Buradan niye geçiyor muşuz? Keyfimden...

Bu sefer kadın, kocasına sordu:

— Ne var bu sokakta Bey?

Adam başını iki yana sallayıp «Lahavle» çekiyor.

— Ne var Bey, söylesene canım...

Şoför durmuyor ki, boyuna söyleniyor:

— Belediye öbür yolları tamir ediyor işte... Trafik polisi, arabaların başka yollardan geçmesini yasak etti. Gazeteler cayır cayır yazdı okumadınız mı? Arabalar buradan geçecek.

Adam,

— Anladık, yeter! dedi.

Yol dar bir yandan, kalabalık bir yandan, önde de bir tıkanıklık var, bindiğimiz araba takıldı kaldı. İki metre gidiyoruz, beş dakika duruyoruz, yine iki üç metre gidiyoruz, yine beş dakika...

Bu sefer ihtiyar kadın damadına soruyor:

— Ne var oğlum bu sokakta? Bişey mi var?

Adam,

— Hey Yarabbi, gel de anlat... diye söyleniyor. Görmüyor musun anne, daha ne olacak? Bişey değil, çok şey var.

«İnsen inilmez, daha kötü» diyor adam. «Öyle de bir yere geldik durduk ki...»

— Yahu sür şunu!

— Nasıl süreyim beyim, uçayım mı? Önü tıkalı, ardı tıkalı.

5 numaralı evin önünde durmuşuz. Kapıdakiler, delikten içerdekilerini gözetlemek için birbirini itiyorlar.

Genç kadın,

— Burada pazar var galiba, diyor.

— Demek perşembe pazarı burada kuruluyor-muş...

Genç kadın,

— Bir perşembe pazarı da bizim orada kuruluyor, diyor.

Adama bakıyorum, boncuk boncuk terlemiş. Bu sırada kadın galiba evin tabelâsını okumuş:

— Aaaa! diye bir çığlık atıyor.

Kocası,

— Aaaa ya, diyor, a, ya... Şimdi anladınız mı neresiymiş!.

Kız çocuğu, büsbütün meraklanıp,

— Ne var Anne? Bişey mi oldu? diye soruyor.

— Hiç.. Hiç kızım.

Kadının yüzü kıpkırmızı olmuş.

İki metre daha ilerliyoruz. Önünde durduğumuz evden bir adam, yarı yarıya kapı önünde toparlanarak merdivenlerden iniyor. Kalabalık evin kapısına hurra ediyor. Bağırıyorlar:

— Aç ulan!..

— Açsana be!..

Adamın korktuğu başına geliyor. Durmadan her şeyi soran oğlan,

— Baba, ne yapıyorlar burada? diyor.

Adam,

— Okul, oğlum, diye cevap veriyor.

— Amma kalabalık okul Baba... Ne okulu Baba?

— Gel de anlat... Okul işte. Basbayağı okul. Galiba sanat okulu.

Bu sefer kız,

— Amma da büyük öğrenciler var Baba bu okulda, diyor. Bıyıklı bıyıklı adamlar.

Oğlan,

— Ama küçükleri de var, diyor. Baba, ben büyüyünce bu okula giderim.

Annesi,

— Sus! diye paylıyor, şoför efendi hadisine canım!

— Önümüz tıkalı bayan.

Oğlan,

— Neden? Ben okumayacak mıyım? Ben bu okulu isterim! diye tutturuyor.

Bu sırada evin birinin kapısı aralanıyor. Çocuklar içerdeki kadınları görüyorlar.

— Aaa, kızlar da varmış. Anne, büyüyünce ben de bu okula geleceğim.

— Ağzını kapa sen! Terbiyesiz!

— Neye Anne?

İkiüç metre daha ilerliyoruz. Önünde durduğumuz evin kapısından şişman bir kadın çıkıyor. Eli belinde, eve yüklenenlere avazı çıktığı kadar bağıyor:

— Lan hergeleler! Patladınız mı be!.. Beş dakika bekleşeniz geberir misiniz?

Çocuklar durmadan soruyorlar:

— Baba, bu kadın öğretmen mi?

— Amma da azarlıyor koca adamları...

Hâlâ işin farkında olmayan yaşlı kadın,

— Ayol bu ne biçim mektep böyle, diyor. Kos

koca karılar... Aaaa desturun, hiç böyle mektep görmedim. Üniversite midir, nedir? Burası ne üniversitesi?

İhtiyar kadının damadı, arabada oturup oturup kalkıyor.

— Gel de anlat, gel de anlat., diye söylenip duruyor.

Genç kadın, annesinin kulağına, bu sokağın hangi sokak olduğunu söyler söylemez, kocakarı barbar bağıırıyor:

— Şoför efendi, ayıp değil mi sana? Dön çabuk, çabuk diyorum,. Ayol şu rezillere bak bir kere, sokak ortasında durmuş pazarlık ediyorlar.

— Sus anne!..

— Susulur mu imiş? Herkesin namusu var ayol...

Araba biraz daha ilerliyor. Kız çocuğu evlerden birinin açık kapısından içerideki yarı soyunuk kadınları görünce,

— Haminne, anladım ben, diyor. Burası bale okulu...

Oğlan düzeltiyor:

— Bale male değil be! Jimnastik okulu. Değil mi Baba?

Baba, ne diyeceğini şaşırılmış. Kocakarı,

— İnelim!.. diye tutturuyor.

Damadı,

— Anne sus! diye durmadan paylıyor. Nereye ineceksin baksana, sağ sol hep o evlerden...

Araba birkaç metre dalıa gidiyor. Soldaki evlerden bir kadın fırlıyor, kapıya yüklenen kalabalığa,

— Kuyruğa girin ulan! Kuyruğa girmeyeni namussuzum içeri almam!, diye bağıırıyor.

— Baba, amma da sert öğretmen. Bu başöğretmen galiba..

— Haydi be... Ona başöğretmen demezler.

— Ya ne derler?

— Müdür derler.

— Susun çocuklar!..

— Baba, bu koca adamları neye sıraya sokuyorlar?

Kızın sorusuna ağabeyisi cevap veriyor:

— Görmüyor musun, imtihana girecekler. Koskoca adamlar korkudan titriyorlar. Bak şu adama, imtihanını verememiş galiba, ne biçim düşünüyor. ..

Araba başka bir evin önüne geliyor. Demir kapının telli küçük penceresinden kart bir kadın sesi dışarıya sesleniyor:

— Sıra kimde? İki kişi...

Kız,

— Baba, yazılı imtihan mı? diye soruyor.

Baba, kendi kendine,

— Gel de anlat!., diye söyleniyor.

Araba o sokaktan çıkıyor. Oğlan çocuğu.

— Ben bu okula gideceğim! diyor.

Kız,

— Seni alırlar mı? diyor. Liseden sonra alıyorlar oraya.

— Haydi be!.. Görmedin mi? diyor oğlan, orta okul çocukları da vardı. İmtihanı verdikten sonra, neye almasınlar?

— Baba, sen bu okula gittin mi?

Adam mendiliyle alnındaki terleri siliyor...

— Susun artık, yeter! diye çocukları paylıyor.

ELEKTRİK DİREĞİNE BAĞLANAN ADAM

İNGİLTERE'nin bir şehrinde polisler, sokak lâmbalarından birinin direğine sıkı sıkıya bağlı bir adam bulmuşlar. Bu adam kim? Kim olduğunu size söylemiyeceğim. Ama olayı sanki İstanbul'da olmuş gibi düşünün.

— Sen kimsin?

Cevap yok. Bekçi düdüğe asılır, pırrrr!.. Düdükler birbirine karışır.

Bekçi,

— Direğe bir adam bağlamışlar, der.

Polis sorar:

— Kim bağlamış?

— Bilmem!

— Çözelim mi?

— Yooo... dokunma! Belki savcı gelir, bakar. Komisere haber verelim. Herif ölmüş mü?

— Bilmem. Gözleri fıldır fıldır.

Polis, elektrik direğine bağlı adama sorar:

— Hemşerim, kimsin sen?

Cevap yok...

Komisere haber verirler. Komiser, emniyet müdürlüğü nöbetçi âmirine telefon eder. Nöbetçi âmiri,

— Karakola getirin, hüviyetini tesbit edin. Ama dikkat edin, belki casustur, kaçır der.

Elektrik direğine bağlı adamı çözerler, karakola getirirler.

Şimdi, tekrar İngiltere'ye dönelim. İki polis, elektrik direğine bağlı adamı görünce hemen çözerler.

— Adınız ne?

— Adım Arnold Maching.

İki polis saygıyla eğilirler. Bu adı çok duymuşlardır. Polisin biri sorar:

— Büyük heykeltraş Arnold Maching mi?

— Evet, heykelciyim...

Öbür polis sorar:

— İngiliz Krallık Akademisi üyesi Arnold Ma-ching?

— Evet, Akedemi üyesiyim.

— Sör, karakola kadar gelebilir misiniz?

Yoksa sizi bir arabayla evinize mi bırakalım?

— Karakola gelirim.

Ünlü İngiliz heykeltıraşı ve İngiliz Akademi üyesi Arnold Maching gazetelerin yazdığına göre işte böylece karakola gitmiştir.

Gelelim bize... Direğe bağlı adamı polisle bekçi çözerler.

— Yürü karakola!

Adam önde, polisle bekçi arkasından karakola giderler. Komiser sorar:

— Adın ne?

Bizde akademi ve akademi üyesi olmadığına göre, diyelim ki, bu adam kendi memleketimizin ünlü heykeltıraşlarından biridir.

— Sana soruyorum, adın ne?

— Hikmet efendim.

— Ne iş yaparsın?

— Heykeltıraşım.

— Nesin?..

— Heykeltıraşım.

— Yani ne yaparsın?

— Heykel yaparım.

— Ne heykeli?

— İnsan, hayvan... Ne olsa...

Biraz yorulduñuz ama, tekrar İngiltereye dönelim. Çünkü İngilteredeki olay gerçekten olmuştur. İstanbuldakini ona benzetererek ben uyduruyorum.

İngiliz komiseri heykeltraş Arnol Maching'i oturtur.

— Sör, sizi elektrik direğine kim bağıladı? Haydutlar mı?

— Hayır.

— Düşmanlarınız mı?

— Hayır... Karım bağıladı.

— Nasıl? Misis Maching mi dediniz?

— Evet...

— O saygı değer leydi?.. Şaşılacak şey!..

— Bunda şaşılacak hiçbirşey yok bay komiser. Çünkü beni elektrik direğine bağılamasını karımdan kendim rica etmişim!

— Pekiy ama neden Mister Arnold Maching?

Ünlü İngiliz heykeltraşın cevabını almadan tekrar İstanbul'a dönelim. Bizim komiser heykeltraş Hikmet'e sorar:

— Seni kim bağıladı direğe? Hırsızlar mı?

— Hayır.

— Paramı soymak için mi?

— Param, yok ki soysunlar.

— Düşmanların mı?

— Ben kimim ki düşmanım olsun!..

— Pekiy kim bağıladı, söylesene?

— Karım.

— Vay anasını! Dünyada ne karılar var be!.. Karın seni başka bir erkekle beraber mi bağıladı?

— Hayır. Yalnız başına.

— Bir kadın, bir erkeği yalnız basma direğe bağılayabilir mi?

— Ben sesimi çıkarmadım.

— Vay kılıbık herif!...

— Beni direğe bağlamasını karımdan kendim rica etmişim.

Komiserin ciddiyeti birden çözülür. Komiser de, polisler de kahkahalarla gülmeye başlarlar. Ertesi gün gazetelerde şöyle bir polis haberi çıkar.

ZALİM BİR KADIN

«Dün şehrimizde eşine az rastlanır, bir hâdise cereyan etmiş, Sadist ruhlu bir kadın, kocasını

çamaşır ipiyle gece sabaha karşı bir sokak lâmbasının direğine bağlamıştır.

Hâdisenin tafsilâtım

üçüncü sayfamızda okuyacaksınız. Yukarıdaki fotoğrafta kocasını ipe bağlayan canavar ruhlu ka

dınla, direğe çamaşır ipiyle bağlanan adamın mutlu evlilik günlerinden bir hâtıra görüyorsunuz».

Yine İngiltere'ye dönelim. Nerede kalmıştık? İngiliz komiseri heykeltraşa, neden karısına kendisini elektrik direğine bağlattığını sormuştu. Mister Amold Maching'in verdiği cevap aynen şudur:

— Bay komiser, ben bir sanatçıyım. Çirkinliklerden gözüm rahatsız olur. Hele bu çirkinlik, kendi şehrimde olursa hiç dayanmam. Benim bir sanatçı olarak ödevim, hemşerilerimin güzel biçimler, renkler içinde yaşamalarına yardım etmektir. Oysa Stockon-Trent şehri belediyesi çok zevksiz, ahenksiz, biçimsiz elektrik direkleri dikti. Yıkılan eski direkler şehrin havasına uygundu. Bu yeni direkler, şehrimizin yollarına, yapılarına, anıtlarına uymuyor. Gazetelerde, dergilerde yazdım, anlattım, belediye beni dinlemedi. Belediyenin, eskilerini yıktırıp yeni diktiği biçimsiz, çirkin direkleri hemşerilerime lâyük görmedim. Bu zevksizliği protesto için de, karıma rica ettim, kendimi bu yeni direklerden birine bağlattım.

Haydi buyurun İstanbul'a. Komiser heykeltraşa soruyor:

— Senin aklından zorun mu var? İnsan kendisini, sokak lâmbasının direğine bağlatır mı? Deli misin sen?

— Deli değilim.

— Deli değilsen, ne diye kendini karma bağlattın?

— Müsaade ederseniz anlatayım.

— Anlat bakalım.

— Efendim bu İstanbul şehri bendenizi rahatsız ediyor..

— Allah Allah... Herkes İstanbul için can atıyor be! Sen İstanbul'u beğenmiyorsan çek arabanı git! Neymiş seni rahatsız eden?

— Yapıların biçimleri... Ölçsüzlükleri... Bir gecekondu, yanında dokuz katlı apartıman... Sonra o pis renkler... Daracık sokaklar, berbat kaldırımlar. Hangi birini anlatayım?...

— Şuna bak yahu!.. Sen ne karışyorsun, Belediye Başkanı mısın?

— Efendim, gözlerim rahatsız oluyor.

— Hımm.. Anlaşıldı... Seni elektrik direğine değil, başka bir yere bağlamalı. Sülüman Bey, yaz bu adamın evrakını, bir zabıt tut, bunu aidiyeti cihetiyle adlî tıbbı müşahedeye gönderelim.

Şimdi İngilteredeyiz. Ünlü helkeltraş, İngiliz Kraliyet Akademi üyesi Arnold Maching'in protestosu yerinde ve haklı görülmüş, eski elektrik direkleri yerlerine konmuştur.

Bizde? Bizde mi? Bizde böyle şeyler olmaz. Ne heykeltraşın gözü rahatsız olur, ne de kendisini elektrik direğine bağlatır. Pekiy ama sorguya çekilen heykeltraşa ne oldu? Onu da bir küçük gazete havadisinde öğrenebiliriz:

BİR DELİ YAKALANDI

«Şehrin biçimsizliğinden gözlerinin rahatsız olduğunu iddia eden bir adam, gece yarısı kendisini karısı eliyle elektrik direğine bağlatmıştır. Polisler tarafından yakalanan adam, adlî tıbbı müşahede altında tutulduktan sonra deli olduğu anlaşıl原因 olarak akıl hastahanesine yatırılmıştır».

YA BUNLAR NERELİ?

Beni tanımazsanız bile, raconumdan Kasımpaşa'lı olduğumu anlamışsınızdır. Ben o zaman Tersanede kaynakçı çıraklığı yapardım. Üçbuçuk lira haftalık alırdım. Üçbuçuk lira ne demek? Yersin yersin, bitiremezsin.

Cumartesi geceleri, Beyoğlu Balıkpazarındaki Cumhuriyet meyhanesine gittin mi, bir papele birinci sınıf sarhoş olurdun.

Biz «Yahya Kâhya» da bostanın karşısındaki evde otururduk. Tek başımıza değil, bu iki katlı evde beş aileydik. Evin içinde hangi kapıyı açsan, içerisi komple...

Benim ilk aşkım, bu evde uyandı. Sevgilim, onaltısında varyoktu. İki buçuk lira haftalıkla bir kutucunun yanında çalışır, mukavva kıvrırır, sonra da yapıştırır, kutu yapardı. Adı Zübeyde... Hayatımda Zübeyde'ninkiler gibi dudağa rastlamadım. Onun dudakları bana ısmarlama gibi gelirdi. Gözlerimi bağlasalar, teker teker bin kadın öpsem, içlerinden hangisinin Zübeyde olduğunu hemen anlardım.

Zübeyde'nin dudakları çikolata kokardı. Neden biliyor musunuz? O zamanlar şimdiki rujlar mı yoktu,

yoksa vardı da biz mi bilmezdik, bilemem.. Zübeydem, dudaklarına çikolata ambalajlarının kırmızı kâğıtlarından sürer, dudaklarını onlarla boyardı. Rengi ona, tadı bana yarardı.

Zübeyde'ler, evin alt katında bizim oturduğumuz odanın karşısındaki odada, babası, annesi, iki kardeşi, oturlardı. Evin, yâni odanın kirası çok geldiği için, başka bir yere taşındılar. Bir daha Zübeyde'mi göremedim. Ama dudaklarının tadı damağımda kaldı. Dudağı dudağıma o kadar uygun başka bir kadın görmedim. Yooo... Bir tane daha gördüm. Bakın nasıl oldu?

Bütün hayatımda, haddim olmayarak, bir kere yüksek sosyeteye girebilmişim. Hem de yüksek sosyetenin en civcivli yerine... Eğer kaynakçılıkta kalsaymışım çok iyi olacaktım. O zaman ben de yüksek sosyeteden biri olacaktım. Çünkü o zamanki çırak arkadaşlarımdan hepsi adam oldu. İçlerinde otomobilsizi, apartımsızını yok.

Tersanede bir memur, babamın zihnine girdi,

— Sen bu çocuğu ziyan ediyorsun, bu çocukta cevher var, ille de bunu okut da adam et! diye tutturdu.

Şimdi o adamı bulsam, çiğ çiğ yerim. Bütün çektiğim sebebi işte o adamdır. Bende de suç var. Lisenin onuncu sınıfına kadar okudum. Ondan sonra sürün Allah sürün.. Gazetelerde musahhahlik yaptım, ticarethanelerde kâtiplik ettim, bir ara Postahane önünde dolma kalem sattım. Boyamadığım boya kalmadı. Sonra da çıkar yolu, yirmibeş yıl geç de olsa, kaynakçı çıraklığına dönmekte buldum.

Bizim usta, yüksek sosyetenin üçüğünden cücüğüne toplantı yeri olan bir kulüp binasının kalorifer tamir işini üzerine almıştı. Beş işçi çalıştırıyorduk. Geceleri de kulüp bahçesindeki lojmanda kalıyorduk. Ben ötedenberi, adını duyup bitür-lü kendini göremediğim bu yüksek sosyete merak ederdim. Sanki bu yüksek sosyetaliler üç kulaklı, iki ağızlı, dört gözlü acaip yaratıklarımış gibi gelirdi bana. Başladım bunları incelemeye. Geceleri giyinir, kuşanır, kenardan köşeden aralarına karışırdım. Uzakta durduğum için, hiç biri benim onlara yabancı olduğumu anlamı yordu. Bunların hepsi de birbirinden ilgi çekici insanlardı. Giyimleri, kuşamları, sözleri, konuşmaları, her bişeyleri başka.. Orada gördüklerimden yalnız birini size anlatacağım. Karşı karşıya geldiler mi, çok nâziktirler, birbirlerinin arkasından da söylemedik söz bırakmazlar. Birbirlerini gördüler mi, erkek olsun, kadın olsun, şöyle konuşurlar:

— Aman efendim, o ne cici çanta öyle!.. Nereli o çanta?

— Parisli efendim.

— Ne şık iskarpin onlar Hamfendi! İskarpinleriniz nereli?

— Londralı efendim.

İlk zamanlar bir çantanın Parisli, iskarpinlerin Londralı olmasının ne demeye geldiğini anlayamazdım. Sonra sonra, Parisli çantanın, Paris malı, oradan alınmış demek olduğunu öğrendim. Kim kimi görse aynı şeyleri sorardı:

— Aman beyefendi, ne hârîka kravatınız var. Nereli o kravat?

— Karışı'li. Sizin gömlek de pek Hoş. Nereli?

— New York'lu. Ay bu kol düğmelerinizi ilk görüyorum. Pek güzel şeyler.

— Romalı'dır efendim.

Bunlar, yüksek sosyetenin parolası yerine geçen lâflardı. Bir insan yüksek sosyeteden mi, değil mi, bu soruşturmalardan, verilen cevaplardan anlaşılırdı.

Kulüpteki kadınlar içinde Tülin adındaki kadını gözüme kestirdim. Ama benim bunda suçum yok. Kısmet kendiliğinden ayağıma geldi. Yoksa yüksek sosyeteden bir varlık için böyle şeyler düşünmek kim, ben kim...

Kulüpte balo verilmişti. Ağustos ayında olduğumuz için, herkes dışarda, kulübün sık ağaçlıklı bahçesindeydi. Ben aydınlığa, ağaçların dallarına asılı renk renk lâmbalara sokulmadan, yüksek sosyete bilgimi az daha ilerletmek için kuytularda, dolaşılıyor, her ağacın dibinde, her kuytadaki fisiltuları, iniltileri, mırıltıları dinliyordum. Yavaşça deniz kıyısına inerken, bir kavga duydum, bir aile kavgası... Seslerinden Tülin'le kocası olduklarını tanıdım. Kocasını Tülin'e çıkışıyordu:

— Ticarî şerefimi, itibarımı, kredimi iki paralık ettin. Beni aldatıyorsun, hiç olmazsa sermayesi benden yüksek birisiyle aldat. Benim yalnız döner sermayemin bir milyondan çok olduğunu biliyorsun. Daha dün iş hayatına atılmış, eline birkaç yüzbin lira geçince, gözü kararmış bir adamla beni kandırmaya utanmıyor musun?

Tülin, içini çekerek,

— Beni kandırdı, dedi. Beni beşmilyon lira sermayem var, diye kandırdı.

— Vay şerefsiz herif vay!. Dünyada ne ahlâksızlar var be! Sen herkesi kocan gibi sanıyorsun. Zavallı bir kadını, sermayesini yüksek göstererek kandırmaya utanmıyorlar.

Tülin, kandırılmış zavallı bir kadın sesiyle konuştu:

— Beş milyonum var ama, dedi, o şey bey var ya, o da akrabasıymış. Yalnız onu tanımak onmilyon eder, dedi.

Kısa bir sessizlik oldu. Sonra Tülin,

— Bereket çabuk haber verdin kocacığım, dedi. Yoksa kimbilir daha kaç kere beni kandıracaktı namussuz herif...

Kocasını,

— Ben yutar mıyım? dedi. Benim gözümünden kaçır mı ulan? Hemen çıktım.

— Çok kurnazsın. Ama vallahi kocacığım, o kadar çok kandırmadı.

— İş onun sayısında değil yavrum, duyulmasında. Senin, benden az sermayeli bir adamla beni kandırđın piyasada duyulursa, herkes beni iflâs ediyor sanır... Bankalar krediyi keser. Ben işte asıl bundan korkuyorum. Yoksa seni üzer miyim hiç?

Tülin bu sefer kocasına çıkışmaya başladı:

— Ama suç hep senin...

— Neden?

— Ben herkesin sermayesini, ticarî itibarının ne kadar olduğunu nereden bileyim? Sen baDna, şu şu kadar, bu bu kadar, zengindir diye anlatmadın ki...

— Doğru. Bak, şimdi anlatayım, aklında tut...

Kocası, Tülin'e sayıp dökmeye başladı. En sonra,

— Ahmet Kabalak var ya, dedi. Herif o kadar zengindir ki, isterse bütün bu kulüpte kaç kişi varsa, hepimizi gözü kapalı satın alabilir.

— Onu hiç görmedim, tanımıyorum.

— Bir fırsat çıkarsa tanıştırırım. Ahmet Kabalak'ı çok yakından tanımalısın karıcığım.

Yine kısa bir sessizlik oldu. Sonra, kocası,

— Tülin yavrum, dedi. Sen şimdi oyun salonuna git. Çok yüksek oyna ki, herkes benim iflâs etmediğimi anlasın. Hakkımda, çıkan dedikoduyu başka türlü önleyemeyiz. Yaptığın bu hatâyı tamir etmelisin.

— Peki kocacığım. Hemen tamir ederim.

— Ticarî itibarımın yüksekliğini göstermek için, en aşağı, oyunda onbin lira kaybetmelisin. Anladın mı? Kaybettikten sonra da, hiçbişey olmamış gibi güler, dans edersin. Hadi karıcığım.

Tülin, kocasından ayrılınca ben de arkasından yürüdüm. Ağaçların arasından geçtim. Birden önüne çıkınca,

— Ay!., diye küçük bir çığlık attı.

— Korktunuz mu Hamfendi? dedim.

— Aman, çok korktum.

— Sizi korkuttuğum için çok üzgünüm. Affedersiniz. Zannedersen bu vesileyle İstanbul'un en güzel kadınıyla tanışmak şerefine nail oluyorum .

Yüksek sosyetenin bu raconlarını orada öğrenmiştim. Bir kadınla tanışır tanışmaz, saçından, kalçasından, topuğuna kadar öveceksin. Hele kocasının yanında översen, daha sosyetik (!) bir hareket olur. Kadın kocasına «bak ben ne malım anla!», kocası da «bakın, benim ne malım, var!» demiş olur, ikisinin de koltukları kabarıp, şişerler.

Tülin,

— İltifat ediyorsunuz efendim, dedi.

— Yooo... Vallahi iltifat değil, güzelliğiniz herkesin dilinde. Affedersiniz, kendimi tanıtmayı unuttum: Ben Ahmet Kabalak.

Tülin, bir sersemledi, sarsıldı:

— Yaaaa!.. Demek sizsiniz?

—Evet... Hava ne kadar güzel Hamfendi...

— Evet... Hakikaten. Ben kalabalıktan hiç hoşlanmıyorum.

— Ne kadar birbirimize benziyoruz. Ruhlarımız bir... Çok çabuk anlaşacağımızı ümit ediyorum.

Benim umduğumdan daha çabuk anlaştık. Yirmi dakika bile geçmeden Tülin'in odasındaydık. Benim yüksek sosyetedenden olmadığımı anlamasını diye, hep yüksek sosyete dillleri döküyordum:

— Aman Tülin Hamfendi, Çantanız pek şık. Nereli?

— Parisli! .

Tülin çantasını atmıştı.

— Kapımız fevkalâde güzel, bu kap nereli?

— Londralı! .

Tülin kap'mı da çıkarmıştı.

— Bu harikulade kostüm nereli?

— Viyanalı!

Tülin üstündekini de çıkarmıştı.

— Ya bu cici iskarpinler nereli?

— Madritli!

İskarpinler de çıktı.

— Aman bu hârika kombinezon, nereli bu?

— Beyrutlu!

— Ya bu çoraplar?

— Onlar da Beyrutlu.

— Bu korse nereli şekerim?

— Berlinli!

— Bu sutyenler nereli yavrum?

— Romalı!

Dudak dudağa gelince, kendimi kaybettim. Bu dudak başka dudaktı.

— Ulan, hiç numara yapma, tanıdım! diye bağırdım. Bu dudaklar Kasımpaşa'n...

Kıkırdadı:

— Ben de seni tanıdım, dedi. Bu öpüş, Kasımpaşa öpüşü... Buradaki heriflerin hiç biri böyle öpmesini beceremez.

Kasımpaşalı Zübeyde'me, yüksek sosyeteden Tülin etiketiyle kavuşmuştum.

Bu hikâyeyi, 1965 - 68 Tiyatro sezonunda, Genar Tiyatrosunda, rejisör Sermet Çağan, sahneye uyarladı.

HAL TERCÜMESİ

— Bendenizi Abbas Bey gönderdi beyefendi. Zatiâlinize kartını da yolladı efendim. Buyurun! Karta bakar, bendeniz hakkında bir fikre sahip olursunuz. Beyefendi, Abbas Beyin zatiâlinize selâmları var efendim, mahsus selâm etti. Hangi Abbas Bey mi? Tanımadınız mı yoksa? Çok yakın dostunuz, çok... Bir yediğiniz ayrı gidermiş. Hatırladınız mı? Çok yakın, çok eski dostunuz. Zati âlinizi çok iyi biliyor. Yine hatırlamadınız mı? Acaip... Demek hatırlayamadınız. Olur Beyefendi, dalgınlık. Bazen bendenizde de olur, babamı bile hatırlayamam.. Ama durun, size mutlaka hatırlatacağım. Hattâ bir gece... Çok hoş bir hâtıranız varmış... Anlattı da, o kadar güldük ki... Pasajdaki Yorgo'nun meyhanesinde buluşmuşsunuz da... Hatırladınız tabîî. Sonra meyhaneden çıkınca Sosyete Neriman'ın evine gitmişsiniz de, pek hoş bişey olmuş. Ahlâk zabıtası evi basınca, evdeki kızlardan birinin muayenede erkek olduğu anlaşılmamış mı? Hattâ siz o erkek çıkan kızı gözünüze kestirmiş olduğunuzdan bir acaip olmuşsunuz. «Aman iyi ki..» demişsiniz, Abbas Bey sizin halinizi anlatırken güle güle gözlerinden yaş geliyor. Ya... Şimdi hatırladınız değil mi Beyefendi?

Nasıl? Hatırlamadınız mı? Hattâ bir kere de Amerikan sermayesinin memleketimizde ilk kurduğu yerli viski fabrikasının açılış töreninde yine Abbas Beyle berabermişsiniz de, ziyafetten sonra zatiâlinizin midesi, Abbas Beyin de bağırsakları bozulmuş da, şeye kadar zor gitmişsiniz. Demek yine hatırlamadınız. Doğru Beyefendi, kimbilir bu çeşit hâdiseler sizin başınızdan ne kadar çok geçmiştir. Hangi birini hatırlayacaksınız? Hattâ siz «Allanın hikmeti, her nedense, her ziyafette böyle olurum. Şu mideme bir kızıyorum ki..» demişsiniz. Evet efendim. Abbas Beyi çok iyi tanımanız lâzım. Çünkü çok yakın dostunuz.

Hattâ bir zamanlar aranızdan bir soğukluk geçmiş; siyasî bir meseleden dolayı. Hatırlamanız lâzım. İl idare kurulunda... İşte o Abbas Bey, parti ikiye ayrılmış da, işte o zaman, zatiâliniz istimlâk işlerinde... Bir yolsuzluk mu, neymiş... Tabîî, dedikodu... Anladınız değil mi? Sonra Ankara'dan Beyefendi gelince «Anlaşın!» demiş, anlaşmışsınız. Dünya vaziyetinin nezaketi dolayısıyla... Birliği, beraberliği bozmamak için anlaşmışsınız.. Tekrardan barış görüş olmuşsunuz... Ne iş mi yapıyor? Ne olsa yapar. Abbas Bey deyince herkes tanır a efendim. İşi iyidir, çok şükür işleri çok iyidir. Bikaç gündür başını kaşıyacak vakti yok, başını bile kaşıyamıyor. İşi... O kadar çok işleri var ki, yekten şu işi yapıyor, denilemez. Emlâk üzerine, ticaret üzerine, komisyon üzerine, siyaset üzerine tabîî... Aksaray'da yeni bir apartıman almıştı ya... Bilmem, biliyor musunuz? Kiracılar, eski kira üzerinden verdiklerinden, hepsini çıkarmaya uğraşılıyor. Hiç vakti yok, hattâ, kongreye nasıl gideceğim, diyordu, parti kongresine.. Tabîî zatiâliniz de Ankara'ya gidiyorsunuzdur.

Bir iş için zatiâlinizi rahatsız ediyorum beyefendi. Abbas Bey, sen bu kartı götür, üst tarafına karışma, dedi. Sana, münasip bir iş bulur, dedi. Artık sizin insanîyetinize kalmış efendim. Eh, ben de iyiliğinizin altında kalmam tabîî Beyefendi. Kalmam tabîî.. Bendeniz temiz süt emmiş bir insan evlâdıyım. Bendenizi bilen bilir, kime isterseniz sorun Beyefendi. Temiz süt emmişimdir. Doğrusu... doğru Beyefendi. İnsanoğlu çiğ süt emmiştir. Ama bendeniz öyle değilimdir. Bendeniz doğar doğmaz annem vefat ettiğinden, hiç çiğ süt emmedim Beyefendi. Babaannem bendenizi, iyice kaynatılmış halis inek sütüyle büyütmüş Beyefendi. Ne, işim mi? Yani mesleğim? Ne iş olsa yaparım evvel Allah.. Ne iş olsa. Elimden her iş gelir. Her işin hakkından gelirim. Öyle başkaları gibi şunu yaparım, şunu yapamam demem.

Efendim! Hal tercümem mi buyurdunuz? Arzedeyim efendim. Hâl tercümesi değil mi? 1913 de Lânga'da doğdum. Doğduğum yer istemez mi? Başüstüne. Demek yalnız hangi işlerde çalıştığımı öğrenmek istiyorsunuz? Pekâlâ: Efendim ilk önce, durun bakayım. Evet evet, ilk işim, hayırsever vatandaşlara Pembeay yardım makbuzları satmaktı. Yüzde yirmi alırdım Beyefendi. O zaman için iyi para idi doğrusu. Sonra efendim, Pembe aynı bizim şube başkanı çok lanet bir adamdı. İşte o herifin yüzünden o işten ayrılmak zorunda kaldım. Ondan sonra D eftardarlıkta ücretli kadroda çalışmaya başladım. Derken efendim, orada da müdürün huysuzluğundan dolayı duramadım. Bir otele kâtip girdim. Otel sahibi çok sinirli bir adam olduğundan çıkmak mecburiyetinde kaldım,. Eksik olmasın, bir tanıdığın vasıtasıyla bekçi tahsildarı oldumsa da orada da iftiracılar çoktu. Bir iftiraya uğradığımdan dolayı işi bıraktım. Ondan sonra... Neresiydi? Haa.. Genç kızları esirgeme kurumuna girdim. İyi yerdı ama, müfettişin münasebetsizliğinden dolayı o işi de bıraktım. Sonra efendim, bir mağazaya... Yooo, o daha sonra.. Ondan önce bir şirketin muhasebesinde çalışıyordum. Muhasebecinin ahlâksızlığından dolayı oradan çıkıp arzettiğim mağazaya tezgâhtar oldum. Fakat mağaza sahibi o kadar namussuz bir adamdı ki, dayanamadım; onun namussuzluğundan dolayı işi bıraktım. Bu sefer Ay sinemasında biletçiliğe başladım da orada da maliye memurunun ukalâlığından dolayı fazla duramadım. Ondan sonra bir avukatın yanında çalışmaya başladım. Derken efendim, oradan da.. Neden dolayı idi? Haaa.. Evet. Tamam,, oradan da avukatın.. Yeter mi? Arkası istemez mi efendim? Başüstüne, demek hakkımda bir fikir sahibi oldunuz Beyefendi. Teşekkür ederim. Dünyada fena insanlar çok efendim. Hep işte o yüzden vallahi... Peki efendim, Başüstüne. Ne iş olsa yaparım Beyefendi, her iş gelir elimden.

Abbas Beyi.. Nasıl? Tanımadınız mı? Zatiâlinize karşı çok derin hürmeti var efendim. Hattâ bir gece biz Abbas Beyle... Peki efendim. Başüstüne Anlatmam efendim. Adresim mi? Söyliyeyim efendim. Beyazıt, Hıyarağa mahallesi, Dipsizkuyu sokak. No. 31. Evet, otuzbir.. Demek siz mektupla bildireceksiniz. Siz zahmet buyurmayın, ben yine uğrarım Beyefendi. Peki efendim, uğramam, mektubunuzu beklerim. Başüstüne, mektup.. Eğer, şey... Olur efendim..

Nasıl? Burası Hürriyetseverler Partisi değil mi? Tuh.. Burası Millî Selâmet Partisi mi? Hay Allah. Demek ben yanlış gelmişim. Dalgınlık Beyefendi. Abbas Bey, bendenize Hürriyetseverler Partisi demişti, ben yanlışlıkla Millî Selâmet Partisine gelmişim. Evet efendim, hepsi bir Beyefendi. Maksat memleketin yükselmesi değil mi, tabî Beyefendi, ha Millî Selâmet Partisi, ha Hürriyetseverler Partisi... Hepsi bir kapıya çıkar Beyefendi. Doğru efendim. Maksat, tabî... Memlekete hizmet. Demek hâl tercümemi beğendiniz, beni kabul buyuracaksınız, sağ olun. Mektupla mı? Sonra adresime mektup yazacaksınız.

Acaba? Şey... Eğer Abbas Beyin gönderdiği kart size lâzım değilse geri alabilir miyim? Bendeniz Abbas Beyden bu kartı alıncaya kadar Beyefendi, bir bilseniz... Evet belki başka bir yerde de.. Çok teşekkür ederim, Allah ömürler versin Beyefendi... Allahaısmarladık.

AŞK HASTANESİ

— Alto... Feryadüfğan Gazetesi mi?

— Evet...

— Polis muhabiri Cafer Beyi rica ediyoruz.

Gazetenin sekreteri bana seslendi:

— Cafer... Cafer!.. Bak, Emniyet Müdürlüğünden seninle konuşmak istiyorlar.

Alıcıyı kulağıma götürdüm:

— Buyurun. Feryadüfğan Gazetesi polis ve adliye muhabiri Cafer Bezgetiren.

— Merhaba Cafer Bey. Bu gece üç numaralı ahlâk zabıtası ekibi gece baskını yapacak... Öbür gazetelere de haber verdik. Bulunmak isterseniz, saat dokuzda müdüriyete gelin!

— Baskın hangi eve yapılacak?

— Madam Anjel'in evine.

Birden irkildim:

— İyi ki haber verdiniz, dedim, yoksa rezalet olacaktı.

— Neden?

— Beni bastıracaktınız da ondan... Ben bu gece Madam Anjel'in evine bir röportaj için gidecektim.

— Sen bilirsin. İstersen bizimle gel, istersen daha önce eve git, bizi bekle!

— Sizinle gelirim. Madam Anjel'in evi geçen hafta basılmamış mıydı?

— O Maçka'daki apartmanıydı. Orasını kapattık, şimdi Şişli'de bir apartmanda çalışıyor.

— Pekiy, gelirim, dedim.

Gazetenin sekreteri,

— Cafer Bey, dedi, çok rica ederim, ne görürsen onu yaz.

— Anlamadım, dedim, tabiî gördüklerimi yazacağım.

— Sen atarsın da... dedi. Atma! Başyazar atıyor, fıkra yazarları; spor yazarları atıyor. Ankara muhabiri, politika yazarı atıyor. Cafer, bari sen atma!

— Atmam! dedim.

— Bir ricam daha var.

Estağfurullah

— Aman Cafer Bezgetiren, haberleri tez getir.

— Başüstüne.

Tam saat dokuzda Emniyet Müdürlüğündeyim. Benden başka beş gazetenin polis ve foto muhabirleri de vardı. Altı ahlâk zabıtası memuru ile birlikte kırmızı polis arabasına bindik. Arabada konuşmaya başladık. Muhabirlerden biri,

— Üzerinize afiyet, dedi, öyle bir nevazil olmuşum, bir kırıklık var ki üzerimde ...

Ahlâk zabıtası şefi,

— Benim de romatizmalarım, dedi. On yıldır çekerim bu cenabeti.

Bir muhabir,

— Bilirim, dedi, ben de çok çektim. Ne yaptımsa geçmedi. Sonra birisi bişey sağlık verdi. Şıp diye. kesti.

— Aman söyle birader, nedir?

— Arı var ya, arı...

— Evet...

— Ama balansı değil. Eşekarısı.. Hem de yaşlı eşekarıları olacak. Eşekarısının oğul'una gideceksin. Romatizmalı bacağını arı kovanına uzatırsın. Bacağından başka her yanını iyice ört. Sonra eline bir çöp alırsın. Çöpü oğul'a dürtüp arıları iyice kızdırırsın. Eşekarıları, büyük adamlara benzerler. Kızdılar mı sokarlar. Hep birden bacağına üşüşür, iğnelerler.

— Çok acıyor mu?

— Vallahi acımasına acıyor ama, ben gazeteci olduğumdan eşekarıların iğneleri bana vız geldi. Bilmem, senin gibi bir dargelirli dayanabilir mi?

— Bari geçiyor mu?

— Geçiyor birader, geçiyor. Hem de öyle geçiyor ki... Benim sol bacağımda romatizma vardı, bacağımyı kıpırdatamazdım. Hani çift atlı araba beygirleri vardır ya... Biri hızlı gider de, biri kıpırdamaz, yükü öbür enayiye çektirir. Benim de sol bacağımyı öyleydi. Bütün yükü sağ ayağıma verirdi. Eşekarıları soktuktan sonra, maşallah, sol bacağıma bir kuvvet geldi, bir kuvvet geldi, sağ

ayağım ona bitürlü yetişemez oldu. Sağ normal yürürken, sol ayağım koşardı.

Memurlardan biri,

— Aman pek zor, dedi.

— Ne diyorsunuz, hep sağa sağa giderdim..

Bazan da kendimi tutamaz, ya sağ yanıma devrilirdim, yada topaç gibi dönerdim.

— Sonra?

— Sonrası, baktım ki sol bacağım gemi azıya aldı. Pantolonumun sol cebine yeni çıkan bir Basın kanunu koydum. O günden sonra yavaşladı.

Herkes gülmeye başlayınca, polis muhabiri sol cebinden bir Basın Kanunu çıkardı.

— İşte bakın! dedi.

Memurlardan biri de nasırından dertliydi:

— Acaba Süleyman Efendinin nasırından çektiği bişey mi? Her ilâcı denedim. Bitürlü geçmiyor. Ben eskiden kaçakçılık şubesinde çalışıyordum. Ama, bu kör olası nasırlardan bitürlü koşaü mam ki... Kaçakçılar benden hızlı koştukları için, bütün kaçakçılarını kaçıırıyordum. Sekiz yılda bitek kaçakçı yakalıyabildim.

— Herhalde onun nasırı seninkinden çoktu.

— Hayır. Hiç nasırı yoktu. Topaldı. Sonra beni bu nasırların yüzünden kaçakçılık şubesinden aldılar, ahlâk zapıtası ekipine verdiler.

Romatizma ilâcı salık veren polis memuru,

— Onun da ilâcı var, dedi. Nasıra birebirdir.

— Aman söyle kardeşim.

— Kırk tane erkek örümcek bulacaksın.

— Evet.

— Ama örümcekler, kırmızı renkli olacak. Kırk kırmızı erkek örümceği havanda bir güzel dövdükten sonra, ayın ilk Cuması, tam müezzin, salâ verirken nasırının üstüne bağlıyacaksın. İki günden çok tutma, sonra yalnız nasır değil, nasır olmyan yerler de kalmaz.

— Kırmızı renkli örümcek hiç görmedim.

— Örümcekler kırmızı olmaz. Örümcekler, bildiğimiz kül rengindedir. Sen onları tutup, safranla

kırmızıya boyayacaksınız.

Gazete muhabirlerinden biri de kalbinden dertliydi.

— Benim de kalbim zayıf, dedi. Hiç heyecana gelmiyorum. Sinemada, yanımda oturan bir kadınla bir erkek film çevirseler, kalbim küt küt atıyor. Plajda bikinili bir kadın görsem kalbim duracak gibi oluyor. Çok zayıf kalbim var.

Herkes ilâç söyleyen polis muhabiri,

— Yumuşak kalblisin de ondan... dedi. Onun çaresi var.

— Aman, nedir?

— En aşağı dört parti değiştirmiş, en az yirmi yıl politikacılık etmiş yurtsever bir yurttaşın kanından alacaksın. Bu kandan her sabah kalbine iki litre şırınga edeceksin. Kalbin topçu askerlerinin çizme kösesi gibi sertleşir.

Zabıta şefi,

— Maşallah, siz birinci sınıf doktor gibisiniz... dedi.

Gazeteci,

— Eskiden doktordum, diye cevap verdi.

— Neden bıraktınız?

— Bir yılda üçten çok hasta öldüremediğim için diplomamı aldılar.

— Zabıta muhabirliğini neden seçtiniz?

— Cinayetlerin esrarını bir doktor kadar hiç kimse çözemez de ondan...

Konuşa konuşa, Madam Anjel'in gizli çalıştırdığı randevu evinin bulunduğu apartımana gelmiştik Arabadan indik. Şef önde, birinci katın zilini çaldı. Pembe kombinezonlu bir kadın kapıyı açtı.

Şef,

— Randevu evi burası mı? diye sordu.

Kadın,

— Evet, dedi, Hacer Hanımın evi. Tarlabaşı'ndaki ev basılıp kapatılınca, üç gün önce burasını açtık. Buyurun!

Şef kaşlarını, Hazreti Ali'nin çift dilli zülfikârı gibi çatmıştı. Kadın,

— Hacer Hanımı çağırayım mı? dedi.

Şef,

— Biz Madam Anjel'in evini arıyoruz, dedi.

Kadın,

— Madam Anjel'in evi ikinci katta, dört numara, dedi. Üçüncü katta da Selma'nın evi var.

Şef, piyade mavzeri mermisi gibi vınlıyan bir sesle,

— Pekâlâ, dedi.

Kadın kapıyı kapayınca, şef not defterine baktı, iş programını okudu:

— Hacer'in evi Salı günü basılacak, Selma'nın evi Çarşamba günü... Perşembe günü dinlenme... Cuma günü Hacer'in yeni açtığı ev basılacak...

Sonra bize,

— Haydi çocuklar, dört numaraya! dedi. Yalnız ayaklarınızın ucuna basın, merdivende gürültü olmasın. Yavaş yavaş!..

Dört numaranın zilini çaldı. Kapıyı açan kadın, bizi görünce,

— Çok kalabalık gelmişsiniz, dedi. İçerde sekiz kadın var. Onların da beşi gece mesaisi yapıyor, komple. İnsan önceden telefonla haber vermez mi?

Şef,

— Sen Madam Anjel'e haber ver, biz yabancı değiliz, dedi.

Madam Anjel, buyursunlar, diye haber yollamış. Bizi görünce,

— Ayol evi açalı daha bir hafta oldu, dedi, bugün basacağınızı hiç tahmin etmemiştim. Yoksa ortalığı derler toplardım. Kusura bakmayın, her yer dağınık.

Memurlar, fırtına gibi oda kapılarına saldırdılar. Bu, tam bir baskındı.

Ben Madam Anjel'e,

— Şaşılacak şey madam, dedim, eviniz basılıyor da hiç telâş etmiyorsunuz!...

— Neden telâş edeyim, içeride yüksek sosyeteden hanım yok ki...

— Baskınlar piyasada ticarî itibarınızı düşürmüyor mu?

- Tam tersine... Reklâmımız oluyor. Bilmeyenler de adresimizi öğreniyor.
- Ama eviniz kapanacak...
- Yarın... Yarın yenisini açarım. Zaten benim dört evim var. Biri kapandı, biri kapanacak, ikisi çalışır. İstanbulda bu kadar ev buhranının sebebini biliyor musunuz?
- Şimdi öğrendim.
- Bu benim basılan doksan dokuzuncu evim. Yüzüncü evim de kapanınca, bir tören yapacağım.

Salonda iki erkekle dört kadın vardı.

- Ne bekliyorsunuz? diye sordum.
- Sıra bekliyoruz, dediler.

Erkeklerin biri yetmişinde gösteriyordu.

- Siz de mi sıra bekliyorsunuz?
- Evet... Ne yaparsın evlât? Gündüzleri çalıştığım için, ancak gece muayenesine gelebildim.
- Muayene mi?
- Yaa... Evet... Burasını salık verdiler. Ben tık-hefesim evlâdım. Hangi doktora gittimse çare bulamadı. En sonra burasını söylediler. «Oraya git, ya iyi olursun, ya kalbin durur, kurtulursun!» dediler. Tık-hefeslere iyi geliyormuş. Açılıyormuş burada insan...

Bir güzel kadın da,

- Benim gözüm kararıyor, dedi. Burası gözü kararanlara çok iyi geliyormuş. Bir komşumuzun da gözü kararıyordu. Şimdi haftada iki kere buraya geliyor, bişeyi kalmadı.
- Neden başka doktora gitmediniz?
- Para nerede?... Hepsi para istiyor. Burada hem tedavi ediyorlarmış, hem de üste para veriyorlarmış.

Memurların baskın yaptıkları odalara gittim. Odalardan birinde suçüstü yakalanan ondokuz yaşında bir kız,

- Kalbim var, dedi. Vallahi kalbimde bir kötülük yok. Kalb tedavisi için buraya geldim.

Madam Anjel,

- İnanmazsanız, kapının üstüne bakın! dedi.

Bu odanın kapısının üstünde, «Kalp hastalıkları servisi» yazılıydı.

Öbür odanın kapısında. «Fizik tedavi servisi», birinde «Âktivite servisi», birinde de «Hariciye» yazılıydı.

Odalardan birinde yirmiüç yaşında, deniz köpüğü vücutlu, badem içi tenli bir kadın çıktı. Yanında ağır sıklet boks şampiyonuna benzer, yarı insan, kıllı bir yaratık vardı. Kadına,

— Sizin neyiniz var? diye sordum.

— Benim bişeyim yok, dedi, bu adamın nasırları var da, onu tedavi ediyorum.

— Siz demek nasır uzmanısınız?

— Evet... İki aydır tedavi ediyorum, bitürlü iyi olmadı. Baksanıza, sıırım gibi herif, her yanı nasır bağlamış.

Adama,

— Öyle mi? diye sordum, cevap vermedi. Kadın,

— Konuşamaz, dedi.

— Neden?

— Kendisi arslandır da ondan. Zavallının her yanı güreş minderinde nasır bağlamış. Yumuşatamıyorum.

Odalardan birinde uygunsuz vaziyette yakalanan çiftlerden erkek, deminki nasırlı adamdan daha korkunçtu. Kadın da inadına, Çengelköy salatalığı gibi körpe mi körpe... Bileğinden tutup çeksen, çıt diye kopacak...

— Sizin neyiniz var?

— Romatizmalarım, dedi. Çok ıstırap çekiyorum. Ne yaptımsa para etmedi. Şimdi Allah razı olsun, bu adam tedavi ediyor. Masaj çok iyi geldi.

Herkesin hastalığına bir ilâç söyleyen polis muhabiri, kadına eşekarısı ilâcını anlatırken erkek kızdı:

— Ne diye eşekarısına sokturacaktım!.. Bana ne olmuş? Bir eşekarısının yaptığını ben yapamaz mıyım?

Kızdı. Hep sustuk. Arabada romatizmalarından şikâyet eden,

— Hiçbişeyim kalmadı, geçti, dedi.

Ama nasırlı arkadaş,

— Benim de bir iyi tedaviye ihtiyacım var, dedi.

Madam Anjel,

— Görüyorsunuz, dedi, burada kötü bir iş yapmıyoruz. Ben insaniyete hizmet ediyorum. Burası «Aşk hastanesi».

Ahlâk zabıtası memurları, zührevî hastalıklar hastanesine gönderilmek üzere basılan kadınları toplayıp, kırmızı arabaya bindirdiler. Erkeklerle de,

— Haydi güle güle!., dediler.

Erkeklerden biri,

— Oldu mu bu ya, dedi, şimdi biz ne yapacağız?

Başka bir erkek,

— Ben başka bir ev biliyorum. Haydi oraya arkadaşlar! dedi.

Gazetenin sekreteri bana «Cafer, atma. Ne görürsen olduğu gibi yaz» demişti. Ben de olduğu gibi yazdım. Bakalım sekreter, benim olduğu gibi yazdığım bu yazıyı olduğu gibi gazeteye koyacak mı, yoksa orasını burasını kırpacak mı?

SÜLÜN OSMAN PIRR

Sülün Osman karakolda. Komiser, muavin ve dört polisin altı çift gözü onun üzerinde. Komiser (iki memurun kulağına)

— Bay İsmail, Bay Recep, gözünüzü dört açacaksınız! Bu herif azılı. Dikkat edin, kaçır. Evrakında «Dikkat! kaçır!» yazılı.

— Siz hiç merak etmeyin.

— Komiser Bey, acaba diyorum, benim yerime Niyazi'yi gönderseniz, nasıl olur?

— Olmaz! Zaten Niyazi'nin gözleri miyop.

— Baş üstüne!

Komiser (Sülün Osman'a) — Bana bak, sakın kaçayım deme!

— Estağfurullah... Vallâ billâ kaçmam.

Polis İsmail ile Recep, Sülün Osman'ın ellerine kelepçeyi takarlar.

— Sıktın be âbi. İnsaf et!

— Hadi hadi, iyidir.

— Damarı sıktın, kan geçmiyor.

— Geçer...

İki polis, ortalarında Sülün Osman, karakoldan çıkarlar. Polis İsmail, Sülün Osman'ın sağ kol yeninden, Recep de ceket eteğinden, ne olur ne olmaz diye, hafifçe tutuyorlar.

— Bana bak Sülün Osman!

— Buyur âbi...

— Bak, aklın varsa, sakın kaçayım deme!

— Nerden aklıma getirdin şimdi?..

— İstersen kaç. Sen bilirsin!

— Dinime imanıma kaçmam!

— Senin bileceğin iş... Tabancada beş mermi var.

Sülün Osman ve iki polis karakoldan çıkar çıkmaz, komiser, Sülün'ü teslim alacak karakola telefon eder:

— Allo... Allo!.. Komiserim, siz misiniz? Ben komiser Ahmet. Şimdi iki polisle kelepçeli olarak gönderiyorum size...

— Kimi?

— Sülün Osman'ı.

— Ne?

— Sülün Osman'ı.

— Eyvah!

— Efendim?

— Yâni... hiç...

— Evrakında «dikkat, kaçır!» yazılı. Siz teslim alınca aman bana bir telefon edin.

— Pekâlâ...

Sülün Osman (yanındaki polislere) — Bileğime kan oturdu be âbi! Biraz gevşetin şunu!

— Karakola gidince çözeriz.

Polis İsmail (polis Recep'e yavaşça) —Recep!

— Ne var?

— Bu herifin niyeti bozuk.

— Aman gözünü dört aç!

— Kaçarsa?

Tüh Allah kahretsin, dün ayakkabılar kar suyu çekmiş. Gece sobanın yanma koymuştum, kaskatı kesilmiş. Ayağımı sıkıyor. Ya kaçarsa?..

— Benimkinde de iki tane çivi çıkmış. Koşamam da... (Yüksek sesle) Yavaş yürü Sülün Osman!

— Çabuk gidelim âbi... Sıktı bu kelepçe...

— Yavaş ulan!

Kalabalık caddeye gelmişlerdi.

- Recep kardeşim.
- Ne var?
- Kaçarsa?
- Yandık... (Yüksek sesle) Sülün Osman Kardeşim.
- Buyur âbi...
- Kaçma, olur mu?
- Kaçmam namussuzum.
- İstersen kaç! Eceline susadınsa, kaç!
- Kaçmam âbi...

(Polisler birbirlerine fısıldayarak):

- İsmail.
- Efendim?
- Hemen düdüğü öttürsün!
- Kaçarsa?
- Yandık be!
- Yandık vallahi... (Yüksek sesle) Bana bak Sülün Osman!
- Buyur âbi...
- Ben bir tarihte senin gibi bir sabıkalıyı götürüyordum. İşte böyle kalabalık caddeye gelince...
- Evet âbi?
- Arabaların arasından kaçmasın mı?
- Vay namussuz! Sonra âbi?
- Biz adam kaçırmıyor muyuz? Baksana sen benim gözüme. Çektim tabancayı, beş kurşunu da, beynine boşalttım.
- İyi âbi. Sonra sana bişey yapmadılar mı?
- Kaçarken vurduğumdan hiçbir şey lâzım gelmedi. Çünkü vazife başında. Dur! acele etme! Kırmızı

lâmba yanıyor. Yavaş yürü!

(İki polis birbirlerine):

— İsmail.

— Ne var?

— Kaçarsa?

— Yandık be!

— Vallahi yandık... Eteğini sıkı tut! Ben koluna yapışırım (Yüksek sesle) Sülün Osman kardeşim.

— Buyur âbi!

— Bak, kaçma kardeşim.

— Kaçmam âbi. Kendi namıma, kaçan karıdır.

— Kaçma! Neden dersen kanundan kaçılmaz.

— Vallahi billahi kaçmam!

— Kendine güveniyorsan kaç. Bana göre hava hoş. Değil mi Recep? Bize göre hava hoş.

— Hava hoş. Hızlı gitme! (Yavaş sesle) Recep, bu herif kaçacak.

— Kaçacak. Vallahi kaçacak. Hep de böyle belâlıları bana verirler.

— Hay Allahım! Yarabbim sen bilirsin!... Allahım kaçırma şunu.

— İnşallah kaçmaz. (Yüksek sesle) Bana bak, Sülün Osman!

— Emret âbi...

— Sen kaçacaksın.

— Kaçmam. Ne diye kaçayım?

— Ben yutmam Sülün Osman. Sen kaçacaksın.

— Kaçarsam dünyanın en namussuz adamıyım. Şu kelepçeyi biraz gevşetin, ne olur?

— Bana yutturamazsın. Ben ondört yıllık polisim. Adamın gözüne bakınca şıp diye anlarım. Sen kaçacaksın.

— Allah Allah, kaçmam diyorum be âbi...

— Sülün! Kaçma kardeşim. Kaçma! Kaçmak hiçbir zaman iyi bişey değildir. (Alçak sesle) İsmail, bu herif tüyecek.

— Ayakkabı vuruyor.

— Benimkinde de çivi var. Tramvaya binelim mi?

— Kalabalıkta kaçar.

— Kaçar namussuz.

— Şunu hayırlısıyla bir karakola teslim etsek. (Yüksek sesle) Bak! İyi dinle Sülün. Diyelim ki kaçtın. Sonra ben seni yakalamaz mıyım?

Yakalarım. Yakalarsam gerisini sen düşün. Seni elimden kimse kurtaramaz.

— Kaçmam diyorum âbi...

— Kaçma oğlum. Kaçarsan seni vururum. Gençliğine yazık değil mi?

— Kaçarsam vur be âbi... Allah bin türlü belâmı versin kaçarsam. Yalnız şu demiri biraz gevşetin...

— Sülün Osman, sakın kaçayım deme! Ama sen bilirsin, erkeksen kaç. Ama sonunu da düşün... (Alçak sesle) Recep, bu hergele kaçar.

— Kaçar İsmail.

— Yahu, ben dün gece nöbetçiydim, uykusuzum da...

— Ben de vazifeden geliyorum, sabahtanberi ağızıma bişey koymadım. Vakit yok ki...

— Bu hergele kaçar mı dersin?

— Kaçar.

— Yandık.

Sülün yalvarır:

— Sizden çok bir ricam var âbi... Bir insanîyetliğinizi gösterin.

— Ne var?

— Bir haftadır karakol karakol muvacâ (muvacehe, yüzleşme) geziyorum. Şurada kahveye uğrayalım. Arkadaşlardan mangır alayım. Sizin yanınızda, gözünüzün önünde...

— Bak bunu yapamam Sülün, başka bişey desen neyse...

- Öyleyse şu lokantada hep beraber bir yemek yiyelim, ha?
- İşte bunu yapamam kardeşim Sülün. Elimden gelen bişey olsa canımla beraber.
- Bir haftadır yorgunluktan bittim. Şu kahvede birer çay içelim.
- Bak bu olmaz.
- Açlıktan içim kazındı, şuradan bir simit alayım öyleyse...
- Vallahi Sülün kardeşim, bak işte bu olmaz.
- Öyleyse şuraya... helaya... Çok sıkıştım âbi.
- Yoo Sülün... Başka şey olsa neyse...
- Âbi şu kelepçeyi biraz gevşetin be!
- Sık dişini, neredeyse geldik işte.
- Polisler fısıldaşır:
- İsmail...
- Ne var Recep...
- Arkadaş bu herif kaçacak.
- Yandık Recep.
- Billahi yandık. (Yüksek sesle) Sülün Osman !
- Buyur âbi...
- Bak kardeşim, sen eğer kaçarsan, bize yazık olur. Çoluğumuz çocuğumuz var. Biliyorum, kaçacaksın ama, sen gel kaçma. Ekmeğimizden oluruz Sülün Osman. Değil mi kardeşim? Ne diye kaçacaksın? Sanki kaçıp da ne olacak?
- Söz âbi! Namus sözü. Ama ikidebir hatırlatma, kaçmam vallahi...
- Sen kaçarsın...
- Kaçmam.
- Kaçma kardeşim. Sonra, beni kaçırdı sanırlar. Bak, evrakında bile «dikkat, kaç» diyor. Ben yine sana insaniyetliğimi gösteriyorum.
- Sağol âbi...

— Bak, surda karakola beşon dakikalık yolumuz kaldı. Ben seni şu karakola teslim edeyim, sonra sen ne istersen yap!

— Peki âbi...

— Benim başımı belâya sokma. Bana da, yazık. Kaçma, emi?

— Olur âbi.

— (Yavaş sesle) Ah İsmail, şunu bir karakola teslim etsek!

— Bir etsek... Kaçacak ama namussuz.

— Kaçacak. Aman dikkat et!

— Sen de aç gözünü. Nerdeyse geldik. Hey yarabbim, sen büyüksün.

— Aman, inşallah kaçmaz.

— İnşallah... Kaçarsa, ayağı takılıp düşer inşallah...

Polisler Cibali Karakolundan içeri girerler.

— Oooh! Çok şükür.

— Aman bir belâdan kurtulduk İsmail. Ya kaçırıyorduk...

— Hadi canım, çocuk musun? Benim elimden kaçacak kabadayı göremiyorum.

— Kuş olsa uçurmam onu evvel Allah. Kuş olsa...

Komiserin odasına girerler. Komiserin masasına Sülün Osman'ın evrakını bırakırlar.

— Komiserim, müvacââ için Sülün Osman'ı karakolunuza getirdik.

Ortada Sülün Osman yoktur.

İki polis sevinçle karakoldan girerlerken Sülün Osman, polis Receb'e kendi ceketinin eteği diye İsmail'in eteğini, İsmail'e de kendi kolu diye Receb'in kolunu tutturmuş ve kaçmıştır.

Komiser sorar:

— Nerde?

— Kim efendim?

— Sülün Osman.

Birbirlerinin eteğinden, kolundan yapışmış olan iki polis birden,

— İşte!.. derler, sonra şaşkınlıkla birbirlerine bakarlar.

— Sülün Osman!

— Şimdi buradaydı...

— Beraber girdik içeri...

— Sülün Osman!

— Sülün!

— Osman!..

İki polis karakoldan dışarı fırlarlar, düdük öttürmeye başlarlar.

— Sülün Osman!

— Sülün Osman!...

PAZARLIK

Demir gibiyimdir, yüzmeden güreşe kadar sporun her dalında çalıştım. ' Kendimi övmüş olmayayım ama, barfıkste, paralelde bir zamanlar üstüme yoktu. Anlatacağım olayla sıkı ilgisi olduğu için bu kadar şişiniyorum. Yalnız, sol kolumda bir şaşılacak arıza vardır. Haftada, hiç değilse ayda bir, sol kolum orruz başından çıkar. Öyle ağır spor yaparken değil, gerinirken bile, çıt, diye bir ses duyarım, tamam, kolum çıkmıştır. Bende kol çıkması öyle önemli bir olay sayılmaz, Parmak çıtlatmak gibi bişey... ya kimsenin yardımı olmadan, kendi kendime çıkan kolumu yuvasına oturturum, yada bir arkadaş yardımıyla bu işi yaparım. Ben buna alıştım ama, başkaları alışamadılar. Kolum omuzbaşı ekleminden çıktı mı, öyle acayip biçimde aşağı doğru sallanır ki, görenler büyük bir felâket olmuşçasma korkar, bağırır, ellerini yüzlerine kaparlar. Sonra onların gözü önünde omuz başımdan, çıt, diye çıkan kolumu, küt, diye yerine oturtunca bu kez büsbütün şaşar, gülerler.

Size olayı bu kadar kolay, rahatlıkla anlattığıma bakıp da sakın bu işin ağrısız, sızısız olduğunu sanmayın. Kolumun çıkması çok ağrı verir.

Eğer onu hemen yerine oturtmasam, ağrısına dayanamam. Ama bu ağrı iki dakikadan çok sürmez, hemen kol kemiğimi omuz basımdaki yuvasına oturturum. Bu bende o kadar eskidir ki, ne zamandan beri kolumun yuvasından çıkmaya alıştığını hatırlayamıyorum. Bir valiz taşıırken çıkar bazı, bazı da kâğıt oyununda kâğıdı masaya vururken çıkar, hiç belli olmaz.

Doktorlara gitmedim değil. Röntgen muayenesinde, omuzla kol kemiği oynak yerinin laçka olduğu anlaşıldı.

— Tehlikesi var mı? diye sordum.

Doktorların hepsi de, gençken o kadar değilse de, yaşlanınca tehlikeli olduğunu söylediler. Gire çıka bir zaman sonra eklem öylesine aşınmış ki, artık ne yapılırsa kol bir daha yerine oturmazmış. Hele çürürse iş daha da buyurmuş. Hiç bir işe yaramıyan çıkık bir kolu ne yaparsın, kaldır at...

Korkumdan otuz yaşımdan sonra sporu bıraktım. Sonra döne dolaşa yazar olunca, sağ kolumu daha çok kollamaya başladım. Çünkü sol elimle bir harf bile yazamam.

Tıpkı benim gibi bir arkadaşım daha vardı. Onun da ikide bir alt çene emeği yuvalarından çıkardı. Çok gülse, kuvvetli esnese, ağzını açarak bağırarsa, hapşırırsa çene kemiği çıkıverir, aşağı doğru sarkar sallanırdı. O da benim gibi, çenesini avuçlar, tabaka kapağını kapar gibi, çenesini yerine oturturdu. Sonradan o arkadaşım politika hayatına atıldı. Bunun ne demek olduğunu elbet bilirsiniz. Her siyasî tartışmada çenesi bir kaç kere çıkardı.

Geçenlerde ondan pek acıklı bir mektup aldım. Bir açılış töreninde nutuk verirken çenesi öyle bir çıkmış ki, ne kendisi, ne başkası bir daha yerine oturtamamış. «Şimdi çenem sarkık ve düşük kaldığından hiç konuşamıyorum, ancak yazı yazarak memlekete olan borcumu ödüyorum» diye yazıyordu.

Bu, beni büsbütün korkuttu. Kolumu daha titizlikle korumaya başladım. Sekiz ay kolum çıkmadı. Doktorlar «şimdi daha kötü» diyorlar, «kemikler kartlaştı, bir kere çıkarsa, imkânı yok bir daha

yerine oturmaz.»

Eğer içimde bu korku olmasaydı ben daktilo makinesi satın almazdım. Günümüzün olayları öyle sinirlendirici ki, duygulu bir yazar bu olaylar karşısında elindeki kalemini hırsıyla masaya çarpmadan yapamaz. Bu sinir benim için en büyük korku. Hayatımı kazandığım zavallı kolumu büsbütün kaybedebilirim. Kolumun sinirlenmemesi için bir daktilo makinesi aldım. Bu iş okadar kolay olmadı. Benim gibi harfleri yanyana getirerek kelime yapan, kelimeleri yanyana getirip cümle, cümleleri dizip hikâye yapan, sonra bu hikâyeleri bin zorlukla patronlara beğendirip aldığı on liranın yüzelli kuruşunu da devlet bütçesine vergi veren bir yazar için, daktilo makinesi satın almanın ne demek olduğunu, zahmet olmazsa, lütfen gözünüzün önüne getirin. Üç yıl gece gündüz yazı yazdım. Harfler, kelimeler, cümleler yanyana gelerek ortaya çıkan bu yazılarla patronum geçindi, oğlunu Avrupa'da okuttu, öbür oğlunu evlendirdi, kendisi Avrupa gezisine çıktı, ben ev kiramı verdim, vergi ödedim, üstelik arada benim de geçindiğim yetmiyormuş gibi, bir de daktilo makinesi aldım. Yazı pek bereketli bir iştir, o kadar ki, bazen yazıyı yazanların bile geçindikleri görülür.

Normal bir adam, evet, normal bir adam diyorum, bir apartıman yaptırınca ne kadar sevinirse, ben de beşyüzseksen lirayı sayıp daktiloyu aldığım zaman o kadar sevinçliydim. Makine sol elimde, elbette sol elimde, ağzım kulaklarımda, sallana sallana geliyordum. Keyfimden ne dolmuşa bindim, ne otobüse, ne tramvaya. Herkes elimde kutu ile görüp, «Ne o?» diye sorsun. Ben de kasıla kasıla, umursamıyarak, «Hiç, bir daktilo makinesi aldım da...» diyeyim, istiyordum.

Tersliğe bakın, hiç bir tanıdıkla karşılaşmadım, hiç kimse «o elindeki ne?» diye sormadı. Basbayağı canım sıkılıyordu. Bizim evin sokağına kadar geldim. Evin önünden tren geçer. Tren yolunun öbür geçitinde perşembe günü pazar kurulur. O gün de perşembeydi. Mahsus yolumu uzattım, pazardan geçtim, belki bir tanıdığa rastlarım da «o elindeki ne?» diye sorardı.

Pazara girdim, yürüdüm, yürüdüm. İstasyona geldim. İstasyon alanında bir kalabalık. Bunların hepsi köylüydü. Mal alıp satıyorlardı; tavuk, hindi, çuvallarla patates, soğan, küfelerle meyva. Onların çekişerek pazarlık edişleri hoşuma gidiyordu. Alıcıyla satıcı elele tutuşuyorlar, pazarlıkta uyuşuncaya kadar birbirlerinin ellerini sallıyorlardı. Ben ötedenberi köylümüzün bir çift çorap alır satarken bile neden böyle karşılıklı el sıkışıp, el salladıklarını merak eder, bitürlü bunun sebebini anlayamazdım.

İriyarı bir köylü yanıma sokuldu,

— Hemşefim, o elindeki ne? diye sordu.

Düşünün bendeki sevinci...

— Daktilo makinesi... diye bağırdım.

Hemen dört yanımı beşon köylü daha çevirdi. Buna kuşatma da denebilir. Birden sarılmış, kuşatılmışım. O iriyarı köylü delikanlı,

— Satılık mı hemşerim? dedi.

Daktiloyu aldığıma o kadar seviniyordum ki, köylü yurttaşlarla biraz dalga geçmek, şakalaşmak

istiyordum.

— Satılık, alır mısınız? dedim.

Daktilo makinesi köylünün ne işine yarar? Öküz olsa neyse...

— Kaça? diye sormasın mı!..

Artık iyice alayı haketmişti. O gün keyfim yerinde olduğundan,

— Bin papel... dedim.

Benim ağzımdan daha «bin papel» sözü çıkar çıkmaz o iriyarı köylü delikanlısı sağ elimi yakaladı. Hem sıkıyor, hem sallıyordu.

— Dur yahu, dur... dedim, dur be, ne yapıyorsun?

Hem parmak kemiklerimi birbirine geçirircesine elimi sıkıyor, hem de,

— Olacağını söyle kardeşim de alalım, diyordu.

— Dur kardeşim, dur allahaşkma... dur be... dur yahu... Sallama, kolumu kıracaksın.

— Hadi olacağını söyle de alalım şunu.

— Bırak kolumu be!

— Canım, uzun etme. Söyle olacağını da helâllaşalım.

Delikanlı, dut ağacı silker gibi kolumu sallayarak beni zıp zıp zıplatıyor. Yukarı aşağı atlayıp duruyordum.

— Yoo, helâllaşmadan bırakmam.

— Yahu, benim satılık malım yok, git işine.

— Yoo hemşeri, söz dediğin ağızdan çıkar. Bu kadar insan içinde satılık dedin, herkes duydu. Tükürdüğünü yalama!

Beni kuşatanlar bağırdılar:

— Biz duyduk, satılık dedin.

— Duyduk... Allah şahit, satılık dedi...

— Vallah dedi bilâder...

Kolumun çıkmasından geçtim, kökünden kopacak.

— Yahu, elimi sıkma be... bırak elimi... koparacaksın!

— Vallaha bırakmam. Söyle bişey de uyuşalım.

Baktım elimi kurtaramıyacağım, makineyi satmaktan başka yol bulamadım. Aldığım paraya satıp kurtulacağım. Gider bir başkasını alırdım.

— Beşyüzseksen lira, dedim.

Delikanlı güldü. Hem güldü, hem kolumu birkaç kere daha salladı. Her sallayışmda ayaklarım yerden kesiliyor, havalanıyordum.

— Hele şunun beşyüzünü bırak da seksen verelim, dedi.

— Arkadaş, şu elimi bırak, öyle konuşalım.

— Pazarlık hak, bilâder, el bırakılır mıymış?

— Bırak ulan..

— Yoo... ağzını bozma. Senin malını zorbalıkla alan yok. Senin malın elinde, benim param cebimde.

— İyi ya vermiyorum.

— Canım hemşerim, neye yabancıya gitsin. Bir kerem pazarlığa başladık, bitirelim. Ben seksen verdim, sen de bişey söyle..

Dört bir yandan,

— Uyuşun!..

— Uyuşun! diye sesler yükseldi.

Baktım elimi kurtaramıyacağım,

— Hemşerim, ne olursun, o elimi bırak da sol elimi tut! diye yalvardım.

— Olmaaaz, kardeşim, dedi, sol serdir, sağda hayır vardır, sağ el uğurludur. Sen de bişey söyle canım. Senin malın sende, benim param bende.

Elimi kurtarabilmek için zararı da göze aldım.

— Sekseni bıraktım, beşyüz ver, dedim, daha iki saat önce beşyüz seksene aldım namussuzum.

— Hele namusu bırak bir kenara. Ona söz yok. Pazarlık helâl... kiminin parası, kiminin duası. Sana helâlından bir ikibuçuk kayme daha vereyim. Haa? buna da bir diyeceğin yok ya...

— Yahu, elimi bırak be kardeşim.

— Elini bırakınca pazalık mı olur?

— Öyleyse sallama hiç olmazsa.

— Sallamazsan pazarlığın tadı mı olur?

Bir belâya çattık ki olur şey değil... Herif demir mengene gibi elimi pençesine geçirmiş, ha babam sallıyor.

— Arkadaş, sallama şunu. Bu tulumba kolu değil, insan kolu...

Beni kuşatanlar,

— Canım pazarlık bu, sen de onunkini salla... diyorlar.

Bende sallayacak hâl mi kaldı, elim kolum uyuşmuş.

— Hemşerim sana en son dörtyüze bırakırım, ama şu kolumu salıver, dedim.

Kolumu bir kaç kere daha sallayıp,

— Hadi, bismillah... yarım kayme daha verdim, şunu seksenüç pangonota bırak... dedi.

— Aaaah!.. diye inledim, aaah!... üçyüz lira ver de al be...

— Ha bismillah... Hadi benden de yirmibeş kuruş daha. Müslüman parasıdır. Hadi hayrını gör.

Ben danalar gibi bağırıyordum. Kolum çıkmak değil, kopacak, herifin elinde kalacaktı.

— Bırak şakayı... Bir pazarlığa dayanamıyan kolu at gitsin... Hadi bismillah, senin hatırın için yirmibeş kuruş daha verdim. Bir kuruş daha desen vermem, bak ona göre...

— Ben kolumu kurtarabilmek için yüzer lira iniyordum, o da elli kuruş, yirmibeş kuruş çıkıyordu.

— Yüzseksen ver de al şunu, bırak kolumu! diye bağırdım. Beni çevirenler,

— Uyuşun, uyuşun, aranızı bulalım. Aranızda çok bişey kalmadı, diyorlardı.

Delikanlı,

— Müslümanı eziyete sokmak günahtır, dedi, iki çeyrek daha vereyim de helâllaşalım Daha on para vermem.

— Yüz lira ver be..

— Bütün param bu... Bir çeyrek daha koydum. Hadi helâl et...

Kolumun sızısı tâ içime işledi, avazım çıktığı kadar,

— Poliis! diye bağırdım.

Hükümet kuvveti olmadan kolumu kurtaramayacaktım. Artık düşünün, can acısıyla nasıl bağırmışım ki, her cinayete ikiüç gün sonra yetişen polis bile sesimi duyup gelmişti.

— Ne var? diye sordu.

— Elimi bırakmıyor, dedim.

Köylü delikanlı,

— Pazarlık ediyoruz beyim, dedi.

Polis bana,

— Pazarlıkta bağırlır mı? dedi, hadi aranızı bulun da uyuşun.

Polisten de hayır gelmeyince yaradana sığınıp herifin kasıklarına bir tekme indirdim. Hıh, diye böğürüp yere yuvarlandı. Ama elimi bırakmamıştı. Sanki elim pençesinde perçinlenmişti. Yerde yuvarlanırken,

— Bir çeyrek daha, haydi helâllaşalım, diyordu.

— Al hayrını gör! diye bağırdım, elimden makineyi bıraktım. O da sağ elimi bıraktı. Kolum, omuz başımdan aşağı, kasap çengeline asılı dana budu gibi sarkıyordu. Ben acıdan kıvranırken, o seksenüç lira otuzbeş kuruşu sayıyordu.

Artık sağ kolum işe yaramıyor. Bu hikâyeyi de, başımdan geçenleri de, karıma anlattım, o yazdı.

Köylülerin pazarlık ederken neden saatlerce birbirlerinin elini sıkıp salladıklarını anlamıştım. Hangisinin eli kuvvetliyse öbürünü canından bezdirip pazarlığı kazanıyordu.

Bizim köylümüzün yönetimini kullanarak yabancı ticaret heyetleriyle pazarlığa girişmemiz çok kazançlı bir iş olur...